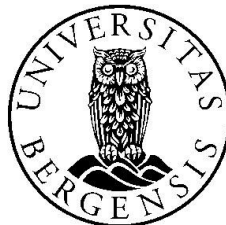

«Barnevernet vil de ha fullstendig fjernet»

En studie av årsaker til mistillit til barnevernet

Helle Karina Johansen

Masteroppgave

Vår 2021

Institutt for sammenliknende politikk
Universitetet i Bergen

Abstract

This study examines what underlies critical attitudes towards the Norwegian child protection service (CPS) by using quantitative methods and survey data. The CPS's mandate is to ensure that children in Norway who live under conditions that can harm their health and development get necessary help and care at the right time. The overall research question is: What can explain the lack of trust in the child protection service?

Previous research on child welfare indicates that several socio-economic markers are correlated with being critical of the CPS such as low-education, low income, being a man, or an immigrant. These social groups also have low institutional trust more generally. My question is whether particular political, moral, or value-based attitudes are prevalent among those who are critical of child welfare. This is investigated through a survey with the Norwegian Citizen Panel.

First and foremost, my findings indicate that there is a relatively high level of trust in child welfare in Norway. Those who are critical of the CPS have the socio-economic markers that are usually correlated with low institutional trust. Furthermore, some political and ideological markers have a significant effect. If I divide those who are critical into two groups - those who think the CPS is too eager to take the kids away from their families, and those who think the CPS is too hesitant, the first group is clearly different from the second, and from the population generally. Those who agree with the statement that the CPS acts too fast, have some attributes in common, such as they often are men, low educated and vote at either the progress party, the agricultural party, or the communist party, while those who believe that the CPS is acting too late is more similar to the normal population. Furthermore, I find, to my surprise that that one in five responds agree strongly or somewhat with the statement that "the CPS and the private actors who run the foster home service, have a financial interest in separating children from the family". This statement is somewhat ambiguous and to probe what this answer entails; it is tested again with data from Norstat. An experiment examines the original wording against a new wording omitting the private actors running the foster home services. Analyses of these data find a small difference. Many still believe that the CPC makes decisions based on financial self-interest and not the child's best interests.

I also test how bad or good media coverage affect trust in CPS and find that bad coverage does not affect trust in this study, but good coverage makes the respond trust CPS more.

Forord

Aller først vil jeg rette en stor takk til min veileder Siri Gloppen, hvis kunnskap har vært uvurderlig og tiltro har vært godt for selvtillit. Jeg vil også takke Elisabeth Ivarsflaten og forskningsgruppen ved Digital Science Core Facility (DIGSSCORE), og Marit Skivenes og forskningsgruppen ved Center for Research on Discretion and Paternalism (DIPA) for verdifulle innspill og hjelp. *Det har vært trygt å skrive en masteroppgave med veiledning fra så mange dyktige folk.* Takk til Marta og forskergruppen medborgere, opinion, representasjon ved institutt for sammenlignende politikk for tilbakemelding og innspill! Videre vil jeg rette en stor takk til alle som har bidratt til alternative hjemme-, borte, og naustkontorer når lesesalene stengte. Og til dere som har gitt omsorg og kjærlighet til jentene når jeg har trengt barnevakt – mamma, pappa, tante og svigermor. Ingvild, Mathea og Ingrid – deres R-hjelp har vært sårt tiltrengt og er høyt verdsatt! Ida – takk for gjennomlesning, nyttige kommentarer og et juridisk blikk! Og Liv uten, deg ville oppgaven vært full, av kommafeil! Så tusen takk!

Jeg har vært heldig å motta to stipender i arbeidet med denne oppgaven, og retter en stor takk til DIGSSCORE og til KS for mulighetene dere har gitt meg. Jeg har også fått støtte til innsamling av data gjennom Forskningsrådet.

Det var aldri en selvfølge at jeg skulle komme hit. Og jeg hadde aldri klart det alene. Takk til alle som har støttet, heiet og vært der. Sist, men ikke minst – Stian, Signe Elise og Helene – dere er alt, og litt til.

NÅR DET KJEM TIL STYKKET

År ut og år inn har du site bøygd yver bøkene,
du har samla deg meir kunnskap
enn du treng til ni liv.
Når det kjem til stykket, er det
so lite som skal til, og det vesle
har hjarta alltid visst.

I Egypt hadde guden for lærdom
hovud som ei ape.
Olav H. Hauge

Helle – Bergen Mai 2021.

Innhold

Abstract	ii
Forord	iii
Liste over figurer og tabeller:	ii
1.0 Innledning.....	1
1.1 Problemstilling og forskningsspørsmål	2
1.2 Forskningsdesign og funn	3
1.3 Hensikten med det jeg gjør.....	4
1.4 Oppgavens struktur	5
2.0 Barnevernet	6
2.1 Den nasjonale utviklingen	9
2.1.1 Staten vs. Familien	9
2.2 Fra fylkesnemnda til Strasbourg – barnevernet i juridisk kontekst.....	11
2.2.1 Fylkesnemndene for barnevernssaker	11
2.2.2 Det rettslige utgangspunktet – norsk lov og internasjonale forpliktelser	13
2.3 Oppsummering	14
3.0 Teori	15
3.1 Definisjoner	15
3.1.1 Tillit.....	15
3.1.2 Institusjonell tillit	17
3.1.3 Fra et kritisk blikk til konspirasjonsretorikk	20
3.2 Hva forklarer tillit?.....	22
3.2.1 Sosial kapital – nedenfra og opp	22
3.2.2 Quality of Government.....	24
3.2.3 Legitimitet, politisk støtte og tillit.....	25
3.2.4 Kontroversielle saker påvirker tillit.....	26
3.3 Tidligere forskning på tillit	26
3.3.1 Forklaringsvariabler på individnivå	27
3.3.2 Forklaringer på systemnivå	32

3.3.3 Når, og hvorfor, skal barnevernet gripe inn?	33
3.3.4 Økende tillit til barnevernet til tross for negativ pressdekning	34
4.0. Metode og data	36
4.1. Valg av metode og data	36
4.2 Metoder	37
4.2.1 Analyse av tverrsnittsdata	37
4.2.2 Forutsetninger for regresjonsanalyse	39
4.2.3 Kausalitet ved regresjonsanalyse	40
4.2.4 Surveyeksperiment	40
4.3 Data	42
4.3.1 Norsk medborgerpanel	42
4.3.2 Norstat	42
4.3.3 Representativt utvalg og generalisering – intern og ekstern validitet	42
4.3.4 Utforming av survey til NMP.....	44
4.3.5 Eksperiment gjennom NMP	44
4.3.6 Surveyeksperiment gjennom Norstat - Replikasjon av studien.....	45
4.3.7 Begrepsvaliditet	46
4.4 Avhengige variabler	47
4.4.1 Operasjonalisering av tillit	47
4.4.2 Operasjonalisering av ulike kritiske holdninger.....	47
4.5 Forklaringsvariabler for politisk orientering og holdninger i verdispørsmål	48
4.5.1 Partipolitisk tilhørighet.....	48
4.5.2 Høyre-venstre aksene	49
4.6 Forklaringsvariabler – demografiske og tillitsnivå	49
4.7. Metodiske utfordringer.....	49
5.0 Resultater og analyse.....	50
5.1 Sammensetning og fordeling.....	52
5.1.1 Utvalgets sammensetning.....	52

5.1.2 Fordeling – de avhengige variablene	55
5.1.3 Oversikt over påstandene i undersøkelsen	56
5.2 Hva kan best forklare manglende tillit til barnevernet?	57
5.2.1 Hvem har lav tillit til barnevernet?	58
5.2.2. Kan verdier og holdninger forklare grad av tillit til barnevernet?	64
5.2.3 Tillit avler tillit?	72
5.2.4 Alternative analyser.....	74
5.3 Gir ulik kritikk ulike forklaringer?.....	74
5.3.1 De som mener barnevernet er for raskt ute/for sent ute	75
5.3.2 Forklaringskraft.....	79
5.3.3 Diskusjon av funn.....	80
5.3.4 Hvor robuste er funnene?	82
5.4 Privat vs. kommunal?	82
5.5 Hvor mye påvirker media?	84
5.6 Sammenligning av NMP og Norstat	89
6.0 Konklusjon	92
6.1 Systemforklaringer på tillit.....	94
6.2 Forslag til fremtidig forskning	96
Litteraturliste	98
Appendiks.....	109
Appendiks 1. Surveyutforming	109
Appendiks 2. Skjematisk oversikt over variabler benyttet i analysen, med operasjonalisering.....	111
Appendiks 3. Krysstabell	116
Appendiks 4. Regresjonsmodeller – ustandardiserte og med vektor.....	117
Appendiks 5: Tabell som sammenligninger data fra Norstat og NMP:	120
Appendiks 6. Modelldiagnostikk	121
Appendiks 7: OLS-regresjon med indeksvariabel	122

Appendiks 8. R-pakker.....	124
----------------------------	-----

Liste over figurer og tabeller:

Figur 2.1 Tre målinger av tillit til barnevernet.....	7
Figur 2.2 Antall med tiltak pr. 31.12 1994-2019.	8
Figur 2.3 Antall ansatte i barnevernet 1994-2019.....	9
Figur 5.1 Utvalgenes sammensetning i forhold til befolkningen som helhet.....	54
Figur 5.2. Demografiske variabelers forklaringskraft.....	64
Figur 5.3. Demografiske og ideologiske variabelers forklaringskraft	72
Figur 5.4. Demografiske variabler, ideologiske variabler og tillitsvariablers forklaringskraft	73
Figur 5.5 Resultat av eksperiment i Norstat.	83
Figur 5.6. Mediers dekning av barnevernet.....	85
Figur 5.7 Resultat av eksperiment i NMP, gjennomsnittlig tillit.	87
Figur 5.8 Regresjonsmodell av eksperiment i NMP.	87
Tabell 2.1 Innbyggerundersøkelsen 2017, tall oppgitt i prosent	7
Tabell 3.1 Tillit til ulike aktører innen barnevernstjenesten 2014 og 2020	34
Tabell 5.1 Tillit til barnevernet, fordeling. NMP-data	55
Tabell 5.2 Tillit til barnevernet, fordeling. Norstat-data	55
Tabell 5.3 «For raskt», fordeling, NMP-data	56
Tabell 5.4 «For sent», fordeling, NMP-data	56
Tabell 5.5 Påstandsrekken.....	56
Tabell 5.6 OLS-regresjon – Hva forklarer manglende tillit til barnevernet?	57
Tabell 5.7 Sammenligning av OLS-regresjon med to ulike avhengige variabler.	75
Tabell 5.8 Forskjell på kvinner og menn, oppgitt i prosent	79
Tabell 5.9 Utforming av eksperiment i NMP.....	85

1.0 Innledning

I denne oppgaven skal jeg undersøke om det finnes en sammenheng mellom folks syn på barnevernet og deres politiske standpunkt og holdninger i verdispørsmål. Jeg undersøker også i hvilken grad positive og negative omtaler i media påvirker synet på barnevernet. Dette gjøres med innsamlede data fra Norsk Medborgerpanel (NMP) og Norstat¹.

Barnevernet er en offentlig institusjon som er delegert myndighet til «å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår» (barneloven § 1-1 av 1992). Dette mandatet gir barnevernet et stort handlingsrom, fra å veilede foreldre i en vanskelig situasjon, gi økonomisk hjelp, flytte barna vekk fra sine biologiske foreldre for korte eller lengre perioder, til i ytterste konsekvens å ta fra foreldre all kontakt med egne barn om foreldrene blir vurdert uskikket til å ha kontakt (Falck-Eriksen og Skivenes 2019, 107). Beslutninger fattet av barnevernet kan ha stor påvirkning på de berørte, både i tilfeller der en korrekt beslutning blir tatt og korrekte tiltak blir iverksatt, og i tilfeller der det viser seg at beslutningen er feil, noe som kan føre til at barn vokser opp under omsorgssvikt, eller blir flyttet fra en familie som kunne gitt god omsorg. Å vokse opp under omsorgssvikt, eller å skille en familie fra hverandre uten at det er tilstrekkelig grunnlag for det, setter dype spor for de som blir berørt. En offentlig institusjon med så stor makt trenger legitimitet i befolkningen for å utøve sitt virke best mulig, samtidig som det er viktig at det stadig rettes et kritisk blikk på denne tjenesten. Det norske barnevernet scorer høyt på internasjonale rangeringer, og forskning finner at det norske systemet holder en høy standard med tanke på rettsikkerhet og rettferdig behandling, sammenlignet med andre barnevernssystemer og generell juridisk standard (Skivenes 2016; Burns, Pösö og Skivenes 2016; Stang 2018, 2). Samtidig har Den europeiske menneskerettighetsstolen i Strasbourg (EMD) åtte ganger² dømt Norge for brudd på Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), artikkel åtte³, i forbindelse med barnevernssaker, og ytterligere 29 saker venter på behandling (Barne- og familiedepartementet 2021, 34.). Det har de siste årene også vært en del kritiske røster mot barnevernet nasjonalt (Falck-Eriksen og Skivenes 2019), både blant «vanlige folk», men også blant profesjonelle

¹ Norstat-undersøkelsen er finansiert gjennom **Forskningsrådet**, gjennom midler fra FRIPRO – Humanities and Social Science program (tildeling nr. 262773). Publikasjoner gjennom prosjektet representerer bare forfatterens synspunkt, og forskningsrådet er ikke ansvarlig for innholdet i denne oppgaven.

² Tall er fra 22. mars 2021.

³ Artikkel åtte stadfester rett til familieliv.

aktører som samarbeider med, eller arbeider i, barnevernet.⁴ Det har også foregått en mobilisering i utlandet, der mange er kritiske til det norske barnevernet. Saker om barnevernet preger nyhetsbildet med jevne mellomrom, oftest med kritisk vinkling (se oversikt i kapittel 5.5).

Det er i hovedsak to store feil barnevernet kan gjøre – de kan gripe inn for tidlig eller unødvendig, i tilfeller der omsorgssvikt ikke er til stede, og de kan gripe inn for sent eller ikke i det tatt, når et barn lider av foreldrenes manglende omsorgsevne. Begge disse situasjonene er dramatiske og potensielt fatale for de det gjelder. For oss som står på utsiden av barnevernets avgjørelser er det vanskelig å ta stilling til når barnevernet bør gripe inn i konkrete saker, eller om de systematisk gjør den ene eller andre feilen. Hva er det da som avgjør om man mener at barnevernet griper inn for tidlig – eller for sent? Finnes det noen felles egenskaper ved de som har det ene eller andre synet?

Barnevernets mandat gir staten stor makt til å gripe inn i den private familiesituasjonen, og synet på hvor stor makt staten skal ha er et politisk spørsmål, der ulike ideologiske retninger har ulike syn. Kan det tenkes at politisk orientering og holdninger i verdispørsmål påvirker tilliten man har til barnevernet? Påvirker det synet på når og i hvilke situasjoner man mener barnevernet bør gripe inn? Dette er spørsmål jeg ønsker å finne svar på i denne oppgaven.

1.1 Problemstilling og forskningsspørsmål

Det finnes en del kunnskap om *hvem* som er kritiske til statlige institusjoner, og hvilke *samfunnstrukturelle forhold* som gir god grobunn for generell tillit og institusjonell tillit. Litteraturen beskriver også *hvilke* typer institusjoner som typisk har høy eller lav tillit. Det er gjort noen, men ikke mange, studier som ser på politiske preferanser og holdninger i verdispørsmål og institusjonell tillit. Så vidt meg bekjent er det ikke gjort noen studier som eksplisitt ser på annet enn demografiske forhold når de prøver å forklare hva som skaper tillit til barnevernet. I denne oppgaven ønsker jeg derfor å undersøke betydningen av andre forhold for tilliten til barnevernet, og da spesifikt politisk orientering og holdninger i verdispørsmål. Jeg vil også undersøke om mediens vinkling påvirker tilliten folk har til barnevernet.

Min overordnet problemstilling er dermed: *Hva kan forklare manglende tillit til barnevernet?*

⁴ <https://www.aftenposten.no/norge/i/ME5E/bekymringsmelding-om-barnevernet> forfattet av Nina Witoszek Thea Totland, Elvis Nwosu, Gro Hillestad Thune og Einar C. Salvesen

Denne problemstillingen presiserer jeg gjennom to mer avgrensede og testbare forskningsspørsmål:

1. Hva forklarer manglende tillit til barnevernet best – individuelle demografiske forhold, eller politisk orientering og holdninger i verdispørsmål?
2. Påvirker negativ eller positiv omtale i nyhetsmediene tilliten til barnevernet?

1.2 Forskningsdesign og funn

For å besvare forskningsspørsmålene skissert over har jeg innhentet data gjennom Norsk medborgerpanel (NMP)⁵, runde 19 og Norstat. Metoden jeg bruker er kvantativ, og baserer seg i hovedsak på analyse av tverrsnittsdata og eksperimentdata. I hovedanalysen vil jeg se på egenskaper tilknyttet den sosio-økonomiske statusen til hver respondent, altså de demografiske variablene, og på politisk orientering og holdninger i verdispørsmål – de ideologiske variablene. Her vil jeg ved hjelp av regresjonsanalyse undersøke om noen egenskaper eller holdninger bedre kan forklare variasjon i tillit til barnevernet. Funnene i denne analysen indikerer at de ideologiske variablene forklarer mer av variasjonen i tillit til barnevernet enn de demografiske variablene. Jeg har funnet tydelige forskjeller mellom de som mener at barnevernet ofte griper inn for raskt og de som mener at barnevernet ofte griper inn for sent. Den største forskjellen mellom de to gruppene, i mine analyser, er først og fremst hvor mye som kan forklares av de variablene som er inkludert i analysen. Når det gjelder de som mener at barnevernet ofte griper inn for raskt, blir en god del av variasjonen blir forklart av de egenskapene og forholdene jeg undersøker for. Dette er ikke det samme for de som mener barnevernet griper inn for raskt, der svært lite av variasjonen som blir forklart.

I NMP-spørreundersøkelsen har jeg utformet et eksperiment som forsøker å undersøke hvordan positive og negative medieoppslag om barnevernet påvirker respondentens tillit til barnevernets evne til å ta beslutninger som er til det beste for barnet. I eksperimentet er det tre ulike behandlinger der ulike sider ved barnevernet trekkes frem: vellykkede tiltak, kulturforståelse i møte med minoriteter og saksfeil påtalt i dommene mot barnevernet i EMD, samt en kontrollgruppe som ikke får noen form for behandling, kun spørsmålet om de har tillit til barnevernets evne til å fatte beslutninger som er til det beste for barnet. Resultatene av eksperimentet viser at positivt vinklede mediasaker gir en liten, men signifikant økt tillit til barnevernet, mens negative mediasaker ikke påvirker tilliten i signifikant grad.

⁵ NMP blir gjennomført av The Digital Social Science Core Facility (DIGSSCORE).

Jeg har også samlet inn data gjennom Norstat, for å følge opp et overraskende funn gjort i dataene samlet inn gjennom Medborgerpanelet. Funnet var at et overraskende høyt antall respondenter sa seg enig i at *barnevernet og de private aktørene som driver fosterhjemstjenesten har en økonomisk interesse i å skille barn fra sin biologiske familie*. For å undersøke dette nærmere utformet jeg et eksperiment, der en gruppe av respondenter fikk den opprinnelige påstanden, mens en annen gruppe fikk påstanden *den kommunale barnevernstjenesten har en økonomisk interesse av å skille barn fra sin biologiske familie*. Resultatet fra dette eksperimentet viser at når påstanden om barnevernets økonomiske insentiver, formuleres uten å inkludere henvisningen til private aktører i fosterhjemstjenesten, faller enigheten noe, men det er fortsatt rundt ni prosent som sier seg enig i denne påstanden.

1.3 Hensikten med det jeg gjør

Tillit ligger til grunn for politisk støtte, som en helt essensiell faktor for legitimiteten i demokratisk styre. Mens man i Norge har høy tillit til mange velferdsinstitusjoner, scorer det norske barnevernet relativt lavt (se tabell 2.1). Som nevnt har barnevernet fra 2010 vært utsatt for massiv nasjonal og internasjonal motstand og kritikk, ikke bare i de tradisjonelle mediene, men også i ulike sosiale medier som Twitter og Facebook og gjennom fysiske demonstrasjoner både i Norge og i utlandet (Stang 2018, 18), gjerne knyttet til konkrete saker der utenlandske statsborgere er involvert (Whewell 2016). Mistilliten er konkretisert i anklager om at det norske barnevernet stjeler barn for egen økonomisk vinning, og at barnevernet tar «feil barn» der de stjeler og kidnapper barn fra gode foreldre, mens de lar barn som blir slått og mishandlet være i sine biologiske familier (Stang 2018, 19). Det sies at det norske ordet «barnevernet» internasjonalt er blitt et begrep som assosieres med et barnevern som griper for mye inn (Falck-Eriksen og Skivenes 2019). Det er i 2020 satt i gang et arbeid der regjeringen i samarbeid med Kommunesektorens organisasjon (KS) ønsker å styrke tilliten befolkningen har til barnevernet, blant annet gjennom å få omtale i media for positive ting som skjer i barnevernet. For å kunne gjøre dette er det viktig med bedre kunnskap og forståelse av holdningene til barnevernet, hvem som har lav tillit, og hvorfor. En slik kunnskap er viktig for å kunne gjøre målrettede tiltak for å øke tilliten. Det er gjort mye forskning på tillit i ulike fagdisipliner. Statsvitere forsker primært på tillit til systemer og institusjoner og det er i dette feltet at min oppgave befinner seg. Målet med oppgaven er å få mer kunnskap om hva som kjennetegner de som er kritiske til barnevernet, ikke bare med hensyn til sosioøkonomiske forhold, men også politisk og i holdninger til verdispørsmål, og å komme frem til mulige forklaringer på hvorfor noen mangler tillit til barnevernet.

1.4 Oppgavens struktur

Etter denne innledningen, der jeg har presentert forskningsspørsmålene og noen hovedfunn, følger et kapittel om barnevernet, som setter oppgaven i kontekst. I kapittel 3 vil jeg gjøre rede for det teoretiske rammeverket gjennom å se på konseptualiseringen av institusjonell tillit, og ulike forklaringer på hva som skaper tillit. Her vil jeg også gjengi tidligere forskning på institusjonell tillit generelt, og barnevernet spesielt. Avslutningsvis vil jeg fremstille hypoteser som artikulerer hvilke funn jeg forventer. I kapittel 4 redegjør jeg for forskningsdesignet og hvorfor dette er egnet til å besvare forskningsspørsmålene. Kapittel 5 viser resultatene av dataanalysen og diskuterer dem fortløpende opp mot hypotesene som er avledet av teorien som er presentert i kapittel 3. Avslutningsvis oppsummerer jeg konklusjonene som kan trekkes ut av materialet som presenteres i oppgaven, og hvilken betydning de kan ha.

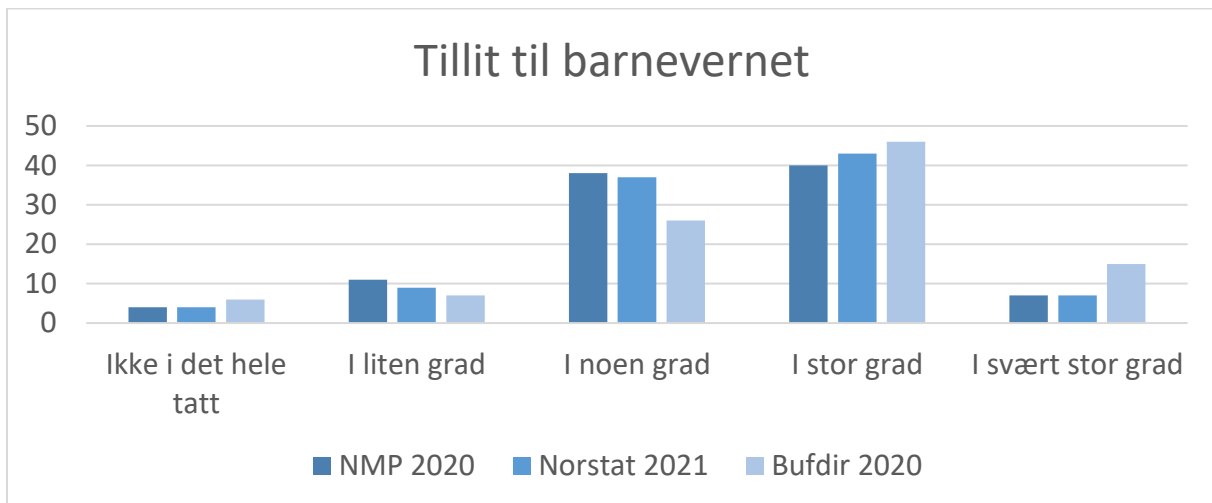
2.0 Barnevernet

Denne delen presenterer barnevernet i et historisk og juridisk perspektiv og gir en oversikt over debattene om barnevernet i ulike perioder. Jeg starter med å introdusere noen kjernetall som viser utviklingen i tilliten til barnevernet og i sakskomplekset de behandler.

Figur 2.1 viser tre ulike målinger av tillit til barnevernet. Tallene fra NMP 2020 og Norstat 2021 er fra datagrunnlaget innhentet til denne oppgaven, mens Bufdir 2020 er fra Barne- og familiedirektoratets egen befolkningsundersøkelse av holdninger til barnevernet (Bufdir 2021). Alle tre målingene⁶ viser at en liten andel (14-15 prosent) svarer at de ikke, eller i liten grad har tillit til barnevernet. Resten (85- 87) har i noen grad, i stor grad eller i svært stor grad tillit til barnevernet. I tabell 2.1 gjengir jeg tall fra Innbyggerundersøkelsen 2017 (Direktoratet for digitalisering og IKT (DIFI) 2017). Der har respondentene hatt mulighet til å svare «Vet ikke» på spørsmålet om deres tillit til barnevernet, og mange (57,5 prosent) benyttet seg av denne muligheten. Her svarer 11 prosent at barnevernets tjeneste er å klassifisere som «dårlig», mens 22 prosent mener den er «god». Det at så mange avstår fra å gjøre seg opp en mening om barnevernet når det er et alternativ gjør det naturlig å reflektere over om det å tvinge respondenter til å ta stilling, som jeg gjør i min undersøkelse, kan føre til usikre tall.

⁶ I bufdir sine undersøkelser blir respondentene bedt om å rangere sin tillit til barnevernet fra 0- ingen tillit til 10 – full tillit. I sammenligningen her er 0, 1 og 2 – ikke i det hele tatt, 3 og 4 er i liten grad, 5, 6 og 7 er i stor grad, mens 8, 9 og 10 er i svært stor grad.

Figur 2.1 Tre målinger av tillit til barnevernet.

Tabell 2.1 Innbyggerundersøkelsen 2017, tall oppgitt i prosent

	Hvor gode eller dårlige ⁷ mener du de følgende tjenester er?			
	Barnevernet	Sosialtjenesten	Fastlege	Grunnskole
Dårlig	11	11	8	5
Nøytral	9,5	10	9	7
God	22	22	77	67
Vet ikke	57,5	57	6	21

Kilde: NSD, Innbyggerundersøkelsen 2017.

Sammenlignet med andre land har Norge et generelt høyt tillitsnivå (Kleven 2016), og vi har også høy tillit til barnevernet sammenlignet med andre land (Juhasz og Skivenes 2016). Sammenligner vi derimot ulike kommunale tilbud med hverandre, ser vi at barnevernet kommer dårligere ut enn mange andre tilbud. I tabell 2.1 har jeg gitt et lite utdrag av Innbyggerundersøkelsen⁸ (NSD) fra 2017. Her ser vi at mange ikke forholder seg til barnevernet, og dermed svarer flere «vet ikke/har ikke mening», men blant de som svarer er en noe høyere andel som mener barnevernet er «dårlig» enn for de andre kommunale

⁷ Svært dårlig -3, -2 og -1 er lagt sammen i «Dårlig». Svært god +3, +2 og +1 er lagt sammen i «God». 0 er «Nøytral».

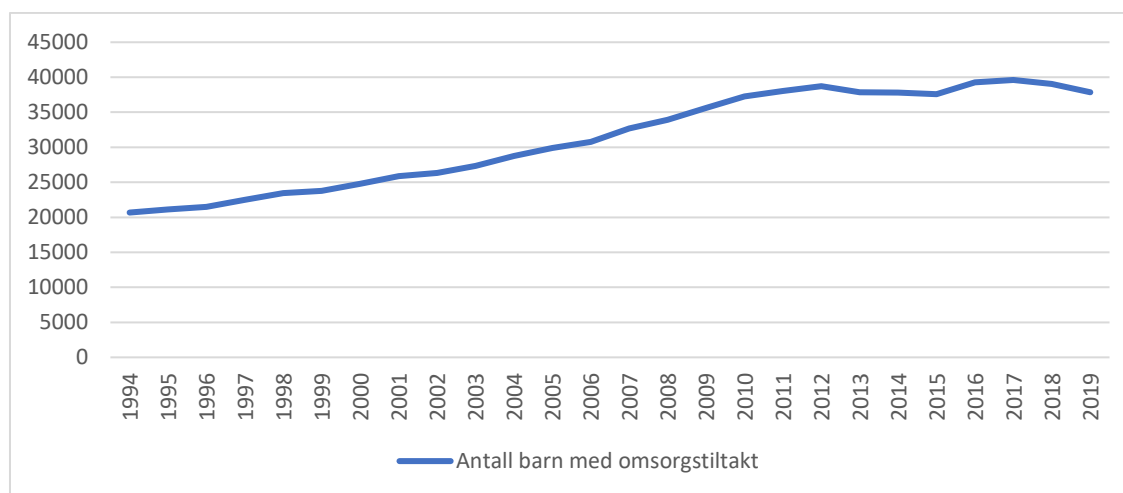
⁸ Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI) gjennomfører innbyggerundersøkelsen, og er en brukerundersøkelsene av forvaltningen i Norge.

tjenestene, bortsett fra sosialtjenesten. Grunnen til denne forskjellen i tillitsnivå mellom ulike velferdstilbud vil jeg komme tilbake til senere (kap. 3.1.).

Tall fra årene 2003 til 2016 viser at «manglende foreldreferdigheter»⁹ er den vanligste grunnen til at barnevernet igangsetter tiltak overfor familier er (29 prosent av sakene) (Barne- og familiedepartementet 2017). Ellers er psykiske problemer hos foreldrene (17 prosent), stor grad av konflikt i hjemmet (11 prosent) og rusmisbruk (åtte prosent) hovedgrunnene til barnevernets tiltak. Det er viktig å presisere at igangsatte tiltak her gjelder alle tiltak gjennom barnevernet, fra veiledning, materielle hjelp og avlastning, til omsorgsovertakelse.

Figur 2.2 viser at det var en markant økning i tiltak fra 1994 til 2010, med en utflating fram mot 2019. I 2003 var tallet 20 678, mens det i 2019 er på 37 866. Dette utgjør en økning på 83 prosent.

Figur 2.2 Antall med tiltak pr. 31.12 1994-2019.

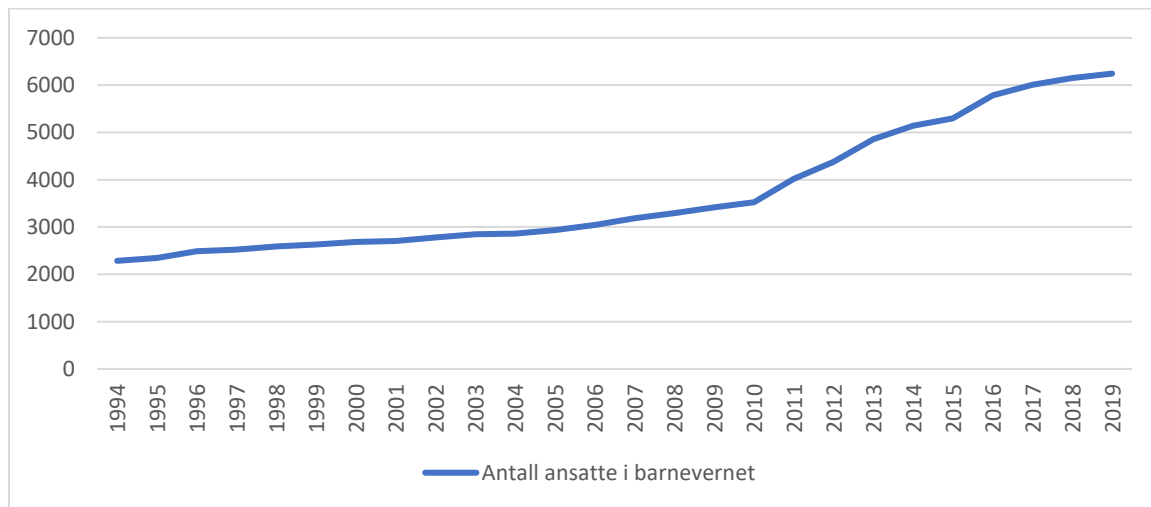

Kilde: SSB – statistikkbanken, barnevernet.

Samtidig som det har vært nesten en dobling i antall barn hvor det er satt inn tiltak, har det, som figur 2.3 viser vært en nær tredobling i antall barnevernsansatte i samme periode fra 2 286 i 1994 til 6243 dette utgjør en økning på 174 prosent. At arbeidsmengden har økt, har dermed ikke økt arbeidsbyrden til hver enkelt i samme grad. Interessant nok skjedde det meste av økningen i antall ansatte mellom 2010 og 2019, altså etter at veksten i saksmengden stoppet opp.

⁹ «Begrepet «manglende foreldreferdigheter» er ikke nærmere definert i barnevernsstatistikken, men det viser til saker der barnevernet vurderer at foreldre ikke har tilstrekkelige muligheter, ferdigheter eller kunnskap til å gi barnet nødvendig omsorg og støtte» (Barne- og familiedepartementet 2017)

Figur 2.3 Antall ansatte i barnevernet 1994-2019.

Kilde: SSB – statistikkbanken, barnevernet/Sosialstatistikk 1994-1997

2.1 Den nasjonale utviklingen

I dette kapitlet vil jeg definere sentrale barnevernsfaglige uttrykk og gi en grundigere kontekst for oppgaven gjennom å redegjøre for barnevernets historiske utvikling og diskusjonene rundt denne. Jeg vil også plassere Norge i et internasjonalt perspektiv.

Barnevernets mandat har endret seg gjennom historien. Med endringer i statens og familiens rolle, har også synet på når det er riktig at staten skal gripe inn, endret seg.

Lov om barnevernstjenester (1992, sist endret 01.01.2021).

§ 1-1. Lovens formål.

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.

Barnevernet er forpliktet til å ta beslutninger som er til barnets beste. Men hva som er barnets beste er et normativt og politisk spørsmål. Det har endret seg gjennom historien og det endrer seg med ulike personlige verdier og holdninger.

2.1.1 Staten vs. Familien

Før jeg redegjør for barnevernets juridiske fundament vil jeg sette barnevernet i en historisk kontekst, og tydeliggjøre hvordan synet på statens rolle, i forhold til familiens ansvar overfor barn, har endret seg.

Fram til starten av 1900-tallet var *Laisses-faire* og *patriarkatet* det rådende perspektivet. Dette gikk ut på at det offentlige ikke skulle blande seg inn i familiens anliggende, med mindre det

forelå helt ekstreme forhold. I slike tilfeller skulle staten sørge for at barnet fikk tilknytning til en annen familie, før staten trakk seg ut (Hagen 2001). *Statspaternalisme og barnevern* beskrives som et perspektiv som fikk rotfeste i Norge i begynnelsen av 1900-tallet. Her ble det biologiske båndet lite vektlagt, og staten hadde omfattende fullmakter til å gripe inn og flytte barn ut av familien for å beskytte barna. Foreldrenes plikter og ansvar ble vektlagt, men ikke deres rettigheter. *Forsvar for den biologiske familien og foreldrenes rettigheter* er perspektivet som var rådende i Norge i etterkrigstiden. Her skulle familien i stor grad støttes, og det biologiske båndet stod sterkt. Dette synet la til grunn at den biologiske familien var svært viktig for barnets utvikling og oppvekst. Dersom barnet allikevel måtte tas ut av den biologiske familien var tilbakeføring viktig, og kontakten med den biologiske familien ble dermed opprettholdt. Når sosiallovutvalget, opprettet i 1980, skulle komme med forslag til en ny samlet sosiallov, tok de utgangspunkt i at barn skal vokse opp hos sine foreldre og begrunnet det med at: «loven bør utformes i samsvar med normalordningen i samfunnet, at det generelt eksisterer sterke følelsesmessige bånd mellom foreldre og barn, og at det generelt vil ha en verdi for barnet å bevare disse båndene». Og de sier videre: «Det ligger i vår samfunnsordning at foreldrene oppdrar sine egne barn. Tilknytningen til de biologiske foreldrene er i seg selv en ressurs for barnet». Det biologiske prinsipp ble dermed innført med den nye barnevernloven i 1992. I 2011 oppnevnte regjeringen et ekspertutvalg, Raundalen-utvalget, som skulle foreta en utredning av det biologiske prinsippets anvendelse innen barnevernet. Raundalen-utvalget kom i sin utredning med et forslag om å vektlegge det de kalte for «det utviklingsstøttende tilknytningsprinsipp» (NOU 2012: 5), et prinsipp som sikter på å sørge for at barn har en trygg tilknytning mellom seg og omsorgspersonen. Dette prinsippet ble innført i 2013, og skulle ha forrang over det tidligere nevnte biologiske prinsippet. En senere utredning (NOU 2016:16) foreslår imidlertid at det utviklingsstøttene tilknytningsprinsippet ikke skal ha forrang ovenfor det biologiske, fordi «dette fører til en smal vurdering av prinsippet om barnets beste, og at det kan føre til for stor makt hos de sakkyndige».

Akkurat som vi har ulike former for velferdsstater, kan vi dele barnevernet inn i ulike systemer. Det blir gjort et skille mellom risiko-orientert barnevern og service-orientert barnevern, der det første griper inn ved fare for liv og helse, mens den andre søker å hjelpe familier før belastningen på barnet blir for stor (Gilbert, Parton og Skivenes 2011; Gilbert 1997). Det norske barnevernet blir plassert i den siste kategorien, mens f.eks. barnevernet i USA plasseres i den første (Falck-Eriksen og Skivenes 2019). Det er ikke alltid et klart skille

mellom de to systemene. Det engelske barnevern er et eksempel på et risiko-orientert system som også har elementer av service-orientering (Juhasz og Skivenes 2016).

Et barnesentrisk perspektiv, som det service-orienterte barnevernet bygger på, kan sies å ha et helhetlig syn på barnets utvikling og velferd, hvor på vold og misbruk ikke er de eneste relevante faktorene for om barn vokser opp i trygge omgivelser (Gilbert, Parton og Skivenes 2011, 253). I dette ligger det at foreldreferdigheter og omsorgssvikt ikke bare blir vurdert på grunnlag av fysisk eller psykisk mishandling av barnet, men også utfra evnen til å vise omsorg og å følge opp barnet i oppveksten og skape en trygg tilknytning. Det at barn gjennom barneloven har fått status som individer med egne rettigheter står i kontrast til foreldrenes og familien rett til sine barn, og barnets rett til å vokse opp med sine foreldre (Marthinsen mfl. 2013, 22). En oppsummering av det norske barnevernet er at det er et service-orientert, barnesentrisk barnevern, som vektlegger det utviklingsstøttende perspektiv, selv om det fortsatt finnes elementer av et biologisk familiesenterisk perspektiv (Skivenes 2011, 154).

Diskusjonene om hvor sterkt det biologiske båndet skal vektlegges er dermed viktig i debatten rundt barnevernet, både i fagmiljøene (se blant andre Brynhildsrud 2016) og i de barnevernskritiske miljøene (Stang 2017), hvor svært mange ønsker at det biologiske prinsipp skal stå sterkere i Norge.

Med tanke på dommene i EMK, kunne man tro at det norske barnevernet skiller seg ut sammenlignet med tilsvarende institusjoner i Europa når det gjelder omsorgsovertakelser, men en oversikt (Burns, Pösö og Skivenes) fra 2016 viser at Norge ikke skiller seg markant ut, selv om vi ligger en del høyere enn de som har færrest omsorgsovertakelser. En oversikt her viser at i Norge er 10,1 omsorgsovertakelser pr. 1000 barn, mens tilsvarende tall for Sveits er 10,4 og for Finland 9,6. USA (Massachusetts) og Tyskland har et lavt antall omsorgsovertakelser pr 1000 barn, med henholdsvis 5,2 og 5,5.

Videre skal jeg redegjøre for de juridiske prosessene i barnevernet, i saker der det blir fremmet forslag fra barnevernet om en omsorgsovertakelse.

2.2 Fra fylkesnemnda til Strasbourg – barnevernet i juridisk kontekst

2.2.1 Fylkesnemndene for barnevernssaker

Som vist over er det ulike perspektiver og syn på hvordan barnevernet bør fungere og hva statens rolle skal være. Og barnevernets rolle er også mangfoldig. Blant mulige tiltak finnes frivillige hjelpetiltak, som kurs, økonomisk bistand og avlastning. Om barnevernet skulle mene at forholdene barnet lever i er til stor skade for barnet har de anledning til å fremme forslag

om å fjerne barnet fra familien, som deretter avgjøres av fylkesnemnda¹⁰ (Falck-Eriksen og Skivenes 2019). Vedtak i fylkesnemnda kan i etterkant bringes inn for de ordinære domstolene for overprøving. Utover i akutte situasjoner, som ved mistanke om vold eller seksuelle overgrep hvor barnevernet kan gjennomføre (midlertidige) akuttiltak, har ikke barnevernet beslutningsmyndighet, men er sakførende for kommunen i fylkesnemnda om de mener at en omsorgsovertakelse er det beste for barnet.

Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker er domsstolslignende og uavhengige statlige organ, som består av en nemndleder, en sakkyndig og et alminnelig medlem (Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, årsrapport 2019, 3). Disse avgjør bestemte saker etter barnevernloven, helse- og omsorgstjenesteloven og smittevernloven. De gjør ingen egen utredelse av foreldrenes omsorgsevne. Tall fra 2014-2016¹¹ viser at barnevernet får medhold i 86 prosent av sakene de fremmer i fylkesnemnda. For 2018 ligger dette tallet på 88 prosent, og for 2019 på 90 prosent. At tallet er såpass høyt kan indikere to ting: 1) Barnevernets innstilling blir veldig ofte tatt til følge på bakgrunn av barnevernets vurderinger og konklusjoner. Dette er med på understreker hvor stor makt barnevernet har. 2) Barnevernet fremmer ikke en sak i fylkesnemnda uten å være sikre i sin sak på at kriteriene for å få medhold er oppfylt.

Om man ser på tallene for 2018 mottok fylkesnemndene 2531 hovedsaker og 1430 akuttvedtak. Videre ble 340¹² saker som hadde fått en avgjørelse i fylkesnemnda, prøvd i enten tingretten eller lagmannsretten. Av disse ble 49 stadfestet, 34 omgjort og 181 hevet, mens fire ble avvist og 14 nektet fremmet.¹³ Fire saker ble prøvd fremmet for Høyesterett, hvorav tre ble avvist (Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, årsrapport 2019, 50).

¹⁰ Det er 12 fylkesnemnder for barnevern og sosiale saker. Disse er uavhengige domsstolslignende forvaltningsorganer som fatter vedtak om tvang etter barnevernloven. Saker der barneverntjenesten ønsker omsorgsovertakelse, tvangsplassering av barn med atferdsvansker eller fratakelse av foreldreansvar, skal alltid føres for fylkesnemnda (barnevernloven § 8-4).

¹¹ Tall fra Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker/Sentralenheten

¹² Tallene vil ikke gjenspeile saker fremmet i fylkesnemnda i 2018, da det kan gå tid mellom sak i fylkesnemnda til den blir fremmet for tingretten eller lagmannsretten.

¹³ Domstolen kan fatte beslutning om at vedtaket «Stadfestet» - altså at det anses lovlig i tråd med barnevernloven og øvrige rettskilder og derfor opprettholdes. Vedtaket kan dømmes til «Omgjøring» - at fylkesnemnda pålegges å omgjøre vedtaket som tvisten handler om. Domstolen kan pålegge at saken er «Hevet» - Fra tvisteloven, kap. 36 «Saker om administrative tvangsvedtak i helse- og sosialsektoren», paragraf 36-1 lyder «2) Søksmål etter reglene her kan ikke reises etter at vedtaket er falt bort. Faller vedtaket bort etter at det er krevd rettslig prøving, heves saken». Avvist» - Innebærer vel bare at retten ikke tar saken til behandling? Se tvisteloven § 2-2 (5) Saken kan avvises dersom den utvilsomt ikke kan ha et fornuftig formål og er anlagt av en person som misbruker rettsapparatet ved gjentatte ganger å ha anlagt slike saker» og § 4-7 (3) «Hvis ingen norske domstoler har stedlig domsmyndighet, skal saken avvises». «Nektet fremmet» - anvendes om lagmannsrettens adgang til å nekte ankesaker som det er «klart» at ikke vil føre frem, jf. tvisteloven § 29-13 (2).

Disse tallene viser at kommunen får medhold i langt flere saker i fylkesnemndene enn i det øvrige rettsapparatet. Jeg vil ikke gå nærmere inn på mulige grunner til dette, utover at det er naturlig å anta at de «letteste»/mest åpenbare avgjørelsene sjeldnere ankes. Grunnen til denne gjennomgangen er å vise at selv om det er fylkesnemndene som fatter de formelle beslutningene om omsorgsovertakelse og barnevernet i den forstand ikke har «dømmende makt», så er den utbredte oppfatningen at det er barnevernet som bestemmer, ikke helt urimelig, gitt at de får gjennomslag i så mange av sakene. Dermed mener jeg, at når jeg i undersøkelsen har formuleringer som refererer til at barnevernet skiller barn fra familier, er det rimelig å anta at dette er formuleringer som reflekterer folks oppfatning, selv om det helt konkret er fylkesnemnda som fatter disse beslutningene.

2.2.2 Det rettslige utgangspunktet – norsk lov og internasjonale forpliktelser

*Å vokse opp uten omsorgssvikt*¹⁴ blir ansett for å være en menneskerett. *Å ha et vern om sitt familieliv*¹⁵ er en annen menneskerett. I barnevernets arbeid kan disse rettighetene bli satt opp mot hverandre. De siste årene har flere foreldre meldt sine saker mot barnevernet til Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg (EMD) og det er nå flere saker mot den norske staten i EMD enn noen gang før.

I hovedsak er det norske barnevernet dømt for to forhold (Søvig, 2020). For det første, for å ikke ha gitt tilstrekkelig samvær med biologiske foreldre etter en omsorgsovertagelse, noe som vanskeliggjør en emosjonell tilknytning mellom barn og biologisk familie og svekker tilbakeføring- og gjenforeningsplikten.¹⁶ Kritikken fra EMD ligger her primært i at tilbakeføring ikke er et hovedmål etter en akutt omsorgsovertakelse. For det andre anser domstolen at vedtakene om begrenset samvær ikke er tilfredsstillende begrunnet.

Når fylkesnemnda eller tingretten skal avgjøre om de har et juridisk grunnlag for å gjennomføre en omsorgsovertakelse, har de i tillegg til *Barnevernloven*, også internasjonale rettskilder og forpliktelser å forholde seg til (Barne- og familiedepartementet 2021, 34). Gjennom *Menneskerettighetsloven* jf. § 2 er både *FNs Barnekonvensjon* og *Den europeiske menneskerettskonvensjon* (EMK) inkorporert i norsk rett, og har forrang om det er motstrid mellom disse og norsk lov jf. § 3. Privatpersoner kan klage saker inn for EMD, som dermed avgjør om disse sakene er i strid med EMK. Norge har de siste årene fått 39 saker med

¹⁴ «Alle barn har rett til at ingen skader eller misbruker dem.» FN's barnekonvensjon artikkel 19

¹⁵ Den europeiske menneskerettighetskonvensjon, artikkel 8.

¹⁶ A.S v. Norway, avsnitt 59: Accordingly, in the case of imposition of public care restricting family life, a positive duty lies on the authorities to take measures to facilitate family reunification as soon as reasonably feasible.(...)

barnevernstvister som utgangspunkt mot seg i EMD. Av disse er Norge dømt i åtte saker (per 22.mars 2021) og frikjent i to. En sak er avvist fordi de nasjonale ankemulighetene ikke var utprøvd. De resterende venter på behandling. Norge er i disse sakene dømt for brudd på *artikkel 8* om retten til familieliv:

Art 8.Retten til respekt for privatliv og familieliv

1. Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse.
2. Det skal ikke skje noe inngrep av offentlig myndighet i utøvelsen av denne rettighet unntatt når dette er i samsvar med loven og er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter.

Den saken det først ble avsagt dom i og som de andre dommene stort sett tar sin presedens fra er *Strand-Lobben-saken*¹⁷. I etterkant av denne, og de andre sakene i EMD, avsa Høyesterett 27. mars 2020 en dom i storkammer som vurderte domspraksis fra EMD opp mot norsk rettspraksis, for så å konkludere med at det i all hovedsak ikke eksisterte motstrid mellom norsk barnevernslovgivning og EMK artikkel 8 (Retstidende nr. 8-2020). Høyesterett anerkjente imidlertid et behov for justering av praksis i barnevernssaker (Barne- og familiedepartementet 2021, 34). En ny barnevernlov er under innføring, og blir gjeldene fra 1.januar 2022. I utarbeidelsen av denne, har både dommene i EMD og dommen fra Høyesterett vært førende (Barne- og familiedepartementet 2021, 35).

Denne korte gjennomgangen beskriver noen av barnevernets sentrale utfordringer: de skal veie retten til familieliv og det biologiske prinsipp opp mot hva som er best for barnet. Videre har jeg gått igjennom noen av Norges internasjonale forpliktelser og vist hvordan disse har vært utgangspunktet for dommer mot Norge i EMD. Disse utfordringene og dommene som har vært avsagt, har vært mye omtalt i norsk presse, og utgjør dermed en del av grunnlaget folk har når de vurderer sin tillit til barnevernet.

2.3 Oppsummering

Jeg har redegjort for utviklingen av det norske barnevernet, der man på 90-tallet hadde en lov og norm som satte det biologiske båndet først når man avgjorde hva som var best for barna.

¹⁷ Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) i Strasbourg avsa 10. september 2019 i Storkammer dom i saken STRAND LOBBEN AND OTHERS v. NORWAY (no. 37283/13). 13 av 17 dommere konkluderte med at Norge har brutt EMK artikkel 8 i forbindelse med inngrep fra barnevernet.

Fram mot 2010 skjedde det en mer barnesentrisk utvikling, der barnets rettigheter til en trygg oppvekst, og det utviklingsstøttende prinsipp fikk forrang.

Videre har jeg beskrevet et bilde med store motsetninger. Selv om det norske barnevernets praksis er ansett som i tråd med norsk barnevernslovgivning, og det norske rettssystemet er kjent for å være rettferdig, har EMD i en rekke barnevernssaker dømt Norge for brudd på menneskerettighetene. Dette paradokset leder meg inn i kjernen av det som skaper undring, og er utgangspunktet for denne oppgaven: Samtidig som barnevernet nyter generell høy tillit i befolkningen, og er internasjonalt anerkjent, har det vært en bølge av protester mot det norske barnevernet, både nasjonalt og internasjonalt. Det er flere som er kritiske til barnevernet, enn som er kritiske til andre institusjoner. Jeg ønsker derfor å undersøke hva som fører til denne kritiske holdningen. Før jeg presenterer hva jeg har funnet ut gjennom de to spørreundersøkelsene jeg har gjennomført, vil jeg konseptualisere institusjonell tillit, og gjennomgå eksisterende teorier. Dette vil jeg bruke som grunnlag for å artikulere hypoteser om forventede funn.

3.0 Teori

For å undersøke hva som kan forklare manglende tillit til barnevernet trenger jeg å etablere det teoretiske rammeverket for oppgaven. Jeg vil først konseptualisere begrepet *institusjonell tillit*, før jeg går gjennom teorier som prøver å forklare hvorfor noen har tillit, og hvilke rammer som må være til stede i et tillitsforhold til institusjoner. Til slutt vil jeg redegjøre for tidligere forskning på institusjonell tillit generelt, og forskning på tillit til barnevernet mer spesifikt, mens jeg underveis fremstiller hypoteser og forventede funn.

3.1 Definisjoner

3.1.1 Tillit

Definitions facilitate advances in research by clarifying constructs, promoting the careful and precise use of term, setting the boundaries around what is and is not being studied, helping to avoid misunderstandings, and providing a guide for appropriate operationalization and measurement (PytlikZillig og Kimbrough 2016, 17).

Tillit er et ord som gir positive assosiasjoner. Man vil gjerne være en person folk har tillit til, og være en person som har tillit til andre. I statsvitenskapen og sosiologien blir ofte tilliten befolkningen har til de ulike offentlige institusjonene et mål på hvor vellykket et samfunn eller demokrati er. Dermed blir nivået av tillit i et samfunn brukt for å stille samfunnsdiagnoser.

Samtidig vil noen påpeke (se f.eks. Norris 1999) at lav tillit til offentlige institusjoner i seg selv ikke er et problem, da dette kan være et tegn på borgere som er aktive og bevisste og som tenker kritisk og evaluerer de politiske institusjonene, og at denne kritiske holdningen vitner om et sunt og utdannet samfunn. Når jeg nå skal konseptualisere «*institusjonell tillit*», gjør jeg det ved å først se på den sosiologiske betydningen av begrepet «*tillit*» gjennom sosiologene og statsviterne Luhmann, Sztompka, Hardin, Warren og Offe, før jeg ser på hvordan forskjellen på å ha tillit til en person, eller en institusjon blir presentert i litteraturen. Det som først og fremst skiller den sosiologiske og den statsvitenskapelige bruken av tillitsbegrepet er at i sosiologien handler tillit mye om en personlig relasjon, mens man i statsvitenskapen snakker om tillit til systemer eller institusjoner.

I en artikkel fra 2016 gjennomgår PytlikZilling og Kimbrough historisk og innholdsmessig utviklingen og konseptualiseringen av begrepet tillit. Artikkelen har som formål å se om det finnes en konsensus rundt definisjonen og konseptualiseringen av tillit. Det skilles her mellom to ulike tilnærminger. Den ene behandler tillit som en *psykologisk prosess*, som sier noe om de indre mekanismene til individene, den andre ser tillit som en *handlingsbasert prosess* som sier noe om erfaringene disse individene har med den eller det de skal ha tillit til (34). I min oppgave skal jeg undersøke om det kanskje burde finnes en tredje måte å konseptualisere tillit på: en *politisk prosess* der ens politiske standpunkt og holdninger i verdispørsmål kan være drivende for dannelsen av tillit.

Sosiologen og filosofen Niklas Luhmann (1979) beskriver tillit som essensielt for at et samfunn skal kunne fungere, siden vi ikke vet hva fremtiden bringer. Tillit er å la mekanismene gå sin gang, og å stole på at avtaler, kontrakter og forventede handlinger blir oppfylt: Jeg utfører mitt arbeid, og jeg har tillit til at jeg får lønn. Jeg sender mine barn i barnehagen og har tillit til at mine barn blir ivaretatt. I disse eksemplene finnes det et element som mange mener er viktig for at man kan snakke om tillit, nemlig *risiko*. Bedriften jeg jobber i kan gå konkurs, eller ha en uærlig sjef som snyter meg for min lønn. De barnehageansatte kan med vilje eller ved uhell utgjøre en fare for mine barn. Men alternativet til tillit, slik Luhmann ser det, er å slutte å delta i samfunnet.

Trust is not the sole foundation of the world: but a highly complex but nevertheless structured conception of the word could not be established without a fairly complex society, which in turn could not be established without trust (Luhmann 1979).

En annen sosiolog, Piotr Sztompka (1999, 25) inspirert av Luhmann, legger også vekt på den ukjente framtiden og risikomomentet når han konseptualiserer tillit. Han beskriver at noe risiko styrer vi selv, og da gir det mening å snakke om tillit, som å gå om bord i et fly – da kan vi risikere at det styrter. Annen risiko kan vi ikke styre selv, og han eksemplifiserer dette som sjansen til å dø i en pandemi, og i disse tilfellene er ikke risiko forbundet med tillit.

Mark Warren (1999, 5), understreker også at *man har tillit når det er i ens egen interesse å ha tillit*, mens Russell Hardin beskriver det han kaller relasjonsbasert tillit (1999, 26) der man har tillit til at den man stoler på handler for den andre: *Jeg har tillit til at dine handlinger er i min interesse*. Claus Offe (1999, 47) definerer tillit som *troen vedrørende hvilke handlinger man kan forvente av andre*, mens Jon Elster definerer tillit som *å avstå fra å ta forhåndsregler* (Elster 2000, 5). Til felles har disse definisjonene et syn på tillit som jeg tar med meg videre i oppgaven: en aktør overlater ansvar til en agent, med en forventning om at denne agenten forvalter ansvaret til aktørens beste, uten at aktøren har mulighet til å påvirke utfallet.

3.1.2 Institusjonell tillit

På samme måte som det ikke finnes konsensus for hvordan man definerer «tillit» er det heller ingen felles enighet om hvordan man definerer «institusjonell tillit». I litteraturen finnes det en rekke måter å konseptualisere *institusjonell tillit* på. For noen er institusjonell tillit et mål på «confidence» (Rousseau, Sitkin, Burt, & Camerer, 1998), mens andre mener at tillit og «confidence» er to ulike konsepter (Hamm mfl., 2011; Peng, 2014; Zmerli, Newton, & Montero, 2007). For noen er det, som tidligere nevnt, reduksjon av risiko som kjennetegner tillit (Luhmann, 1979), mens andre legger vekt på at tillit er en frivillig tilstand av sårbarhet (Hoffman, 2002; Luhmann, 1979; Möllering, 2006). Institusjonell tillit kan bli omtalt om en del av et større konsept: legitimitet (Tankebe, 2013; Tyler, 2006; Tyler & Huo, 2002). Noen hevder at man ikke kan ha tillit til institusjoner fordi det ikke er mulig å ha nok kunnskap om institusjoner til å gjøre et rasjonelt valg om man har tillit eller ikke (Hardin 1999, 23;30). I dette vrimlet av kriterier for å definere institusjonell tillit vil jeg klargjøre hva jeg vektlegger i min forståelse av institusjonell tillit.

Det systemiske

Noe mange mener er viktig for å kunne ha tillit, er et system som sikrer at de som skal utføre et samfunnsoppdrag er kvalifisert til å gjøre dette og har et regelverk som klargjør hva som skjer dersom noen ikke utfører sine pålagte oppgaven på den måten samfunnet har bedt dem om (Hardin 1999; Offe 1999; Sztompka (1999) mener at det i slike tilfeller er *omdømmet* til

institusjonen som er avgjørende for om man har tillit eller ikke. Dermed blir det viktig for en institusjon som ønsker å ha folkets tillit å fremstå tillitsvekkende. Forutsigbarhet er et slikt tillitsvekkende element som vil være viktig for institusjoner (Warren 1999, 6; Offe 1999, 55). Men hvordan skal folk vite hvorvidt en institusjon er forutsigbar eller ikke, om de ikke har en personlig erfaring med institusjonen? Offe (1999, 65) skriver at institusjoner kan fungere som et alternativ til tillit. Da handler det om at man stoler på at institusjoner handler etter sitt gitte mandat. Før vi skal opereres har vi begrenset anledning til å gå kirurgen i sømmene, vi kan ikke se karakterutskrift, få tilbakemeldinger på tidligere operasjoner, finne ut om han har sovet godt natten i forveien, eller har kranglet med sin kone. Men vi kan stole på at de institusjonelle rammene som finnes er gode nok. Dermed trenger vi ikke å ha tillit til legen personlig, men vi har en forventning om at utdannelsen han har er tilfredsstillende, og at han er ansatt ved sykehuset fordi han er god nok til å utføre jobben sin. Offe anerkjenner at det finnes folk innenfor institusjonens rammer, som både bryter regelverket og tilegner seg selv eller sine ufortjent makt eller ressurser. Da mener Offe at det er et spørsmål om institusjonens *kvalitet* om den er tillitsvekkende nok til at folk, tross viten om at lover og regler kan brytes, som påvirker hvorvidt folk har tillit eller ikke (Offe 1999, 70). «*Institutions, if appropriately designed, can enable us to trust persons whom we have never had contact with and with whom we share no relevant communal allegiance*». Offe argumenterer for to mekanismer han mener fører til tillit til institusjoner: 1) en felles kulturforståelse og sosialisering som gir en forventning om at vi alle deler en felles forståelse og interesse av at disse institusjonene skal fungere slik de er ment å fungere. Og 2) å gjøre risikoen til den som skal stole på en institusjon så lav som mulig, ved å sette opp sikkerhetsnett om institusjonen skulle feile i sitt virke (Offe 1999, 70-72).

Hardin (1998, 13) mener det er to viktige elementer som avgjør hvorvidt en innbygger vil ha tillit til myndighetene, der det ene handler om det overnevnte: *hvor troverdig en institusjon fremstår*, mens den andre handler om hvor mye av denne troverdigheten innbyggerne har *kunnskap om*. Men siden mange mangler nok kunnskap om de fleste institusjoner til å ta et rasjonelt valg om vi skal ha tillit eller ei, mener Hardin (1998, 16) at denne tilliten vil følge om man har et *system* der de som bemanner de ulike rollene i institusjonene har ulike positive og negative insentiver for å følge de rammene institusjonen har. For politikere vil dette ofte være valg, mens for offentlig ansatte vil det handle om andre ting, som lønn, mulighet til forfremmelse, å bli anerkjent som en dyktig arbeidstager, eventuelt å miste jobben eller bli rettsforfulgt om misholdet av stillingen blir rammet av straffeloven (korrupsjon f.eks.). De

elementene gjelder for enkeltindivider som jobber i institusjoner, men Hardin mener også at insentiver for hele organisasjonen er viktig – og da er det særskilt det å ha et godt omdømme som virker som drivkraft for å at institusjonen som helhet oppfyller sitt mandat (Hardin 1998, 22). Er systemet rettferdig, blir det lettere å ha tillit til det.

Verdisyn

Mange fokuserer på fungerende lover og regler som et viktig element for institusjonell tillit, mens andre mener at det er viktig at man også har et felles verdisyn. Det er vanskelig å ha tillit til en institusjon man grunnleggende mener handler galt. Offe beskriver tillitsskapende verdier av universell karakter som det som skaper tillit mellom individet og institusjonen, mens Christensen og Læg Reid (2003, 12) vektlegger noe de kaller institusjonelt-kulturelt perspektiv, der institusjoner har ulike, og unike verdier basert på et uformelt verdigrunnlag. Også Braithwaite (1998, 48) mener at forutsigbarheten som skapes av lover og regler ikke er nok, det må og ligge felles kultur og verdisyn til grunn. Det er forutsigbart at Stortinget vedtar lover, men om de vedtar lover man er grunnleggende verdimesig uenig i, vil dette redusere tilliten.

Basert på denne gjennomgangen av tillitsbegrepet, og hvordan den endrer karakter når man går fra den relasjonsbaserte tilliten til institusjonell tillit sammenfatter jeg en definisjon på institusjonell tillit som ligger til grunn for denne oppgaven: *«Institusjonell tillit er troen på at det er utarbeidet et system og en kultur som gjør at lover og regler blir etterfulgt, og en oppfatning om at disse er i tråd med ens egne verdier og holdninger».*

Det er i den siste delen av denne definisjonen, som beskriver verdimesig kongruens som i denne oppgaven skiller seg noe ut fra tidligere studier av samme karakter. Jeg argumenterer for at tiltro til systemets upartiskhet ikke er nok, om verdiene systemet er tuftet på ikke sammenfaller med egne verdier. Altså: har man stor tro på at barnevernet gjør sitt arbeid i tråd med regelverket, at personer som bryter regelverket blir straffet, og at de rammene barnevernet opererer innfor representerer det synet man selv har på barnevernets rolle, vil man ha høy tillit til barnevernet. Om man tror at personer innen barnevernet bryter regelverket, begunstiger seg selv, eller at barnevernets rolle ikke samsvarer med ens egen oppfatning av hva barnevernet bør gjøre, vil man ha lav tillit til barnevernet. Men, hva med om man har stor tro på at regelverket blir fulgt, men ikke enig i regelverket? Dermed blir spørsmålet: hvilke faktorer påvirker denne tilliten til at lover og regler blir fulgt? Hvor stor rolle spiller ideologiske faktorer?

Der jeg tidligere i oppgaven redegjorde for at tillit kan være en *psykologisk* eller *handlingsbasert* prosess (PytlikZilling og Kimbrough 2016), vil jeg undersøke om det finnes grunnlag for å hevde at institusjonell tillit kan påvirkes gjennom en *politisk prosess*.

3.1.3 Fra et kritisk blikk til konspirasjonsretorikk

Som Norris understreker er den kritiske innbyggeren et viktig element i demokratiet (Norris 1999). Om ingen hadde hatt mistro til den borgerlige og politiske elite ville de kunnet drive på med sitt uten at noen hadde et kritisk søkelys på dem (Offe 1999, 76). For at staten skal sikre sin legitimitet er det viktig at den endrer seg i takt med folket vilje, og disse endringene er ofte tuftet på uenighet og mistillit, som endring av de demokratiske vedtatte og fullstendig legitime segregeringslovene i USA, og andre paradigmeskifter.

I 1970 kom Hirschman med boken «Exit, voice, and Loyalty» som beskrev tre responser en konsument kan ha om han ikke er fornøyd med et produkt, han kan la være å kjøpe – «Exit», han kan si ifra om det han var misfornøyd med «voice», eller han kan forbli lojal - «loyalty». Boken trekker linjene til at dette også er gjeldene for en demokratisk samfunnsdeltakelse. Misfornøyde borgere kan trekke seg ut, eller ønske revolusjonerende endringer, de kan demonstrere, skrive leserinnlegg og fortelle myndighetene hva de ønsker endret, eller de kan lojalt innordne seg. Denne måten å tenke på kan overføres til de som er kritiske til barnevernet. Noen mener kanskje at noe er galt, men holder seg lojale til statens måte å drive barnevern på, andre tar til gatene, demonstrerer og jobber aktivt for å endre barnevernet, mens en gruppe «vil ha barnevernet fullstendig fjernet»¹⁸ og ønsker å endre barnevernet radikalt fra slik det fungerer i dag. Som Edda Stang beskriver vil man blant noen barnevernsmotstandere finne en mistillit mot barnevernet som er mer konspiratorisk, der motstandere av barnevernet hevder at staten kidnapper barn for egen vinning og utnyttelse. At barnevernet tjener penger på å stjele barn, er for noen i denne gruppen en sannhet (Stang 2017). Mistillit vil oftest forekomme i den delen av befolkningen med minst ressurser. Offe (1999, 54) skriver at de uten ressurser og makt ikke har råd til tillit, fordi om denne tillit brytes blir konsekvensene store. På bakgrunn av dette er det å forvente at manglende tillit og mistillit til barnevernet står sterkere hos de med lav inntekt og lav utdanning. Ser man på mistilliten til barnevernet er det ikke slik at man kan snakke om én type mistillit. Det kan være de som generelt har lav tillit, på bakgrunn av å mangle ressurser og makt, som Offe (1999, 54) beskriver, eller det kan være de som ikke deler verdisynet barnevernets mandat er tuftet på. I oppgaven gjør jeg ikke et

¹⁸ Facebook-gruppen «Barnevernet vil vi ha fullstendig fjernet» har pr. 25.05.2021 24 100 medlemmer og er en av de viktigste plattformene for barnevernsmotstand.

strengt semantisk skulle mellom manglende tillit og mistillit, dermed definerer jeg de heller ikke konkret, men jeg understreker at det er et spenn mellom å være en kritisk borger til å være genuint uenig i hvordan samfunnet, eller i dette tilfelle en offentlig institusjon er bygget opp.

3.1.4 Ulike former for velferdsinstitusjoner

For mange vil ordet institusjon ofte handle om helt konkrete innretninger, slik som sykehus, domstolene og utdanningssystemet. Når det blir snakk om institusjoner i samfunnsvitenskapen er meningsinnholdet i ordet noe annerledes enn det er i dagligtalen. En anerkjent definisjon av institusjoner er:

Institutions are the humanly devised constraints that structure political, economic, and social interaction. They consist of both informal constraints (sanctions, taboos, customs, traditions, and codes of conduct), and formal rules (constitutions, laws, property rights) (North, 1991).

Man kan snakke om to ulike institusjonstyper (Guldbrandsen 2000) 1) politiske institusjoner inkluderer institusjoner som kjennetegnes av valgte aktører og fokus på konflikt (lovgivende og utøvende makt, politiske partier etc.) og 2) ordensinstitusjoner som er kjennetegnet av byråkratiske ansettelsesordninger, og typisk med et mandat til å implementere eller utføre loven og lovmessige oppgaver pålagt av de politiske institusjonene. Her finner vi typisk politiet og domstolene. Disse institusjonene har som mandat å ha mistillit (Sztompka 1999, 67). Barnevernet er en slik ordensinstitusjon. Velferdsinstitusjoner med makt og mandat til å overvåke, sanksjonere og diskriminere mellom enkeltmennesker og grupper gjennom skjønsmessige vurderinger, tenderer til å bli mer kritisk vurdert enn universalistiske velferdsinstitusjoner og tjenester (Haugsgjerd og Kumlin 2004; Soss 1999). Og selv om barnevernet ikke formelt har makten til å utøve tvang (med unntak av akutte saker) vil jeg hevde på bakgrunn av antall saker som får medhold i fylkesnemnda, som jeg redegjorde for i bakgrunnskapittelet, har barnevernet en opplevd makt over familier og enkeltindividers skjebner, og bør derfor behandles som en institusjon som har denne makten over enkeltmennesker som Haugsgjerd, Kumlin og Soss beskriver.

Soss (1999) gjorde en studie som viste at når en bruker av en velferdstjeneste følte seg som en «underdog» i møte med tjenesten, var den mer kritisk i sin evaluering av denne enn andre tjenester hvor makt og ansvarsforholdet var jevnere:

[...] studying welfare programs as sites of adult political learning... I argue that as clients participate in welfare programs, they learn lessons about how citizens and government relate, and these lessons have political consequences beyond the domain of welfare agencies. . . . Because clients associate the agency with government as a whole, these program-specific beliefs, in turn become the basis for broader orientations toward government and political action.

Jeg har nå konseptualisert og redegjort for begreper som tillit, institusjonell tillit, institusjoner og mistillit. I neste del skal jeg gi en oversikt over ulike forklaringsmodeller for tillit, fremstille mine hypoteser og forventninger til funn.

3.2 Hva forklarer tillit?

Hva forklarer variasjoner i tillitsnivå? Hvor kommer tilliten fra? Er det våre egenskaper som skaper tillit, eller det egenskaper med samfunnet vi lever i? For å forklare variasjon i grad av institusjonell tillit har forskere de siste femti årene presentert ulike teorier for denne tilliten. Tilliten har blitt forklart både på individnivå og på systemnivå. Jeg vil videre redegjøre for noen av teoriene som forklarer variasjon i institusjonell tillit.

3.2.1 Sosial kapital – nedenfra og opp

Sosial kapital som en motsats til økonomisk kapital beskriver de ressursene som oppstår i og av sosialt fellesskap. Bourdieu (1986) beskriver sosial kapital som en del av et større kapitalbegrep som inneholder økonomisk, kulturell, sosial og symbolsk kapital. Han mener videre at enkeltindividens posisjon i samfunnet blir bestemt av mengden av sosial kapital, og hvilke strategier de velger å benytte for å nå sine mål. Disse typene av kapital er ikke uavhengig av hverandre og, men gjensidige forutsetninger for hverandre. Bourdieu definerer sosial kapital som

«summen av ressurser, faktiske eller virtuelle, som tilkommer et individ eller en gruppe som resultat av å ha et vedvarende nettverk av mer eller mindre institusjonaliserte forbindelser av gjensidige bekjentskap og annerkjennelse» (Bourdieu i Wacquant 2002).

Som økonom utviklet Loury på 1970-tallet en teori om sosial kapital som forsøkte å forklare hva som bestemte afroamerikaneres arbeidsmarkedstilpasning og økonomiske framgang. Loury ser på sosial kapital først og fremst som en egenskap barn får av sine foreldrenes adferd og engasjement i barnas tilegnelse av kunnskaper og ferdigheter. Han hevder at barn av foreldre med lav utdanning og nettverk kan øke sin kapital ved at foreldrene bor i et

geografisk område med generell høyere sosial kapital (Hvinden 2005). Coleman trekker linjer fra Loury i sin forståelse av sosial kapital som et resultat av en kollektiv samhandling.

Coleman bygger sin teori rundt sosial kapital som om dette er et utilsiktet resultat av andre målrettede handlinger. Å melde seg inn i en interesseorganisasjon kan være en måte å påvirke samfunnet politisk på, og sosial kapital utvikler seg som et resultat av dette. «En nyttig ressurs som er tilgjengelig for en aktør gjennom han eller hennes sosiale relasjoner, og bestående av aspekter ved sosial struktur, og som fremmer bestemte handlinger fra aktører – personer eller korporative aktører – innen denne strukturen» (Coleman 1990, 300)

Siden gjorde Putnam begrepet kjent for alvor gjennom boken *Making Democracy Work* (1993). Putnam (1993, 169) definerer sosial kapital «(...) trekk ved sosiale organisasjoner som tillit, normer og nettverk som kan forbedre samfunnets effektivitet ved å lette samordnet handling». Dette begrepet er ment å favne den tilliten som oppstår i et land (eller region) der flertallet av menneskene engasjerer seg i samfunnet rundt seg, enten gjennom å møtes i organisasjoner, eller gjennom frivillige verv, og den gjensidige forpliktelsen dette skaper (Wollebæk og Selle 2004). Denne formen for tillit vil være viktig at er til stede i større samfunnsstrukturer der man ikke kjenner hverandre personlig, men fortsatt er avhengig av samarbeid. På det individuelle planet kan tillit til ulike samfunnsorganisasjoner kanskje reflektere sosial kapital. I mine data blir tilliten til folk og til stortinget vurdert av respondentene og dette kan være en indikator på dette.

Kritikken mot sosial kapital (se blant annet Foley, Edwards og Diani 2001; Levi 1996; Newton 1997) har vært flere, blant annet undring på om sosial kapital opparbeides, eller om den istedenfor arves i en kultur som er tillitsskapende (Offe 1999, 85). En annen ting som har blitt påpekt er ett manglende fokus på kjønn, og kvinners bidrag gjennom å ubetalt arbeid i hjemmet (Lowndes 2002; Stolle og Lewis 2002; Field 2003, 41), eller hvorvidt sosial kapital skaper tillit til statsapparatet, eller om et fungerende statsapparat skaper den sosiale kapitalen (Rothstein og Stolle 2003). Et annet element som er verdt å nevne når det gjelder sosial kapital, er at det ikke utelukkende er et positivt begrep. Først og fremst er det tilknyttet eliten, og der noen er inkludert vil andre kanskje være ekskludert. Videre kan «for mye» sosial kapital i noen miljøer utfordre demokratiske institusjoner i svake demokratier, eller at noen miljøer har andre anti-sosiale formål (Hvinden 2005), som f.eks. organisert kriminalitet.

Hvordan kan sosial kapital benyttes som en teoretisk forklaring på tillitt til barnevernet? Tar man Putnam sin forståelse av sosial kapital og legger til grunn, vil man kunne undersøke geografiske områder, enten regioner innenfor et land, eller ulike stater opp mot hverandre for

å forklare tillit på makronivå. Samtidig kan det argumenteres for at den sosiale kapitalen er arvelig, eller i alle fall blir påvirket av foreldrenes ståsted i samfunnet, deres kunnskap og deres verdier, i så måte kan man se i befolkningsgrupper der den sosiale kapitalen tradisjonelt blir regnet som lav, hos de med lav inntekt, lite utdanning eller liten tilknytning til arbeidslivet, at den generelle tilliten til folk og statsapparater er lav, også til barnevernet.

3.2.2 Quality of Government

Om sosial kapital er en teori som mener at tillit til demokratiske institusjoner og hvorvidt disse fungerer som det skal, er en effekt av sosialt engasjement, der den velfungerende demokratiske strukturen springer ut fra folket, vil QoG være en teori som tilsier at retningen går den andre veien, altså at man får den tillitsfulle borger, som engasjerer seg i samfunnet og har troen på systemet han eller hun lever i, fordi systemet fungerer som det skal. Linde og Dahlberg (2021, under publisering) argumenterer for at QoG i output-orienterte politiske institusjoner (Rothstein og Teorell 2008) er avgjørende for å predikere politisk tillit, og dermed, som en konsekvens, en viktig faktor til å skape legitimitet for et regime (Rothstein 2009 og Gilley 2009). The Quality of Government Institute er en forskningsinstitusjon som lager en indeks som måler kvaliteten i utførelsen av vedtatt politikk der det blir målt hvorvidt denne implementeringen er effektiv og upartisk. Andre faktorer som blir undersøkt for å skape denne indeksen er om landet har en domstol som sikrer rettssikkerhet, demokratiske faktorer og effektivitet i statsapparatet (Linde og Dahlberg, under publisering).

Rothstein og Teorell laget en modell for hvordan QoG skaper generell tillit gjennom innbyggernes forhold til statsapparatet som baserer seg på de fire følgende mekanismer 1) hvordan de opplever følelsen av sikkerhet og trygghet; 2) hvordan innbyggere trekker slutninger fra systemet og de som jobber i systemet, til andre innbyggere; 3) hvordan innbyggere observerer oppførselen til sine medborgere; 4) hvorvidt de opplever diskriminering mot dem selv eller noen de står nær. De definerer QoG slik: «When implementing laws and policies, government officials shall not take anything about the citizen/case into consideration that is not beforehand stipulated in the policy or law». (Rothstein og Teorell 2008, 170). Oppfattet nøytralitet i statsapparatet er, sammen med effektivitet i statsapparatet de to indikatorene på QoG som Rothstein og Teorell forfekter som viktige. Om man ser dette i lys av hvordan man konseptualiserer institusjonell tillit er det en helt klar sammenheng mellom å ha tillit til at lover og regler overholdes, og at personer som bryter disse blir møtt med straffetiltak og QoG.

I min oppgave undersøker jeg sammenhengen mellom oppfattelsen av barnevernets upartiskhet gjennom å undersøke sammenhengen mellom de som tror barnevernet tar beslutninger som gir en økonomisk gevinst for barnevernet og tilliten til barnevernet. Jeg undersøker også troen på barnevernets evne til å arbeide med minoritetsfamilier, og tilliten til barnevernet.

3.2.3 Legitimitet, politisk støtte og tillit

Legitimitet, politisk støtte og tillit er begreper som i statsvitenskapen ofte er overlappende (Dahlberg og Linde). Ofte blir legitimitet operasjonalisert som folkets oppfatninger av det politiske systemet (Linde og Dahlberg, under publisering; Booth og Seligson 2009; Gilley 2009).

Når det er snakk om legitimitet og politisk støtte er David Eastons pionerarbeid en viktig grunnstein. Han definerer legitimitet som: «*The conviction that it is right and proper...to accept and obey the authorities and to abide by the requirements of the regime*» (1975, 541). Når Easton konseptualiserer politisk støtte gjør han det ved å lage et distinkt skille mellom spesifikk støtte og diffus støtte. Den spesifikke støtten dreier seg om vurderingen av politikernes evne til å utføre sitt arbeid, mens den diffuse støtten handler mer om følelser for det politiske systemet og staten.

Pippa Norris (1999; 2011) bygger videre på Easton sitt arbeid og konstruerer et analytisk rammeverk som strekker seg fra det veldige diffuse nivået av det politiske systemet, til det helt spesifikke nivået av politiske aktører. De fem nivåene for politisk støtte som Norris har utarbeidet er: 1) Det politiske samfunnet (følelser for nasjonalstaten), 2) regimets prinsipper (de underliggende verdiene av det politiske systemet), 3) regimets utøvelse (hvordan fungerer systemet i praksis), 4) regimets institusjoner (faktisk offentlige institusjoner, og 5) politiske aktører (de faktiske politikerne i posisjon) (Norris 2009). I min oppgave vil jeg undersøke tilliten til nivå 4 i Norris' rammeverk, regimets institusjoner.

Når man operasjonaliserer politisk støtte er dette ofte gjort gjennom surveysspørsmål som spør respondentene «Hvor tilfreds er du med måten demokratiet er i Norge?» (Linde og Dahlberg 2021, under publisering). Dette spørsmålet ligger som et bakgrunnsspørsmål i NMP og jeg kommer til å bruke det som en kontrollvariabel for å undersøke om tilliten til barnevernet som en offentlig institusjon henger sammen med tilfredsheten med demokratiet.

3.2.4 Kontroversielle saker påvirker tillit

I en omfattende bok som undersøker hvorvidt det er en nedgang i «politisk støtte» - som ikke det er det samme som tillit og legitimitet, men tett sammenknyttet - konkluderer van Ham mfl. (2017) med at det er tre mekanismer som empirisk kan knyttes til en slik nedgang. Sosial kapital og QoG er to av disse. Om det har forekommet kontroversielle saker den siste tiden, er en tredje mekanisme som har signifikant betydning for politisk støtte, ifølge van Ham mfl. (2017).

Når det gjelder barnevernet er det flere nivåer hvor det foregår kontroversielle saker. Det ene er det lokale og nasjonale nivå, der noen i står frem i avisen med de mener er urimelig behandling. Dette kan være foreldre som mener seg fratatt barnene uten grunn, eller det kan være barn som mener de burde vært flyttet tidligere. Det kan også være på internasjonalt nivå som dommene mot Norge i EMK. Dette blir undersøkt gjennom et eksperiment som utsetter respondentene for tre ulike avisartikler som omtaler barnevernet i enten positiv eller negativ forstand. Dette kan blant annet gi svar på om dette påvirker tilliten til barnevernet.

3.3 Tidligere forskning på tillit

Som jeg har gjennomgått, finnes det ulike teorier på hva som er den drivende faktoren når det gjelder tillit. Når jeg nå gjennomgår noe av den tidligere forskningen på tillit og holdninger til barnevernet, går jeg først gjennom forklaringsvariabler på individnivå, deretter forklaringsvariabler som viser politisk orientering og holdninger i verdispørsmål, og til slutt undersøkelser som har prøvd å forklare tillit ved samfunnsstrukturelle faktorer på systemnivå. Med dette vil jeg forankre de variablene jeg undersøker i teorien.

Når det gjelder tidligere forskning på holdninger til barnevernet, benytter jeg meg for det meste av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets (Bufdir) årlige befolkningsundersøkelse¹⁹. Siden 2017 har de undersøkt holdninger til barnevernet. Målsetningen med disse undersøkelsen er å kartlegge folks kunnskap om, samt holdninger og tillit til barnevernet (Bufdir 2021, 2). Datainnsamlingene er gjennomført ved bruk av Norstats webpanel og hadde respondenter fra et landsrepresentativt utvalg på 4000 personer (Bufdir 2021, 2). Når jeg nå gjengir noen av tallene fra disse undersøkelsene, bruker jeg tall fra 2020-undersøkelsen der det er mulig. Jeg benytter meg også av en artikkel som gjør en komparativ studie av hva som

¹⁹ gjennomført av Sentio Research Norge

påvirker tillit i fire land: Norge, Finland, USA (California) og England, av Juhasz og Skivenes (2016).

3.3.1 Forklaringsvariabler på individnivå

I starten av oppgaven kom jeg med en påstand om at det er en del kunnskap om *hvem* som har lav institusjonell tillit. Det riktige ville vært å si at det er en del kunnskap om hvilke demografiske forhold som påvirker tillit. Det er en stor forskningslitteratur som sier at demografiske variabler, slik som alder, kjønn og utdanning er egenskaper ved individet som kan påvirke tillit (Kuenzi 2008; Christensen og Lægreid 2005; Alesina og Ferrara 2002, 208; Arvanitidis, Economou og Kollias 2020; Bennet og Bennet 1990). Jeg skal nå gjennomgå de demografiske variablene jeg benytter i analysen, og hvilken effekt de er forventet å ha på tillit basert på tidligere forskningslitteratur på feltet.

Kjønn

Det har lenge vært forsket på betydningen av kjønn for institusjonell tillit, men likevel råder det ingen konsensus for om kjønn påvirker tillit. Ifølge Xiao og McCright (2015) har det vært en endring over tid, der kvinner før 1990 tallet hadde lavere institusjonell tillit enn menn (oppsummert av Davidson og Freudenburg 1996, 303), men denne forskjellen har forsvunnet. Annen forskning har andre teorier. Chang og Chu mener at kjønn er en viktig indikator på politisk tillit, og Christensen og Lægreid (2005) fant at kvinner i større grad enn menn støttet offentlig sektor. I undersøkelsene fra Bufdir finner man ingen signifikant sammenheng mellom kjønn og holdninger til barnevernet (2021). Juhasz og Skivenes (2016) som gjør en komparativ studie av barnevernet mellom fire land, finner en overordnet signifikant effekt av å være kvinne i de fire landene – at dette gir lavere tillit til barnevernet enn å være mann, men denne effekten var ikke signifikant i Norge. På bakgrunn av dette forventer jeg ikke å finne en signifikant sammenheng mellom kjønn og tillit til barnevernet.

Alder

Når det gjelder alder finner Christensen og Lægreid (2005) at tilliten til staten er høyere i de eldre aldersgruppene. De forklarer at dette kan skyldes at den eldre generasjonen har et mer kollektivistisk syn på samfunnet. Også her rapporteres det i Bufdir-undersøkelsene om funn som sier noe annet. Der finner de en signifikant sammenheng mellom lavere tillit til barnevernet og det å være over 60 år. Også Juhasz og Skivenes (2016) gjør tilsvarende funn – at det å være over 55 år gir signifikant lavere tillit til barnevernet. Dette gjør at jeg forventer å finne at de eldre i befolkningen har mindre tillit til barnevernet enn de yngre.

Utdannelse

Det er gjort flere studier som viser at økt utdannelse gir høyere tillit (Bouckaert og Wan de Walle 2001, 12; Christensen og Læg Reid 2005, 502). Argumentet for dette er en kognitiv faktor, at velutdannede folk har en større kunnskap om politiske og administrative systemer, og dermed forstår de bedre hvordan staten er organisert, og dette gir økt tillit. Om man snur litt på det, kan dette også brukes som et argument for at dette kanskje er gjeldende for stater som fungerer godt, men at i stater med dårlig styring, mye korrupsjon og lite ressurser, vil høyt utdannede ha lavere tillit (Mahmud 2021). Her er det flere studier som gir sammenfallende resultater når man ser eksplisitt på tilliten til barnevernet. Bufdir-undersøkelsene viste at personer med høy utdanning er mer tillitsfulle til barnevernet, enn de med lav utdannelse. Også i arbeidet til Juhasz og Skivenes (2016) finner man denne korrelasjonen. Dermed forventer jeg at det å ha høyere utdannelse, også i mine analyser, vil vise seg å ha en sammenheng høyere tillit til barnevernet, enn det å ha lavere eller ingen utdannelse.

Inntekt

Alesina og Ferrara (2002) har i en stor studie undersøkt «determinanter for tillit» og ved siden av å være utsatt for en traumatisk hendelse, å være en del av en minoritet som har vært utsatt for diskriminering og å leve i et miljø med store etniske eller økonomiske ulikheter, så mener de at utdannelse og inntekt en slik viktig determinator for tillit. Her viser de at lavere inntekt, og en følelse av å ha mindre sjanse enn andre til å lykkes i livet er korrelert med lav tillit. I Bufdir-undersøkelsene kommer det også frem en sammenheng mellom lav inntekt og lav tillit (2021). I studien til Juhasz og Skivenes (2016) finner de en sammenheng mellom høy inntekt og høy tillit i både USA og England, men ikke i Norge. Dette gjør at jeg forventer en slik sammenheng også i mine analyser.

Geografisk tilhørighet – by eller bygd

Skillet mellom by og bygd, mellom sentrum og periferi er et stort forskningsområde, som foregangsmenn som Lipset og Rokkan brukte i sitt arbeid med å forklare utviklingen av partisystemer i Europa (1967). Den amerikanske statsviteren Katherine Cramer (2012, 2016) beskriver noe hun kaller for «rural bevissthet», som er et begrep for at hvor du kommer fra og hvilket miljø du vokser opp i kan være med å påvirke politiske holdninger. Rapporten fra

Bufdir beskriver at folk som bor i bygdene har lavere tillit til barnevernet enn de som bor på større steder (2021). Derfor forventer jeg at jeg også i mine data finner at det å komme fra en liten plass vil være korrelert med lavere tillit til barnevernet.

Religiøs tilhørighet

I de første store sosiologiske verkene var religion ofte en årsaksforklarende faktor til samfunnsstrukturer og endringer, med Durkheim (2008 [1912]) og Weber (1922) som to viktige teoretikere. I den mer moderne tid har religiøsitet og hvordan den påvirker tillit, blitt undersøkt i flere studier. Flere studier viser en økt tillit, samarbeidsvilje og gjensidig moral (Jagodzinzi 2009; Putnam 2000; Smith 2003), og at dette kan knyttes til begrepet *sosial kapital* (Fukuyama 2001, Putnam 2000) fordi det ofte fører til et nettverk og sosiale kontakter. Samtidig blir det diskutert hvordan religion kan knytte mennesker innenfor en gruppe sammen, og ikke binde ulike grupper og kulturer sammen (Welch mfl. 2004, 318; Bohn og Hahn 2002). Dette, sammen med noen andre elementer, som at det partiet som er mest uttalt barnevernskritisk er det konservative partiet de kristnes, gjør at jeg er veldig usikker på hva jeg forventer å finne. Det kan vise seg at religiøse mennesker har høyere tillit, men det kan også hende at de har lavere tillit. Uansett så venter jeg en form for sammenheng mellom religiøsitet og tillit.

Innvandrerbakgrunn

Som tidligere beskrevet er det å være en del av et minoritetsmiljø som har opplevd, eller opplever diskriminering en av indikatorene på å lav institusjonell tillit (Alesina og Ferrara 2002). Ifølge Johansson (2010, 535) viser statistikk at barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert når det gjelder omsorgsovertakelser i alle de tre skandinaviske landene. Tall fra Norge²⁰ viser at denne trenden også fortsetter fram mot 2015 (Falck-Eriksen og Skivenes 2019). To svenske studier av Franzèn mfl. (2008) og Vinnerljung mfl. (2008) viser at når man kontrollerer for sosioøkonomiske faktorer, er ikke denne overrepresentasjonen et resultat av å ha innvandrerbakgrunn, men lavt utdannede og fattige foreldre (Johansson 2010, 536). Dette viser at tiltak rettet mot å utjevne sosiale ulikheter mellom nordmenn med og uten innvandrerbakgrunn er viktige tiltak barnevernet kan gjøre. Alle disse tallene viser at marginaliserte familier som kan betegnes som «ressurssvake» står i større risiko for å komme

²⁰ Antall barn med vedtak pr. 1000 barn: 2015: Barn uten innvandrerbakgrunn: 27,7 Barn med innvandrerbakgrunn: 44,8. 2012: Barn uten innvandrerbakgrunn: 27,7. Barn med innvandrerbakgrunn: 47,5. 2009: Barn uten innvandrerbakgrunn: 26,5. Barn med innvandrerbakgrunn: 51,9.

i kontakt med barnevernet, en ressurssterke familier. I en kvalitativ undersøkelse fra 2015 (Fylkesnes, Iversen og Nygren) der foreldre med minoritetsbakgrunn blir intervjuet, kommer det frem at de som blir intervjuet har alle en frykt for barnevernet, i større eller mindre grad. På bakgrunn av dette har jeg en viss forventning om at det å ha innvandrerbakgrunn vil gi noe lavere tillit til barnevernet, enn det å ikke ha innvandrerbakgrunn.

Hypotese 1a: Demografiske forhold påvirker tilliten til at barnevernet ivaretar barnets beste.

3.2.4 Politisk orientering og holdninger i verdispørsmål

Når jeg konseptualiserte institusjonell tillit var felles verdier og holdninger en del av definisjonen. Det har lenge vært forsket på om kjerneverdier og politiske preferanser er styrende for folks oppfattelse av det politiske systemet (Feldman 1988;) Flere studier viser at det er en forskjell på hvordan folk med en individualistisk holdning, altså en høyrepolitisk orientering som mener at individets arbeid skal være avgjørende for suksess, og en kollektivistisk holdning, som er en mer venstrepolitisk felleskapsorientering, ser på statlig inngripen og velferdspolitik (Feldman og Zaller 1992; Rode 2017). Derfor er det ikke unaturlig å undersøke om politiske preferanser og holdninger i verdispørsmål påvirker synet på statlig inngripen i familien.

Politisk ståsted og holdninger i verdispørsmål

Når det gjelder variabelen som måler den egenrapporterte plasseringen på høyre/venstre-aksen brukes den tradisjonelt til å måle to politiske dimensjoner: 1) hvor man står på den økonomiske dimensjonen og 2) hvor man står i sosialkulturelle spørsmål (verdispørsmål) mellom liberal kapitalistisk økonomi, og verdikonservatisme til høyre og en egalitær sosialistisk økonomi, og en verdiliberalisme til venstre (Huber 1989; Knutsen 1995; Benoit og Laver 2006). En komparativ studie fra 2017 finner at dette ikke nødvendigvis måler en linjær sammenheng, som mange lenge har operert med, men finner ut at de som plasserer seg til venstre ofte gjør dette basert på sin politiske orientering i den økonomiske dimensjonen, mens de som plasserer seg til høyre ofte gjør dette basert på holdninger i verdispørsmål (Lachat 2017). I en analyse av i hvilken grad tillit til ulike politiske institusjoner og aktører og til offentlig forvaltning blir påvirket av generelle politiske- og ideologiske holdninger, samt hvorvidt man har en tradisjonell eller modernistisk normativ oppfatning om offentlig sektor, gjør Christensen og Lægneid (2003) flere funn. Det ene er at folks tillit til offentlige styresmakter er av en generell karakter; dersom folk har høy tillit til en institusjon eller gruppe så har de også høy tillit til andre institusjoner. For det andre har generelle oppfatninger om

hvordan demokratiet i Norge fungerer en stor effekt på variasjoner i folks tillit til offentlige styresmakter, og for det tredje fant de at tillitsnivået ble påvirket av om folk hadde tradisjonelle eller modernistiske holdninger til offentlig sektor. Andre forskere som gjør tilsvarende funn Pitlik og Rode (2017), som undersøker to individuelle verdier – «self-direction» (sosial selvbestemmelse), og «self-determination» (økonomisk selvbestemmelse). Her finner de at begge disse to holdningene gir en økt skeptisk mot statlig inngripen i økonomien. Kan dette også gjelde i andre sammenhenger? Uansett gir dette grunnlag for å tenke at de holdninger folk har i verdispørsmål og hvor de står politisk, vil kunne påvirke deres holdninger til offentlige institusjoner. I Bufdir-undersøkelsene (2018-2021) ser man en generell trend til at tilliten er lavest hos FrP velgere, og høyere hos både AP og SV velgere. Juhasz og Skivenes (2016) finner en sammenheng mellom å være på venstresiden og det å ha høy tillit til barnevernet. Dette gjør at jeg forventer å finne at politiske preferanser vil vise en sammenheng med tilliten, eller mangelen av sådan til barnevernet i tråd med overnevnte teori gjennomgang.

Holdninger i verdispørsmål

I en studie fra 2008 fant de en sterk korrelasjon mellom anti-homofile holdninger og anti-abort standpunkt, motstand mot kvinners rettigheter og religiøsitet (Hicks og & Lee 2006). Denne studien er utført i USA og det er ikke nødvendigvis direkte overførbart til norske forhold. Selv om det er rimelig å anta at det er viss sammenheng også her.

Barnevaksinasjonsprogrammet inneholder ingen eksperimentelle vaksiner, og alle vaksinene er vel utprøvd. Om man sier seg uenig i dette kan det tyde på at respondenten ikke lar seg overbevise av vitenskapelige argumentasjoner, og at vedkommende er ukritisk til informasjon på internett (Hussain, Ahmed, og Hussain 2018).

Tidligere i oppgaven har jeg beskrevet «det biologiske prinsippet» i barnevernet, og hvordan det norske barnevernet har beveget seg bort fra dette prinsippet (Skivenes 2011, 154). Dette er et prinsipp som fortsatt står høyt i verdikonservative kretser og i land med en verdikonservativ dreining, som Polen. Alice Diver (2013) beskriver hvordan det å hevde at det biologiske bånd skal være et førende prinsipp i barnevernssaker er å sette foreldrenes og de voksnes rettigheter før barna, og hun har gjort en studie som undersøker argumentene bak et slikt prinsipp. Her finner hun at prinsippet blir ledsaget av en av tre argumenter: 1) Konstitusjonell forankring av foreldreretten til egne barn, 2) at samtykke til å flytte barnet i etterkant blir

hevdet å være feil, 3) en lovbestemt plikt til å beskytte stammekulturarv. Alle disse elementene beskytter foreldrene fra staten, men ingen beskytter barna fra foreldrene, og gir grunn til å hevde at de som mener at barn alltid bør bo hos de biologiske foreldrene, er mindre positive til den barnesentriske utviklingen enn de som ikke er enig i at barn alltid bør bo hos sine biologiske foreldre. På bakgrunn av dette har jeg utformet to hypoteser:

Hypotese 1b: politisk orientering og holdninger i verdispørsmål påvirke tilliten til at barnevernet ivaretar barnets beste.

Som en forlengelse av det setter jeg opp en hypotese som setter disse to opp mot hverandre:

Hypotese 1c: Politisk orientering og holdninger i verdispørsmål påvirker tilliten til barnevernet mer enn de demografiske forholdene.

3.3.2 Forklaringer på systemnivå

I en omfattende bok (van Ham mfl. 2017) med mange studier av «political support» er det gjort en undersøkelse (van der Meer 2017, 136) som tester upartiskhet, rettsstaten, profesjonell byråkratisme og korrupsjon og hvordan dette påvirker «Political support», der det blir slått fast «[...] Of these indicators, it is the impartiality of policy implementation by the national bureaucracy that stands out as a consistently significant, robust, and strong predictor of political support» De konkluderer med at Quality of Government er årsaksforklarende for politisk støtte og legitimitet. Både teori på tillit og tidligere studier viser at tillit til offentlige institusjoner korrelerer med den generelle tilliten man selv har og den tilliten man har til systemet. Tilliten man har til systemet kan klart sees i sammenheng med kvaliteten på systemet – Quality of Government. Man ser at på landnivå finner man høyere tillitsnivå generelt i befolkningen der man har høy score på QoG. Dette betyr at befolkningen i Norge generelt har høy tillit til hverandre og høy tillit til det offentlige. Om man sammenligner tilliten den norske befolkning har til ulike kommunale institusjoner kommer barnevernet relativt dårlig ut, se Innbyggerundersøkelsen 2017 (tabell 2.1).

Her har jeg en forventning av at de som mener at barnevernet baserer sine avgjørelser på økonomiske insentiver vil ha lavere tillit til barnevernet enn de som ikke mener dette. Jeg vil også forvente at de som mener barnevernet har liten kulturforståelse i møte med minoritetsfamilier vil ha mindre tillit til barnevernet, da en slik manglende forståelse kan føre til at ikke alle blir behandlet likeverdige i møte med barnevernet.

Videre i samme bok ser Hooghe og Kern (2017) på sosial kapital, og finner gjennom en studie av ESS data fra 2006 at det er en klar og signifikant korrelasjon mellom sosialt engasjement

og tilfredshet med demokratiet og politisk tillit. I studien til Christensen og Læg Reid finner de at tilfredshet med demokratiet er en av de viktigste faktorene for tillit til staten (2005, 502).

På bakgrunn av dette har jeg inkludert noen kontrollvariabler for tillit til storting, tillit til folk, tilfredshet med demokratiet og tilfredshet med regjeringen. Jeg vil tro at jeg også her vil finne korrelasjon mellom disse variablene og holdninger til barnevernet.

En annen forklaring som ligger på systemnivå, ligger på hvor folk får sin informasjon om barnevernet fra. Hos respondenter som oppgir at hovedinntrykket av barnevernet er hentet fra sosiale medier, ser man en klart dårligere tillit enn hos de som ikke har sitt hovedinntrykk fra sosiale medier (Bufdir 2021). Dette har ført til at jeg har inkludert dette som en kontrollvariabel.

3.3.3 Når, og hvorfor, skal barnevernet gripe inn?

En studie på falske frifinnelser og justismord (Grendstad, Cappelen og Skiple 2016) viser at i den norske befolkning er det flere som mener at det er verre at det blir begått et justismord enn en falsk frifinnelse. Det er ikke gjort direkte sammenlignbare studier om barnevernet, altså om befolkningen mener at det er verre at et barn blir flyttet fra sin familie uten grunn, enn at et barn blir boende hos en familie som utsetter barnet for omsorgssvikt, men noen elementer rundt tidspunkt for inngripen, og om denne er begrunnet godt nok er undersøkt. Undersøkelsen fra Bufdir i 2017 viser at befolkningen i større grad har en oppfatning av at barnevernet griper inn for sent (42 prosent) enn for raskt (7 prosent), mens 13 prosent har inntrykk av de griper inn til rett tidspunkt. 36 prosent har svart «vet ikke» (Bufdir 2018, 14). I befolkningsundersøkelsen fra Bufdir blir respondentene bedt om å ta stilling til påstanden «Barnevernet tar barn fra foreldrene sine uten god nok grunn». På en skala fra 0 til 100, der 0 er helt uenig og 100 er helt enig er gjennomsnittssvaret i 2020 på 31. I rapporten (2020) blir det også rapportert hvor mange som mener at «*barnevernet tar barn fra foreldrene sine uten god nok grunn*». Her svarer 15 prosent at de er helt eller ganske *enig*, mens 21 prosent svarer hverken eller og 59 prosent er helt eller ganske *uenig* i denne påstanden (5 prosent svarer vet ikke).

Skivenes (2021, under publisering) har gjort en undersøkelse om i hvilke situasjoner folk mener det er riktig av barnevernet å flytte barn ut fra familien dersom barnet lider på grunn av dårlige omsorgsforhold, og har undersøkt dette i fire land (Norge, Polen, Romania og England). Holdningsundersøkelsen viser at dersom barnet lider på grunn av foreldrenes alkoholproblem, mener 93 prosent i Norge at det er riktig å lytte barnet, mens dette tallet er 87

i England, 86 prosent i Romania og 79 prosent i Polen. I Norge synker aksepten om det er psykisk lidelse som er grunnen til at barn lider (78 prosent) og enda mer om det er psykisk utviklingshemming som er bakgrunnen for barnets lidelse (73 prosent) (Skivenes 2021, under publisering). Tilsvarende, i Romania mener 54 prosent at det er riktig å flytte barn ved utviklingshemming hos foreldrene, mens 48 prosent i England og Polen mener det samme. Dette gjør at det gir mening å forvente at det er ulike oppfattelser av når det er riktig for barnevernet å gripe inn, både innad i Norge og internasjonalt. Jeg ønsker å undersøke om denne oppfattelsen sammenfaller med politisk orientering og holdninger i verdispørsmål.

Hypotese 2a) Det er en klar forskjell på de demografiske forholdene mellom de som mener at barn griper inn for tidlig, og de som mener at barnevernet griper inn for sent.

Hypotese 2b) De som mener at barnevernet griper inn for tidlig har en mer høyreorientert og verdikonservativ holdning enn de som mener barnevernet griper inn for sent.

Hypotese 2c) De som mener at barnevernet griper inn for sent har en mer venstreorientert og verdiliberal holdning enn de som mener barnevernet griper inne for tidlig.

3.3.4 Økende tillit til barnevernet til tross for negativ pressedekning

Ved Center for Research on Discretion and Paternalisme (DIPA) ved institutt for administrasjons og organisasjonsvitenskap ved Universitet i Bergen (UiB) har de gjort to undersøkelser av den norske befolkningens tillit til barnevernet på to ulike tidspunkt – i 2014 og i januar 2020. Der spurte de et representativt utvalg av befolkningen om tillit på tre områder: Barnevernsetatene som skal beskytte barn, barnevernsarbeidere som jobber i disse etatene, og dommerne i retten som tar avgjørelser om omsorgsovertakelse av barn. Undersøkelsen viser at det har vært en økning i tilliten på alle disse punktene fra 2014 til 2020:

Tabell 3.1 Tillit til ulike aktører innen barnevernstjenesten 2014 og 2020

Tillit til	barnevernstjenesten		barnevernsarbeidere		dommere	
	2014	2020	2014	2020	2014	2020
Svært mye, ganske mye	50,2	62,6	54,1	61,9	48,3	65,4
Noe, veldig lite	49,8	37,4	46,9	38,1	51,7	34,6

Kilde: «Har befolkningen tillit til barnevernet» Skivenes 2020

Denne økningen i tilliten beskriver Skivenes som overraskende, på bakgrunn av den økende kritikken av det norske barnevernet. Hun peker på fire hypoteser til at tilliten er økende:

- 1) debattene som har vært har økt folk bevissthet om barn som lever i risikofylte situasjoner,
- 2) en økt barnesentrisk orientering i det norske samfunnet, 3) kritikken mot barnevernet har resultert i argumenter og informasjon som forklarer og forsvare barnevernet og dets funksjon,
- 4) barnevernssystemet drar nytte av det generelle tillitsnivået i Norge. Skivenes understreker at det ikke finnes noe grunnlag i hennes forskning for å si noe om mekanismene mellom kritikk og tillit (Skivenes 2020). En annen grunn til at den økende tilliten til barnevernet er interessant er at man, som beskrevet i en rapport av Haugsgjerd og Seggaard (2020) ser en generell nedadgående trend i tilliten i Norge. I denne rapporten blir det beskrevet hvordan man fikk en markant økning i tillit i etterkant av terrorangrepet på Utøya i 2011, men at det nå er tilbake på 2007 nivå, og på mange av områdene er tilliten også lavere i 2019 enn i 2007.

Siden Walter Lippmann i 1922 sa at media «putter bilder inn i våre hoder» har det vært forsket mye på hvordan massemediene er med på å forme befolkningens meninger (Gunther 1998; Neuman, Just og Crigler 1992), og det er ulike teorier for hvordan media påvirker folks meninger. I denne oppgaven skal jeg undersøke om negative eller positiv vinkling av barnevernet påvirker tilliten til barnevernet, og en slik tilnærming kan knyttes til forskningstradisjon for å se på hvordan medias vinkling kan manipulere fram en meningsendring, eller meningsdannelse (Neuman, Just og Criegler 1992, 9). Noen teoretiske forbehold ligger til grunn; personer som deltar i undersøkelsen er ikke «blanke ark» som danner seg en mening om barnevernet for første gang (Jacoby 2011; Chong og Druckman 2011). Dette gir en begrensning i hvor stor effekt man kan regne med. Samtidig viser litteraturen om medienes påvirkning på folks meninger at «tredjepersonseffekten» (Davidson 1983; Sun, Pan, og Shen 2008) er vel så viktig som selve innholdet, altså hvordan ting i nyhetsbildet blir tolket av mennesker vi fra før av kjenner meningene til. Disse forbeholdene til tross, nettopp på grunn av forskningsdesignet med eksperiment, at alle gruppene hver for seg er representative, og at ingen har noen som påvirker dem mens de svarer, er det å forvente at det kommer til å oppstå en umiddelbar respons som kan påvirke hvordan de vurderer barnevernet der og da (Gunther 1998), men jeg forventer ikke at denne effekten er langvarig.

Hypotese 3: Respondenter som blir utsatt for en negativ påstand om barnevernet vil ha mindre tillit til at barnevernet ivaretar barnets beste enn de som blir utsatt for ingen eller positiv påstand.

Jeg har nå redegjort for det teoretiske rammeverket som ligger til grunn for problemstillingen, forskningsspørsmålene og hypotesen. Videre skal jeg redegjøre for hvilke metoder jeg skal benytte for å svare på forskningsspørsmålet og jeg skal forklare hvilke metodiske valg som er gjort for at analysen og funnene i denne oppgaven skal være så robuste som mulig.

4.0. Metode og data

4.1. Valg av metode og data

I dette kapittelet skal jeg redegjøre for valg av metode og data for å besvare problemstillingen: *Hva kan forklare manglende tillit til barnevernet.* Videre skal jeg gjøre rede for hvilke vurderinger som ble gjort ved utforming av spørsmål til survey, hvordan jeg samlet inn data og hvilke grep som er gjort for å sikre at resultatene er robuste. Til slutt vil jeg gå gjennom operasjonaliseringen som er gjort.

For å ha best mulig forutsetning for å besvare forskningsspørsmålene i denne oppgaven har det vært viktig å få et godt datagrunnlag. Siden det fra før ikke er gjort store undersøkelser som tar sikte på å se på ideologiske forklaringsvariabler som grunnlag for holdninger til barnevernet, eller er gjort undersøkelser som konkret skiller mellom de som mener at barnevernet er for raskt eller for sent ute, vil jeg gjøre en kvantitativ undersøkelse, som kan rede grunnen for nærmere kvalitative undersøkelser. Jeg vil ikke i denne oppgaven prøve å fastslå kausale forhold, men å undersøke om det er sammenhenger her det er verdt å undersøke nøyere. Når man skal måle politisk eller institusjonell tillit, vil det som oftest være gjennom spørreundersøkelser som spør respondenter om deres tillit til ulike demokratiske

institusjoner, som lovgivende, utøvende og dømmende makt, eller andre nivåer eller institutter innen statsforvaltningen, som fylkeskommunen, helsevesenet, NAV eller som i dette tilfelle – barnevernet (van der Meer og Zmerli 2017; Norris 2017; Marien og Werner 2018; Dahlberg og Linde 2018 og Mishler og Rose 2001). Jeg har innhentet surveydata gjennom to ulike spørreundersøkelser, en undersøkelse gjennom NMP, og en undersøkelse gjennom Norstat. Dette er internettbaserte spørreundersøkelser som innhenter svar fra en representativ andel av Norges befolkning for å kartlegge holdninger til ulike samfunnsspørsmål.

4.2 Metoder

For å analysere dataene er det i hovedsak to kvantitative metoder som blir tatt i bruk. Det ene er regresjonsanalyse og det andre er eksperimentanalyse, begge med surveydata. Jeg vil nå redegjøre for disse to analysene, og argumentere for hvorfor disse er godt egnet til å besvare forskningsspørsmålene, samt å belyse svakheter ved disse metodene.

4.2.1 Analyse av tverrsnittsdata

For å analysere dataene som er tverrsnittsdata benytter jeg meg av minste kvadrats metode (OLS-regresjon). Dette er fordi jeg antar at det finnes en sammenheng mellom de avhengige variablene og de uavhengige variablene, som kan måles linjært. Regresjonsanalyse som statistisk teknikk bruker avhengige- og uavhengige variabler som utgangspunkt for analysen. Det er et klart skille mellom hva som skal forklares og det som forklarer (Midtbø 2007, 11). Konkret i denne oppgaven er det de ulike holdningene man kan ha til barnevernet som er det som skal forklares, og de ideologiske holdninger, politisk tilhørighet, nyhetsvinklinger og andre individuelle forklaringsvariabler det som forklarer.

Jeg startet analysen med å gjøre en bivariat analyse av de avhengige variabelene og forklaringsvariabelene for å teste korrelasjon. En bivariat analyse er nyttig når man ønsker å se sammenhengen mellom to variabler, men en slik analyse er ikke egnet til å fastslå kausalitet. Analyser med en forklaringsvariabel, hevder Midtbø (2007, 97) er nærmest per definisjon underspesifiserte, og dette kan gi misvisende resultater. Derfor bygger jeg opp analysen ved å legge til flere variabler, som jeg deretter fremstiller i ulike modeller. Slike modeller har flere fordeler; den multivariate analysen gir et mer fullstendig og større bilde av fenomenet som man ønsker å forklare, noe som kan forsterke troverdigheten, og presisjonen til et argument om en årsakssammenheng (Kellstedt og Whitten 2018, 85; Midtbø 2007). Når jeg lager modeller med flere variabler, kan det hende at resultatene endrer fullstendig karakter både når det gjelder styrke, signifikans og fortegn, når de inkluderes i den multivariate

modellen. Den største fordelen til den multivariate regresjonsanalysen er at den identifiserer effekten av en variabel samtidig som andre variabler holdes konstant, altså kan det kontrolleres for effekten av én variabel når det blir analysert for en annen. Forklaringen isoleres fra andre variablers forklaringer og effekten tolkes uavhengig av andre effekter.

En multivariat analyse kan også benyttes til å se på forklaringsvariabelens relative betydning; analysen gir ikke bare et svar på hvorvidt en forklaring er dekkende eller ei, den sier også noe om hvor dekkende denne forklaringen er i forhold til andre forklaringer. Siden jeg ønsker å undersøke ulike grupper av forklaringsvariabler opp mot hverandre for å forklare mangelen av tillit til barnevernet er det nyttig å lage forklaringsmodeller basert på multivariate regresjonsanalyser. En forklaringsvariabel er ofte betraktet som et medlem av en større klasse av variabler, for eksempel kan inntekt, utdanning og sosial status kan være en gruppe. Med en multivariat analyse kan man sette grupper av forklaringsvariabler opp mot hverandre. Den multivariate analysen identifiserer dermed den samlede påvirkningen av gruppene som helhet så vel som den unike effekten av enkelte av variablene innenfor hver av gruppene (Midtbø 2007, 97). Når jeg kategoriserer variablene jeg vil bruke i min analyse i slike grupper, bruker jeg en gruppe med ideologiske variabler, en gruppe med tillitsvariabler og en gruppe med demografiske variabler. Ved en regresjonsanalyse er det viktig å ikke kun ha med de variablene man skal teste, det må også kontrolleres for at de forklaringsvariablene man er ute etter å teste ikke blir forklart av andre variabler – derfor er det viktig å ha en god teoretisk kjennskap til temaet, for å kunne vite hvilke variabler det er nyttig å kontrollere for. Siden både personer og samfunnet er komplekst vil det være en overforenkling å tro at én egenskap, holdning eller verdi vil forklare all variasjon i menneskers holdninger til en ting, som i dette tilfelle er tillit til barnevernets evne til å ivareta barnets beste. Jeg har i det teoretiske rammeverket redegjort for teorier tilknyttet tillit, både generell tillit, tillit til institusjoner og tillit til barnevernet, og dette utgjør bakgrunnen for utvalget av forklaringsvariabler og kontrollvariabler i denne oppgaven, og det er også dette som ligger til grunn for tolkningen av resultatene.

Siden jeg ønsker å undersøke effekten av ulike forklaringsvariabler for ulike holdninger til barnevernet har jeg standardisert de numeriske variablene ved å bruke standardavviket. Dette er forbundet med både fordeler og ulemper. Fordelen er at det muliggjør en sammenligning (Hermansen 2019, 42), ulempen er at sammenligning på tvers av utvalg blir vanskeligere (Midtbø 2007; King 1986) Ettersom jeg ønsker å sammenligne effekten av en gruppe med forklaringsvariabler opp mot en annen, mener jeg det er riktig å standardisere variabelen i

denne studien (Kellstedt og Whitten 2018, 227; Imai 2017, 112; Hermansen 2019, 42; Midtbø 2007). Robuste resultater holder seg når man analyserer dataene på ulike måter. Jeg har underveis også gjort analysen på ustandardiserte variabler, for å kontrollere for eventuelle feil, og om resultatene holder seg både når det gjelder retning og signifikans.

Datagrunnlaget i denne oppgaven består av 1932 respondenter gjennom NMP og 1000 gjennom Norstat. Begge datasettet inneholder dermed et relativt høyt antall personer som gjør at det er lett å finne signifikante korrelasjoner (Midtbø 2007, 67). Dette gjør det ekstra viktig å underbygge diskusjonen av analysen med om statistikken frembringer en substansiell signifikans, altså om sammenhengen gir en teoretisk og intuitiv mening.

En av tverrsnittsanalysens svakheter generelt, som også gjelder for min oppgave, ligger i dens mangel av tidsdimensjon (Imai 2017, 60). Analysen gir et øyeblikksbilde, og om man ønsker å fastslå kausale sammenhenger, vil trender og tendenser over tid gi et bedre grunnlag. Derfor gir studier med tverrsnittanalyse begrensede muligheter for å trekke konklusjoner om hva som forårsaker et fenomen, fordi det som påvirker, og utfallet, måles på samme tid. Den manglende tidsdimensjonen, kan gjøre det vanskelig å slå fast hva som er årsaken og hva som er utfallet. Denne svakheten gjør det ekstra viktig at argumenter om kausale sammenhenger er underbygget av teoretiske og substansielle forklaringer, og at de lener seg på tidligere forskning. En annen svakhet ved denne type studie er at den kan være svakere med tanke på ekstern validitet (Imai 2017, 54), på grunn av utvalgsskeivheter og at generalisering utover utvalget kan være usikkert. Jeg vil snart redegjøre for hvordan jeg møter denne svakheten.

4.2.2 Forutsetninger for regresjonsanalyse

For å gjøre en multippel linjær regresjon (OLS) er det forutsetninger som bør være til stede (Kellstedt og Whitten 2018, Hermansen 2019, Midtbø 2007). Den avhengige variabelen bør være metrisk, eller kunne bli behandlet som den er det, og forklaringsvariablene og kontrollvariablene bør ikke korrelere for mye. Mine avhengige variabler er ikke metriske, men ordinale variabler med minst fem rangeringer, og er dermed egnet for en OLS analyse (Kellstedt og Whitten 2018). Videre har jeg utført tester for å se om dataene mine har multikollinearitet – det vil si at to variabler forklarer det samme (se appendiks 6 for testresultater), noe jeg ikke finner i så stor grad at det er til hinder for å bruke OLS analyse til å undersøke sammenhengen mellom avhengige og uavhengige variabler. Andre tester som er gjort for å sikre at OLS, viser at jeg ikke kan utelukke heteroskedastisitet, men både på bakgrunn av at dette er surveydata og et stort utvalg mener jeg at det ikke bryter med forutsetningene for å gjøre OLS (testene er vedlagt appendiks 6).

4.2.3 Kausalitet ved regresjonsanalyse

Det å si at en negativ holdning til homofile eller lesbiske foreldre og lav tillit til barnevernet ofte opptrer sammen, er noe helt annet enn å si at holdningen til homofile eller lesbiske foreldre er årsaken til den lave tilliten. Å bruke en regresjonsanalyse til å slå fast korrelasjon er en enkel øvelse, mens når gjelder å fastslå kausalitet, altså å gi en årsaksforklaring vil det kreve noe mer (Kellstedt og Whitten 2018, 60, 97). Dette noe mer kan være flere ting, men først og fremst er kausalitet en teoretisk øvelse. Statistisk signifikante resultater, det vil si resultater som man regner med også vil være gjeldene i et annet tilfeldig utvalg, må bygges opp av teoretiske argumenter og logiske forutsetninger.

At årsak må komme før virkning sier seg kanskje selv, men i en kompleks verden er det ikke alltid dette er like lett å vite. At alder kan påvirker musikkpreferanser, og ikke motsatt, er selvsagt, men har man sin politiske tilhørighet fordi man er kritisk til barnevernet og statlig inngripen, eller er man kritisk til barnevernet og statlig inngripen og velger deretter velger hvilket politisk parti man vil stemme på?

4.2.4 Surveyeksperiment

Eksperiment i surveysammenheng kombinerer spørreundersøkelsens styrke til å generalisere, samt eksperimentets evne til å fastslå hva som forårsaker variasjon i den avhengige variabelen utsatt for eksperiment (Kellstedt og Witten 2018; Druckman og Lupia 2012; Druckman, Kuklinski og Lupia, 2011). Ved å ha en kontrollgruppe uten stimuli, og grupper som blir behandlet med ulike stimuli vil man vite nøyaktig hva som skiller gruppene og påvirker variasjonen (pluss statistisk støy). Det har vært en markant økning av denne metoden innenfor samfunnsvitenskapen (Berger 2014; Druckman og Lupia 2012; Mullinix mfl. 2015), og metoden blir brukt med et ønske om å «etablere kausale relasjoner som er generaliserbare, ved å prøve å maksimere intern og ekstern validitet» (Barabas og Jerit 2010, 226). Av de metodene man kan benytte i samfunnsvitenskapen står surveyeksperimentet i en særstilling med tanke på ekstern validitet og kausale slutninger (Barabas og Jerit 2010, 227). Dette er fordi det er en randomisering av hvilke respondenter som er mottaker av de ulike stimuliene i eksperimentet, som dermed gjør det rimelig å konkludere med at det er stimuliene, eller fraværet av det, som forklarer variasjonen i resultatene (Bol 2019, 168); Shadish mfl. 2002, 4).

En svakhet med eksperiment som metode, er at det ofte ikke gir grunnlag for ekstern validitet (Kellstedt og Whitten 2018 ,88). Blant annet er metoden kritisert da utvalgene som har blitt benyttet i stor grad har vært studentbaserte utvalg, med påfølgende skjevhet i representasjon

som har gjort at en generalisering utenfor utvalget har vært omdiskutert (Mullinix mfl. 2015, 109). Det har vært en utvikling de siste årene, som også NMP og er en del av, der man får et bredere og mer representativt utvalg som gjør at den eksterne validiteten er lettere å forsvare. Selv om ryktet til de studentbaserte studiene viser seg, sammenlignet med de mer representative studiene å være noe dårligere enn fortjent (Mullinix mfl. 2015), er ikke dette et problem hverken for NMP eller Norstat, heller motsatt, med et utvalg som er eldre enn befolkningen. Et annet problem med den eksterne validiteten går på selve eksperimentet som en kunstig setting (Kellstedt og Whitten , 89) – man svarer på spørsmål på en skjerm, men er dette overførbart til å danne seg en mening i en samtale med andre mennesker, eller i andre settinger? Den første utfordringen mener jeg er dekket gjennom at både NMP og Norstat har et representativt utvalg, og for NMP blir randomiseringen gjennomført mens respondenten utfører undersøkelsen, istedenfor at behandlingsgruppene er forhåndsinndeelt (Skjervheim mfl. 2020, 3), mens den andre utfordringen er det vanskelig å gjøre noe med. En annen ting det er viktig å huske på når man skal generalisere en effekt av et eksperiment til hele befolkningen, er at i den virkelige verden vil mange i større grad ta valg om de blir utsatt for «behandling» (Gaines og Kuklinski , 451). Dette kan i dette tilfelle være at respondenter med et kritisk syn på barnevernet ikke bruker tradisjonelle media, men holder til i et «ekkokammer» på sosiale media. Og selv om nyhetsinteressen i Norge er stor, er det ikke alle som leser nyheter, og som dermed ikke blir påvirket av positive eller negative nyhetsoppslag. Dette fører til at når jeg rapporterer gjennomsnittseffekten av eksperimentet, er ikke dette, uten forbehold, direkte overførbart til resten av den norske befolkningen.

Bruken av eksperiment i denne oppgaven benytter seg av konseptet «framing» som stimuli. Hovedpremisset bak framing ligger i at en sak kan bli sett på fra mange ulike perspektiver (Chong og Druckman 2007, 105). Framing forstås som prosessen som gjøres når folk konseptualiserer en sak, eller reorienterer sin tenking om en sak. Den type framing jeg gjør kan klassifiseres som «risky choice» der respondentene blir presentert for ulike forhold, som så gjør at jeg se om tilliten har endret seg om respondentene blir påminnet ulike utfall innblanding fra barnevernet kan få (Levin, Schneider og Gaeth, 1998). I spørreundersøkelsen jeg har samlet inn data gjennom, får respondentene ulik informasjon om barnevernet, i ulike behandlingsgrupper opp mot en kontrollgruppe. Dette er ment å gi ulike «framing» som gjør at respondentene svarer ulikt i de forskjellige gruppene – noen vil kanskje reorientere seg?

Til nå har jeg i dette kapittelet redegjort for metodene jeg vil benytte, og hvorfor disse er nyttige for å finne ut av hvorfor noen mangler tillit til barnevernet. Nå vil jeg redegjøre for dataene og hvilke vurderinger som er blitt gjort for å sikre at resultatene er til å stole på.

4.3 Data

4.3.1 Norsk medborgerpanel

Norsk medborgerpanel (NMP) er en internettbasert spørreundersøkelse. Panelet består av rundt 12 460 aktive deltakere som mottar en spørreundersøkelse tre ganger i året. Dataene brukt i denne oppgaven er innhentet i runde 19 av panelet, med en feltperiode mellom 2. november til 27. november 2020 (Ivarsflaten mfl. 2020). I hver runde deles populasjonen inn i undergrupper som mottar ulike spørsmål. På denne måten kan man innhente flere svar uten å belaste respondentene for mye. Dette gjør også at man kan minimere «spillover-effekten» de ulike spørsmålene kan ha på hverandre. Mine spørsmål ble stilt til gruppe 2, som utgjør 1932 respondenter. NMP innhenter respondenter fra hele den voksne befolkningen i Norge over 18 år. Rekruttering til NMP skjer gjennom et tilfeldig utvalg fra folkeregisteret, der de som blir trukket ut får tilbud ved post eller SMS om å delta i NMP. Det er gjennomført syv slike rekrutteringsrunder (Skeivheim mfl. 2020, 4). Disse dataene ligger tilgjengelig på hjemmesidene til Norsk senter for forskningsdata (NSD).

4.3.2 Norstat

Norstat innhenter data fra et landsrepresentativt utvalg bestående av tusen voksne respondenter. Utvalgene ble trukket fra et respondentpanel bestående av 83 000 nordmenn. I motsetning til NMP er dette ikke et tilfeldig utvalg, men er rekruttert med ulike metoder, ofte gjennom telefon. Alle deltakere er rekruttert, og det er ingen mulighet å «melde seg inn» i panelet på egenhånd. For å holde på respondenter er det ulike lojalitetsprogram, belønning i form av poeng man kan handle for, og «gamefication» som skal gjøre det gøy å svare på undersøkelser fra Norstat (Norstat 2021). Disse dataene kan utleveres på forespørsel.

4.3.3 Representativt utvalg og generalisering – intern og ekstern validitet

Utvalget fra NMP er et representativt utvalg, som er valgt ut gjennom tilfeldig trekning. Dette er en metode som er anerkjent for å sikre ekstern validitet (Shadish, Cook og Campbell 2002, 91; Gerring 2012, 87). Også utvalgets størrelse på 1932 observasjoner øker både den interne og eksterne validiteten (Gerring 2012, 88). Det er noen kjente systematiske skjevheter i utvalget til NMP (Skjervheim mfl. 2020). Den mest uttalte skjevheten ligger i utdannelsesnivå. Det er en overrepresentasjon av respondenter som har fullført høyere

utdannelse, og en underrepresentasjon av respondenter som ikke har fullført noe form for utdannelse, eller har ungdomsskolen som høyeste fullførte utdannelse (Skjervheim mfl. 2020). Ifølge metoderapporten for runde 19 har rundt 62 prosent av respondentene i NMP høyere utdannelse, mens dette tallet for hele befolkningen ligger på rundt 30 prosent. Denne skjevheten kan skyldes at respondenter med høyere utdanning er lettere å rekruttere til panelet, og at de blir der lenger når de først er rekruttert (Skjervheim, Høgestøl og Bjørnebekk 2018, 7). Det er også underrepresentasjon av respondenter i aldersgruppen 18-29 år, og en overrepresentasjon av respondenter over 60 år. Yngre menn er mer underrepresentert enn yngre kvinner. Det er på bakgrunn av tidligere forskning på tillit, grunn til å tro at høyt utdannede respondenter kan føre til en overvurdering av tilliten befolkningen har til barnevernet, da disse sannsynligvis har høyere generell tillit, og høyere spesifikk tillit til ulike offentlige institusjoner. Dette er viktig å ta med i betraktningen når resultatet tolkes. Det er mulig å kompensere for skjevheter ved å bruke vekter. NMP kommer med vektvariabel, som bruker data fra folkeregisteret for å justere for skjevheter i alder, kjønn, geografi og utdanning. Vektingen gir hver respondent en verdi over eller under 1, der overrepresenterte respondenter får en verdi under 1 og underrepresenterte respondenter får en verdi over 1 (Skjervheim, Høgestøl og Bjørnebekk 2018, 8)

I metodelitteraturen er det ikke konsensus rundt bruken av vekter på surveydata. Det ligger ingen klare føringer på hvordan denne utfordringen best håndteres (Mutz 2011, 113; Franco mfl. 2017, 163). Det man vet er at vekting av eksperimentdata kan føre til en ubalanse på tvers av behandlingsgruppene, spesielt når utvalget er relativt lite. Dermed kan det, om ikke vektene er svært nøye tilpasset utvalget føre til usikre resultater (Franco mfl. 2017, 168). Dette gjør at jeg ikke kommer til å bruke vekting i analysen av eksperimentet. Når det gjelder vekting ved bruk av regresjonsanalyse er dette også omdiskutert (Pfeffermann 1993, 318; Heeringa, West og Berglund 2017). Det er også ulike råd basert på utvalgsmetode (Heeringa, West og Berglund 2017, 35). Jeg vil i regresjonsanalysen, på bakgrunn av hypotesene, kontrollere for de egenskapene som vektene er ment å balansere, dermed kontrollerer jeg for de kjente skeivhetene i utvalget: alder, geografi og utdanning, og dette, sammen med usikkerheter rundt bruken av vekter, gjør at jeg i oppgaven gjør analysen med uvektede data. Jeg har utført alle analysene med vekter, og selv om det er noen resultater som endrer seg, viser dette i hovedsak å bekrefte tendensene av de uvektede analysene, og viser dermed at resultatene er robuste. En oversikt over dette ligger i Appendix 4. Det er enighet om at man bør bruke vekter i den deskriptive statistikken når man ønsker å generalisere (Kish 1990;

Pfeffermann 1993, 319; Heeringa, West og Berglund, 2017, 126), dermed bruker jeg vektning til dette formålet.

Sammenlignet med NMP har Norstat et utvalg som er mer representativt enn NMP på geografi og alder. Dessverre er skeivheten på utdanning mye den samme som i NMP, og Norstat forklarer dette blant annet med at respondentene selv overrapporterer sitt eget utdanningsnivå. Dette tydeliggjør også en svakhet ved bruk av surveydata – det kan være vanskelig å nå ut til de med lav utdanning.

4.3.4 Utforming av survey til NMP

Før jeg formulerte spørsmålene som skulle med i NMP var det viktig å tenke gjennom hvordan jeg skulle analysere dataene som ble innhentet, og hvilke hypoteser jeg ønsket å teste. Jeg ville teste hvordan ulike indikatorer på ideologi, antivitenskapelige eller verdikonservative holdninger korrelerer med ulike holdninger til barnevernet. På bakgrunn av det utarbeidet jeg en rekke påstander (se tabell 5.5) som gjelder homofili, vaksiner etc. som respondentene på en syvpunktsskala kunne gradere enighet/uenig i. Siden et av forskningsspørsmålene mine dreier seg om hvordan negative eller positive saker i nyhetene påvirker holdninger til barnevernet utarbeidet jeg et eksperiment der respondentene ble utsatt for enten positive eller negative nyhetssaker om barnevernet for deretter å besvare et spørsmål om tilliten til barnevernet. På bakgrunn av tidligere funn som viser at tillit til barnevernet korrelerer med hvor folk har sin informasjon om barnevernet fra, ble det også formulert et spørsmål om det, slik at det er mulig å kontrollere for dette når jeg analyserer dataene. Som en forlengelse av dette fant jeg det formålstjenlig å vite om respondentene var medlem av en eller flere barnevernskritisk Facebookgrupper, eller om de følger barnevernskritiske blogger. Spørsmålene er i sin helhet vedlagt i appendiks 1.

4.3.5 Eksperiment gjennom NMP

Jeg vil nå belyse utførelsen av eksperimentet i tråd med retningslinjene for *Journal of Experimental Political Science* (Gerber mfl., 2014). Selve eksperimentet blir gjengitt i resultat-delen av oppgaven.

Eksperimentet er et vignetteksperiment, der tre grupper får ulike behandlinger, mens en kontrollgruppe ikke får behandling. Alle fire gruppene får den samme introteksten, før de tre gruppene som får behandling, blir presentert for ulike informasjon om barnevernet med et tilhørende avisklipp, før de får spørsmålet: *I hvilken grad har du tillit til at barnevernet ivaretar barnets beste?* Der svaralternativene ligger på en femtrinnskala fra «i svært stor

grad», til «ikke i det hele tatt». Med eksperimentet ønsker jeg å avdekke hvorvidt mediasaker påvirker holdningene til barnevernet, eller om holdningene ligger fast til tross for å bli minnet om en positiv eller negativ konsekvens av barnevernet. Om det ikke er noe effekt vil dette kanskje vise at holdningene til barnevernet ikke lar seg påvirke så flyktig. En «ihugga» barnevernsmotstander vil ikke la seg overbevise av en positiv vinkling, kanskje tvert imot? Motsatt vil en person med tillit til systemet kanskje allerede ha akseptert noen av de negative sidene ved barnevernet, eller ha en oppfatning av at ikke alt kommer frem i media, og på tross av dommer i EMD eller andre negative utfall, vil de ha tillit til at barnevernet vil det beste for barna.

Som nevnt i teoridelen av denne oppgaven har det vært mange kritiske saker i massemediene de siste årene. Dette er ikke er urimelig tanke at folk kan bli påvirket av den massive kritikken, samtidig som Skivenes i sine hypoteser om forklaringen for økt tillit til barnevernet argumenterer for at slik omtale også kan gjøre folk mer positivt innstilt gjennom bevisstgjøring og refleksjon. Teksten presentert for behandlingsgruppe 1 var ment å minne respondenten på de positive konsekvensene av barnevernets vedtak; et barn som opplever omsorgssvikt får det bedre på grunn av barnevernets inngripen. Forventningen til denne behandlingen var at respondentene ville gi en score som viste høyere tillit enn til kontrollgruppen og de to andre behandlingsgruppene. Bakgrunnen for behandlingsgruppe 2 var å se om å bli påminnet den feilen barnevernet risikerer å gjøre om de griper for tidlig, eller for mye inn. Det å inkludere dommene mot Norge fra EMD var ment å minne systemkritikk av barnevernet. Her er forventningen at dette ville påvirke respondentene negativt.

Bakgrunnen for behandlingsgruppe 3 var å se om det å bli påminnet om beskyldningene om manglende kulturforståelse fra barnevernet til minoritetsgrupper ville påvirke utfallet. Ordet minoriteter vil ofte være assosiert med innvandrere, og derfor var det også viktig å inkludere vår egen urbefolkning og kristne grupperinger, som blir illustrert gjennom bildebruk. Forventningen her er at denne behandlingen også vil gi en lavere score på tillit, men at den kanskje vil treffe en annen gruppe mennesker enn de som blir påvirket av behandling 2.

4.3.6 Surveyeksperiment gjennom Norstat - Replikasjon av studien

Dataene innhentet gjennom NMP bød på diverse utfordringer. Påstanden «*Barnevernet og de private aktørene som driver fosterhjemstjenesten har en økonomisk interesse av å skille barn fra sine biologiske familier*» fikk en overraskende høy tilslutning, der 20 prosent sa seg enig, noe enig eller svært enig i påstanden. I tolkningen av dette funnet var det naturlig å se på påstanden med et mer kritisk blikk – hva var det egentlig respondentene svarte på? Var det

noe med formuleringen av påstanden som gav en så høy enighet, eller er faktisk en av fem nordmenn av den oppfatning av at barnevernstjenesten er korruperte? For å starte på en avklaring av dette utformet jeg et eksperiment der halvparten av respondentene mottok spørsmålet i sin opprinnelige form, mens en annen halvpart mottok spørsmålet: *Den kommunale barnevernstjenesten har en økonomisk interesse av å skille barn fra sine biologiske familier*. Hypotesen som ligger til grunn for dette eksperimentet er at det er henvisningen til «de private aktørene som driver fosterhjemstjenesten» som forklarer en god del av resultatet fra NMP, og ved å fjerne denne henvisningen vil færre være enig i påstanden. Delvis blir dette eksperimentet gjort for å validere resultatet fra resultatene fra NMP-analysen, og delvis for å gjøre en egen undersøkelse om folks oppslutning om påstanden faller ved å ekskludere «de private fosterhjemstjenestene» fra påstanden. Det er ca. 500 respondenter i hver gruppe i Norstat-eksperimentet, og det utgjør nok statistisk kraft til å gi en god årsaksforklaring for den forventede variasjonen som er til stede i de to gruppene.

Eksperimentet fra NMP ble ikke videreført i undersøkelsen gjennomført av Norstat, men alle respondentene fikk spørsmålet som kontrollgruppen fikk i NMP med den samme introteksten.

4.3.7 Begrepsvaliditet

En utfordring med spørreundersøkelser er å vite om det man ønsker å måle faktisk blir målt (Ringdal 2013; Johannessen mfl. 2016, 66). Begrepsvaliditeten kan ikke sikres hundre prosent da hver respondent definerer både spørsmål og svar selv. Når man har formulert og sendt spørsmålene ut har man ikke lenger noen kontroll for hvordan de blir oppfattet, noe som gjør det viktig å formulere spørsmål som gir minst mulig rom for feiltolkning. Det finnes ulike grep for å øke validiteten; før undersøkelsen ble lansert ble det gjennomført flere tiltak for å sikre vitenskapelig kvalitet og validitet. Spørsmålene ble behandlet av en vitenskapelig komité før det ble gjort ulike piloteringer, blant annet kognitivt intervju. I etterkant av piloteringen ble det gjort noen justeringer for å imøtekomme de tilbakemeldingene som kom.

4.3.8 Etske problemstillinger

Jeg har i denne oppgaven gjort forskningsetiske valg etter de gjeldene retningslinjene fra NESH²¹ 2016. For det første er dataene innhentet gjennom NMP som har godkjenning fra NSD. De følger også gjeldene retningslinjer for behandling av informasjon, og informasjon som går til respondentene. I spørsmål som dreier seg om barnevern er det viktig å være oppmerksom rundt forskningsetiske problemstillinger når det gjelder sårbare grupper. Som

²¹ Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskapen og humaniora.

eksempel på en vurdering som ble gjort: En faktor som kan være avgjørende for en persons holdning vil være om personen selv har vært i barnevernssystemet som forelder eller barn. I forkant av undersøkelsen ble det diskutert om et direkte spørsmål om dette kan oppleves noe invaderende, eller om respondenter ville svare feilaktig på dette spørsmålet. Løsningen ble å inkludere et svar om direkte kontakt enten i en private sammenhenger eller som en profesjonell aktør, i spørsmål om hva som var kilden til ens informasjon om barnevernet. Dette gjør, om ikke annet, at man kan undersøke om en slik kontakt påvirker holdninger til barnevernet. I undersøkelsen ble det også presentert noen mediasaker (se 3.2.5). Her er nyhetssakene som ble presentert valgt på kriteriet av at de som omtales skulle være anonyme, slik at ingen skulle bli eksponert for personer eller saker de mulig hadde kjennskap til, eller var involvert i selv. Det ligger i nyhetssakenes natur at de beskriver virkelige saker, dermed er det er ikke til å unngå at noen direkte eller indirekte kjenner til sakene eller personer avbildet. Alternativet var å konstruere uttalelser eller situasjoner som barnevernet har vært omtalt i, men dette kunne ført til at utbyttet av dataene ikke ville være like godt egnet til å teste hypotesen, dermed hadde en slik løsning hatt sine egne ulemper.

4.4 Avhengige variabler

Et skjema vedlagt i appendiks 2 viser oversikt over originale datanavn fra NMP-datasettet, samt konkrete oppdelinger som er gjennomført i operasjonaliseringen av alle variablene.

Dersom det er gjort operasjoner som er av særskilt interesse for resultatene kommenterer jeg det underveis i analysen.

4.4.1 Operasjonalisering av tillit

Den avhengige variabelen i denne analysen er utfallsvariabelen fra eksperimentet beskrevet i kapittel 3.5. der spørsmålet er «I hvilken grad har du tillit til at barnevernet ivaretar barnets beste?» med en svars skala på fem punkter: 1) i svært stor grad – 5) Ikke i det hele tatt.

Det er to grunner til at jeg å bruke denne, til tross for at den har vært utsatt for stimuli: 1) Kontrollert opp med kontrollgruppen, er effekten av stimuliene lav. 2) Kontrollert mot svarfordelingen fra Norstat (som er identisk med kontrollgruppa i NMP) er det marginale forskjeller. Jeg kontrollerer i alle analysen for effekten av eksperimentet.

4.4.2 Operasjonalisering av ulike kritiske holdninger

Som diskutert tidligere i oppgaven er det to feil barnevernet kan gjøre som jeg vil se på i denne omgang – de kan gripe inn for tidlig, og de kan gripe inn for sent. I undersøkelsen blir respondentene bedt om å gradere hvor enig eller uenig de er i påstandene «barnevernet er ofte

for raskt ute med å plassere barn utenfor familien», og «barnevernet er ofte for sent ute med å plassere barn utenfor familien». Jeg analyserer begge disse to påstandene som avhengig variabel i hver sin analyse, for å undersøke om det finnes ulike egenskaper som påvirker respondentene, og om det er *ulike* egenskaper som forklarer variasjonen i de to forskjellige avhengige variablene.

Et alternativ ville være å lage en indeksvariabel av de to variablene gitt at den negative korrelasjonen er høy nok. For selv om en krysstabell (se appendiks 3) viser at 255 av respondentene har svart *både* at de tror at barnevernet ofte er for raskt og for sent ute med å plassere barn utenfor familien, noe som indikerer en sterk mistro til barnevernet generelt hos denne gruppen respondenter, gir en korrelasjonstest en score på negativ korrelasjon (-0,289) som, sammen med en substansiell forklaring på hvorfor det er valgt å slå de sammen, ville forsvart å lage en indeksvariabel. Men jeg valgte å gjøre analysen på variablene hver for seg, da jeg mener at dette gir en bedre forståelse av de ulike standpunktene. Jeg har allikevel gjennomført analysene med en slik indeksvariabel²², og i den ble resultatene svakere for en del variabler og signifikansen forsvant for andre – med andre ord ville en slik indeksvariabel maskert en del av det som kan forklare holdninger til om man mener at barnevernet griper inn for raskt, eller for sent, noe som støtter opp under valget med å beholde dette som to variabler i denne omgang.

4.5 Forklaringsvariabler for politisk orientering og holdninger i verdispørsmål

Som en mulig forklaring på manglende tillit til barnevernet, som utformet i det ene forskningsspørsmålet, ønsker jeg undersøke om ulike politiske preferanser og holdninger i verdispørsmål sammenfaller med lav eller høy tillit til barnevernet. Det finnes ulike måter å måle ideologi på, og i kjernespørsmålene til NMP finnes det spørsmål som går på ulike politiske preferanser. I tillegg utformet jeg noen påstander som respondent kunne si seg enige eller uenige i, som også er markører for noen ideologiske holdninger. Til sammen vil en sammenligning av svarene på disse spørsmålene kunne gi en god indikasjon på ideologiske holdninger.

4.5.1 Partipolitisk tilhørighet

I NMP er et av spørsmålene alle blir stilt «hvilket parti ville du ha stemt på dersom det var stortingsvalg i morgen», der alle de kan velge mellom alle de partiene som er representert på stortinget i dag, og om de ville stemt blankt, eller latt være å stemme. Her mangler det andre

²² Disse resultatene er å finne i Appendiks 7

småpartier som ikke er representert i dag. Rekkefølgen på partiene er tilfeldig for hver respondent for å sikre at det ikke blir en systematisk feilrapportering på noen partier på grunn av rekkefølgen de blir presentert i. I analysen bruker jeg Arbeiderpartiet som referanseverdi, da dette er partiet med høyest oppslutning. Arbeiderpartiets velgere har også den høyeste tilliten til barnevernet, ifølge rapportene fra Bufdir. Spørsmålet blir også stilt med et åpent tekstfelt slik at respondentene kan skrive inn parti selv. Her vil de som svarer «annet» kunne oppgi hvilket parti dette er.

4.5.2 Høyre-venstre aksen

Den første variabelen som måler politisk holdninger er et spørsmål om, på en skala fra 0 som er helt til venstre og 10 som er helt til høyre befinner respondent seg på «høyre-venstre aksen».

I tillegg er påstanderekken presentert tidligere inkludert i disse variablene.

4.6 Forklaringsvariabler – demografiske og tillitsnivå

De demografiske variablene jeg inkluderer i tabellen har jeg redegjort for det teoretiske grunnlaget for å ha med. Disse er kjønn, alder, utdanning, inntekt, by/bygd-tilhørighet, innvandrerbakgrunn og religiøsitet. Jeg har også argumentert for viktigheten av å tillit til andre institusjoner, til folk og hvorvidt man er tilfreds med dagens regjering og demokratiet, og har derfor inkludert variabler som måler dette.

4.7. Metodiske utfordringer

Når man tolker data fra spørreundersøkelser er det ulike former for metodisk støy som kan påvirke resultatet. Det kan være en bekreftelseshang, der respondenter noen ganger føler et behov for å svare det de tror er forventet av dem, eller slik de ønsker å fremstå. Dette kalles for «sensitivity and social desirability bias» (Lee 1993; Lensvelt-Mulders 2008; Lee and Renzetti 1993). I denne undersøkelsen kunne det tenkes at det å svare bekreftende på at man hadde vært i barnevernssystemet selv kunne medføre en feilkilde, og dermed formulerte jeg et spørsmål som inkluderte både de som hadde hatt direkte kontakt i privat og profesjonell sammenheng. Dette fører kanskje til mindre presise data, men med mindre feilkilder. En annen mulig feilkilde er det som kalles spill-over-effekten. I dette tilfelle får respondentene mange spørsmål om barnevernet etter hverandre, og de kan oppleve en form for forpliktelse til å bekrefte tidligere svar i de videre svarene. Et eksempel kan være at om man har svart at man har god tillit til barnevernet i starten, kan det være vanskelig å si seg enig i påstander som setter barnevernet i et negativt lys underveis i undersøkelsen.

5.0 Resultater og analyse

I dette kapittelet vil jeg presentere funnene fra undersøkelsene jeg har gjort av folks holdninger til det norske barnevernet. Jeg starter med å gjenta forskningsspørsmålene og hypotesene, før jeg redegjør for oppbyggingen av analysen.

Første forskningsspørsmål er: *Hva forklarer manglende tillit til barnevernet best – individuelle demografiske forhold, eller politisk orientering og holdninger i verdispørsmål?*
Hypotesene tilknyttet dette forskningsspørsmålet:

Hypotese 1a: Demografiske forhold påvirker tilliten til at barnevernet ivaretar barnets beste.

Hypotese 1b: Politisk orientering og holdninger i verdispørsmål påvirker tilliten til at barnevernet ivaretar barnets beste.

Hypotese 1c: Politisk orientering og holdninger i verdispørsmål påvirker tilliten til barnevernet mer enn de demografiske forholdene..

Hypotese 2a: Det er en klar forskjell på de demografiske forholdene mellom de som mener at barn griper inn for tidlig, og de som mener at barnevernet griper inn for sent.

Hypotese 2b: De som mener at barnevernet griper inn for tidlig har en mer høyreorientert og verdikonservativ holdning enn de som mener barnevernet griper inn for sent..

Det andre forskningsspørsmålet er: *Kan negativ eller positiv omtale i nyhetsmediene forklare variasjon i tillit til barnevernet?* Her vil jeg undersøke den siste hypotesen:

Hypotese 3: Respondenter som blir utsatt for en negativ påstand om barnevernet vil ha mindre tillit til at barnevernet ivaretar barnets beste enn de som blir utsatt for ingen eller en positiv påstand.

Jeg presenterer oppgavens analyse og funn i fem deler. Del 1: Her går jeg gjennom analysen der «tillit til barnevernet» er forholdet som skal forklares. Jeg fremstiller tre modeller som viser hvordan det trinnvis har blitt lagt de ulike forklaringskategoriene i en regresjonsanalyse. I modell 1 viser jeg hvordan kategorien med de demografiske variablene påvirker tillit, før jeg i modell 2 også inkluderer variabler som viser noe om politisk orientering og holdninger i verdispørsmål. I modell 3 kontrollerer jeg for indikatorer på det generelle tillitsnivået respondentene innehar, og hvordan dette påvirker resultatene fra de to første modellene. Underveis diskuterer jeg resultatene og analyserer dem opp mot det teoretiske rammeverket og de forventede resultatene. Del 2: I denne delen vil jeg sammenligne resultatene av to regresjonsmodeller som har de to ulike variablene som måler hvorvidt respondenten mener at barnevernet griper inn for raskt eller for sent. Her har jeg bygget opp modellene med den samme trinnvise prosessen som i del 1, men jeg fremstiller de to modellene som har størst forklaringskraft. Også her diskuterer jeg resultatet og diskuterer dem opp mot det teoretiske rammeverket underveis. Del 3: Her vil jeg presentere resultatet fra eksperimentet gjennomført i Norstat, der jeg, på bakgrunn av funn i NMP-dataene undersøker nærmere rundt dette med at barnevernet har økonomiske insentiver for å fatte beslutninger. Del 4: I denne delen vil jeg redegjøre for resultatet fra eksperimentet i NMP, der jeg undersøker om avisartikler med ulik vinkling av barnevernet påvirker tilliten til barnevernet vesentlig. Del 5: Helt til slutt gjør jeg en sammenligning av analysene av dataene fra Norstat med data fra NMP. Her vil selve sammenligningen være av interesse, da fordelingen av respondenter er noe ulike mellom disse to datasettene. I hver del diskuterer jeg resultatene og analyser dem opp mot det teoretiske rammeverket og de forventede resultatene beskrevet tidligere. Grunnen til at jeg gjør dette på denne måten er fordi det blir gjort mange ulike analysen i denne oppgaven, og ved å diskutere underveis blir argumenter og diskusjoner lettere å følge. I konklusjonen vil jeg ta et skritt tilbake, og se på det store bildet igjen.

Det er flere steder i analysen som ville vært interessante å stoppe opp ved, og å undersøke nærmere, men utover å gå nærmere inn på dette med økonomisk insentiv for beslutninger i barnevernet, så begrenser jeg meg til å besvare de forskningsspørsmålene og å undersøke hypotesene. Derfor undersøker jeg for eksempel ikke om ulike undergrupper responderer veldig avvikende i regresjonene, eller om framingeffekten er sterkere hos kvinner enn hos

menn. Dette, og mange andre ting, ville vært interessante ting å studere, men ligger utenfor formålet og begrensningen denne oppgaven har, og derfor gjør jeg ikke det i denne omgang.

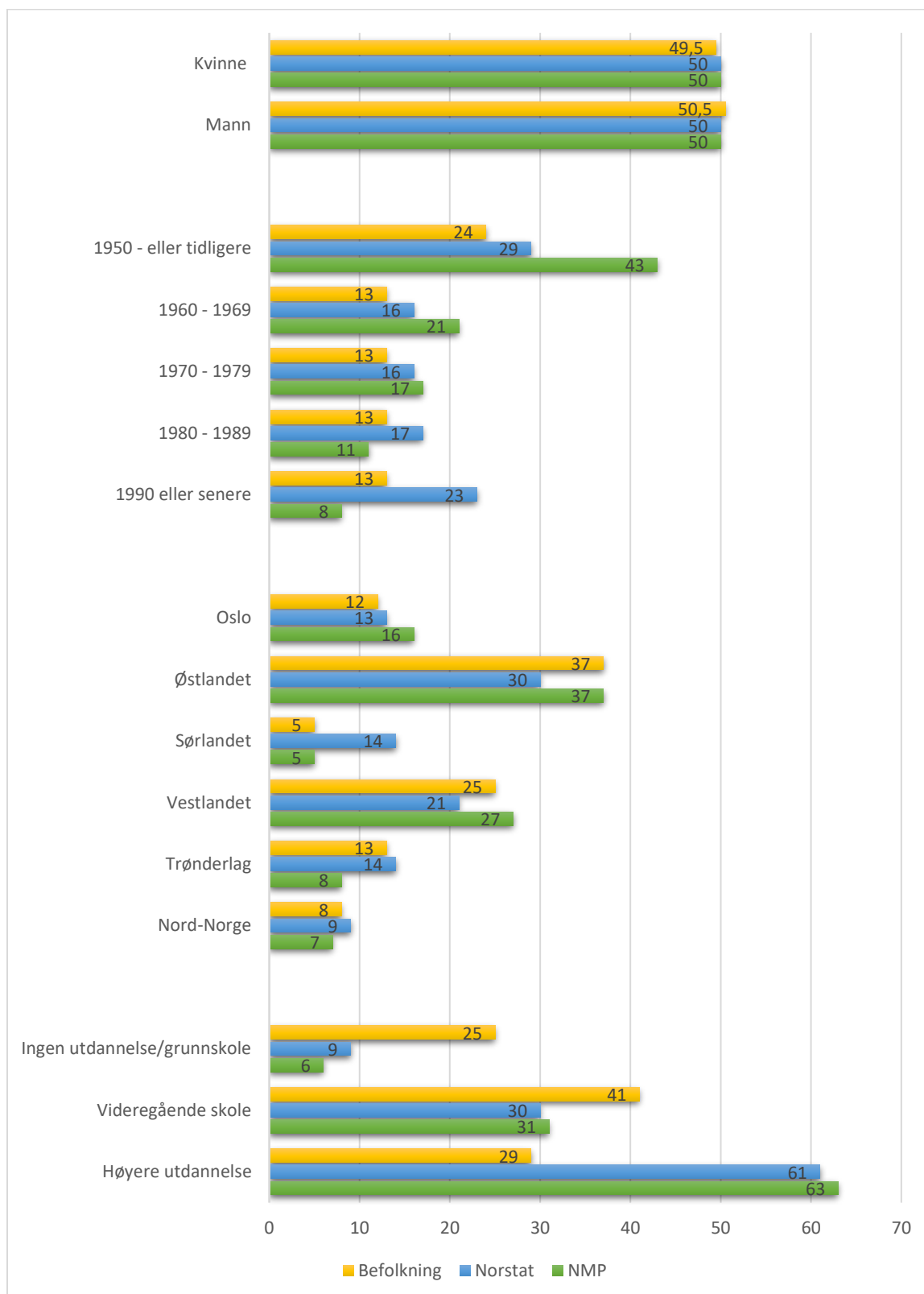
Hovedfunnene i analysen er at politisk orientering og holdninger i verdispørsmål forklarer mer av variasjonen i tillit til barnevernet, enn de sosioøkonomiske forholdene. Videre viser analysen at personer som mener at barnevernet griper inn for raskt har en del egenskaper til felles som skiller dem ut fra «normalbefolkningen», som at de stemmer visse partier, eller at de mener at det er for liten kulturforståelse i barnevernet. Dette er ikke tilfelle i like stor grad for de som mener at barnevernet ofte er for sent ute. I eksperimentet der jeg undersøker om ordlyden i den ene påstanden ville endre resultatet fant jeg at det gjorde det. Færre sa seg enig i påstanden når «private aktører som driver fosterhjemstjenesten» ble utelatt, og «Det kommunale» ble inkludert. Til slutt kommer det et overraskende funn i det siste eksperimentet, der kun den positive behandlingen viser seg å ha en effekt på tilliten til barnevernet. Helt til slutt viser en sammenligning av to analyser gjort av de to ulike datasettene at hovedtrekkene i funnene gjort tidligere i oppgaven står seg, men at det er forhold som er komplekse og som bør undersøkes mer før det konkluderes.

5.1 Sammensetning og fordeling

5.1.1 Utvalgets sammensetning

Figur 6.1 viser en oversikt over respondentenes kjønn, alder, utdanning, bosted og inntekt, og sammenligner dette med befolkningen som helhet. Her blir det som jeg diskuterte i metoddelen om utvalgenes sammensetning visualisert. Med hensyn til inntekt blir dette målt på noe ulike måter, der SSB og Norstat operer med inntekt for husstanden, mens i NMP blir respondentene spurt om egen inntekt, derfor viser jeg ikke dette i tabellen. Også når det gjelder alder, blir denne oppgitt noe ulikt, så selv om NMP også skiller mellom de som er født 1940-1949, og før 1939, har jeg lagt disse to sammen med 1950-1959 for at sammenligningen skal bli bedre. Her blir det meget tydelig at NMP respondentene er skeivfordelt når det gjelder alder, med en mye større andel født før 1950, enn det er i Norstat-utvalget og i befolkningen. Som det kommer frem av tabellen, er det alder og utdanning de to områdene som datautvalget er minst representativt, sammenlignet med den norske befolkningen som helhet.

Figur 5.1 Utvalgenes sammensetning i forhold til befolkningen som helhet.

Merknad til tabell: Norstat regner Telemark og Vestfold fylke inn i Sørlandet, noe ikke NMP og SSB gjør. Norstat og SSB operer med inntekt i husholdning, ikke pr. individ. Derfor har jeg kun oppgitt NMP der. Kilde: Norsk medborgerpanel 2020; SSB; Norstat.

5.1.2 Fordeling – de avhengige variablene

Nedenfor følger en deskriptiv oversikt over de tre avhengige variablene. For frekvensfordelingen er variablene vektet, for å gi best mulighet for å generalisere, som redegjort for tidligere. I tabellene nedenfor kommer det klart fram at denne variabelen fra både NMP-dataene og Norstat-dataene er nesten likt fordelt.

Tabell 5.1 Tillit til barnevernet, fordeling. NMP-data

Minimum	1 kvartil	Median	Gjennomsnitt	3 Kvartil	Max	NA
1	3	4	3,446	4	5	10

Frekvensfordeling, oppgitt i prosent:

I hvilken grad har du tillit til at barnevernet ivaretar barnets beste?

Ikke i det hele tatt	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad		
3	11	39	40	7		

Kilde: Norsk medborgerpanel rundt 19 (2020).

Tabell 5.2 Tillit til barnevernet, fordeling. Norstat-data

Minimum	1 kvartil	Median	Gjennomsnitt	3 Kvartil	Max	NA
1	3	3	3,389	4	5	1

Frekvensfordeling, oppgitt i prosent:

I hvilken grad har du tillit til at barnevernet ivaretar barnets beste?

Ikke i det hele tatt	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad		
4	10	38	43	6		

Kilde: Norstat 2021

For de avhengige variablene «for raskt» og «for sent» er det noen forskjeller. Gjennomsnittet i enighet er lavere for de som mener at barnevernet ofte er for raskt ute, enn for de som mener at barnevernet ofte er for sent ute. Når det gjelder «for sent» er det flere som sier seg enige, men det er også flere som hverken er enig eller uenig. Siden jeg ikke analyserer disse variablene som avhengige variabler fra Norstat-dataene redegjør jeg ikke for fordelingen av disse her.

Tabell 5.3 «For raskt», fordeling, NMP-data

Minimum	1 kvartil	Median	Gjennomsnitt	3 Kvartil	Max	NA
1	3	4	3,796	5	7	19

Frekvensfordeling, oppgitt i prosent:

Barnevernet er ofte for raskt ute med å plassere barn utenfor familien.

Svært uenig	Uenig	Noe uenig	Hverken enig eller uenig	Noe enig	Enig	Svært enig
5	13	12	39	18	9	5

Kilde: Norsk medborgerpanel runde 19 (2020).

Tabell 5.4 «For sent», fordeling, NMP-data

Minimum	1 kvartil	Median	Gjennomsnitt	3 Kvartil	Max	NA
1	4	4	4,445	5	7	17

Frekvensfordeling, oppgitt i prosent:

Barnevernet er ofte for sent ute med å plassere barn utenfor familien.

Svært uenig	Uenig	Noe uenig	Hverken enig eller uenig	Noe enig	Enig	Svært enig
1	5	6	46	27	12	3

Kilde: Norsk medborgerpanel runde 19 (2020).

5.1.3 Oversikt over påstandene i undersøkelsen

Nedenfor følger en oversikt over påstandene som ble utformet til surveyen. Her ble respondentene bedt om å ta stilling, på en skala fra 1-svært enig, til 7- svært uenig, hvor enig eller uenig de var i ulike påstander. I analysen har jeg endret skaleringen, og 1 er svært uenig og 7 er svært enig.

Tabell 5.5 Påstandsrekken.

På en skala fra 1-7 der 1 er svært enig og 7 er svært uenig, hvor enig er du i at:
Det er ikke bra for barn å vokse opp med homofile eller lesbiske foreldre.
Alle barn bør følge vaksinasjonsprogrammet.
Det er til barns beste å vokse opp i sin biologiske familie.
Barnevernet har for liten kulturforståelse i sitt arbeid med familier med minoritetsbakgrunn.
Barnevernet og de som driver den private fosterhjemstjenesten har en økonomisk interesse av å skille barn fra sin biologiske familie.
Barnevernet er ofte for raskt ute med å plassere barn utenfor familien.
Barnevernet er ofte for sent ut med å plassere barn utenfor familien.

5.2 Hva kan best forklare manglende tillit til barnevernet?

Jeg skal nå presentere analysen og resultatene av undersøkelsene av dataene. Først i dette kapitlet kommer regresjonstabellen som viser resultatene fra analysen. Med denne som utgangspunkt, vil jeg diskutere hypotesene 1a, 1b og 1c fortløpende. I tabell 5.2, som viser resultatet av ols-regresjonen, er resultat som viser et signifikant høyere tillitsnivå markert med grønt, og resultat som er på et signifikant lavere tillitsnivå markert med rødt. Siden variabelene er standardiserte, kan tallene sammenlignes for å si om en variabel påvirker mer eller mindre enn en annen.

Tabell 5.6 OLS-regresjon – Hva forklarer manglende tillit til barnevernet?

Avhengig variabel:

	Tillit til barnevernet, standardiserte variabler		
	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Kvinne	0.072***(0.025)	-0.041*(0.024)	-0.055**(0.025)
Alder, synkende	0.062**(0.025)	0.030(0.023)	0.048*(0.025)
Bygd	-0.083*(0.050)	-0.072(0.044)	-0.073(0.046)
Utdanning, økende	0.152***(0.027)	0.041*(0.024)	0.039(0.025)
Inntekt, økende	0.064**(0.028)	-0.016(0.024)	-0.034(0.026)
Den norske kirke	0.056(0.056)	0.090*(0.050)	0.057(0.053)
Katolsk	0.016(0.210)	0.240(0.176)	0.308*(0.187)
Annet kristen	-0.048(0.131)	0.155(0.120)	0.072(0.131)
Annet, ikke kristen	-0.420(0.396)	-0.203 (0.330)	-0.279 (0.327)
Islam	-0.139(0.244)	0.197(0.221)	0.388(0.277)
Innvandrerbakgrunn	-0.130(0.090)	-0.014(0.079)	0.004(0.084)
Venstre - høyre		-0.044(0.031)	-0.011(0.034)
KrF		-0.084(0.149)	-0.107(0.152)
H		-0.155**(0.077)	-0.203**(0.084)
FrP		-0.373***(0.108)	-0.170(0.114)
V		0.036(0.125)	-0.063(0.132)
SV		-0.125(0.081)	-0.106(0.084)
Sp		-0.166*(0.070)	-0.104(0.073)
MdG		-0.088(0.092)	-0.090(0.095)
R		-0.001(0.111)	0.153(0.119)
Ikke stemt		-0.233(0.170)	-0.199(0.202)
Blankt		-0.031(0.149)	0.107(0.161)
Ikke stemmerett		0.023(0.195)	0.168(0.216)
Stemt «annet»		-0.319**(0.139)	-0.240(0.148)
Liten kulturforståelse		-0.103***(0.023)	-0.095***(0.024)
Ikke vokse opp med homofile		-0.003(0.026)	0.005(0.027)
Positiv til vaksiner		0.061***(0.021)	0.042*(0.022)
Biologisk best		0.037*(0.022)	0.013(0.024)
Økonomiske interesser		-0.238***(0.026)	-0.199***(0.027)

Direkte kontakt		-0.194*** (0.059)	-0.143** (0.062)
Indirekte kontakt		-0.141** (0.061)	-0.149** (0.064)
Myndigheter		0.132* (0.076)	0.125 (0.081)
Sosiale media		-0.410** (0.185)	-0.312 (0.193)
Medlem FB		0.027 (0.023)	0.021 (0.023)
BV er ofte for raskt		-0.308*** (0.027)	-0.292*** (0.028)
BV er ofte for sent		-0.005 (0.022)	0.002 (0.023)
Tilfreds med demo			-0.047 (0.030)
Tillit til storting			0.117*** (0.029)
Tilfreds med regjering			-0.005 (0.030)
Tillit til folk			1.433*** (0.409)
Positiv behandling	0.128* (0.069)	0.111* (0.059)	0.100 (0.062)
Negativ behandling system	-0.002 (0.069)	0.026 (0.058)	0.003 (0.061)
Negativ behandling minoritet	0.010 (0.067)	0.001 (0.057)	0.021 (0.060)
Konstantledd ²³	3.288*** (0.149)	4.901*** (0.671)	4.033*** (0.704)
<hr/>			
Antall observasjoner	1,604	1,531	1,368
R ²	0.055	0.361	0.386
Justert R ²	0.046	0.345	0.366
Residual st. feil	0.961 (df = 1589)	0.791 (df = 1491)	0.781 (df = 1324)
F Statistikk	6.570*** (df = 14; 1589)	21.619*** (df = 39; 1491)	19.362*** (df = 43; 1324)

Kilde: Kilde: Norsk medborgerpanel runde 19 (2020)

Signifikansnivå: *p<0.05; **p<0.01; ***p<0.001

Når jeg nå gjennomgår resultatene vil jeg i hovedanalysen for det meste forholde meg til dataene fra NMP, og kun trekke inn dataene fra Norstat om det har en funksjon der og da. Resten av analysen av Norstat-dataene kommer i en egen del mot slutten av dette kapittelet. Jeg oppgir signifikantnivå i tabellene. Videre i oppgaven oppgir jeg et resultat som signifikant om det ligger innenfor et 95 prosent signifikantnivå, det vil si at det er mindre enn fem prosent sannsynlig at resultatet er tilfeldig.

5.2.1 Hvem har lav tillit til barnevernet?

Som et resultat av teorier om tillit, og tidligere forskning på hvem som har tillit til barnevernet fremsatte jeg hypotese 1a: Demografiske forhold påvirker tilliten til at barnevernet ivaretar barnets beste.

²³ Konstantleddet i en multivariat analyse viser gjennomsnittsverdien av den avhengige variabelen om alle uavhengige variabler hadde vært lik null.

Kjønn

Forventningen er at analysen gir de samme resultatene tidligere forskning, som redegjort for i kap. 2.3. Og med noen unntak, samsvarer resultatene med den tidligere forskningen. Modell 1 viser resultatet av en regresjonsanalyse med de demografiske variablene. Analysen viser at kvinner har høyere tillit til barnevernet enn menn. Denne signifikansen holder seg i modell 2 der de ideologiske variablene blir inkludert og i modell 3 som også inkluderer variabler for tillit. Ifølge disse analysene er det en signifikant høyere sannsynlighet for en kvinne har tillit til barnevernet enn at en mann har det. Dette resultatet er ikke i overensstemmelse med rapportene fra Bufdir (2018-2021). Ser man på teorier om tillit og kjønn tenderer de til å bekrefte at det er en indikator på tillit (Chang og Chu 2006; Christensen og Læg Reid 2005), selv om andre (Xiao og McCright 2015) hevder at det ikke finnes en sammenheng mellom kjønn og tillit. Siden min undersøkelse får et annet resultat enn det Bufdir rapporterer, ønsker jeg å se om funnene blir bekreftet i Norstat dataene. Også her har kvinner signifikant høyere tillit til barnevernet, i modellen som kun inkluderer de demografiske variabelene, men når jeg inkluderer variabler som måler holdninger i verdispørsmål har ikke kjønn lenger en signifikant korrelasjon. «Framing-teorien», beskrevet tidligere i oppgaven peker på at formuleringen av et spørsmål kan være avgjørende for resultatet. Dermed kan det være noe ved de ulike spørsmålsformuleringene mellom Bufdir-undersøkelsen og min undersøkelse som kan ha påvirket kjønnene ulikt. Jeg spurte ikke bare om respondenten har tillit til barnevernet, men om man har tillit til at barnevernet ivaretar barnets beste. I den formuleringen ligger det to elementer som potensielt kan påvirke kvinner og menn ulikt. Det ene er omsorgselementet i «ivaretar», det andre er «barnets beste», som kan ses som en motsats til «det biologiske båndet». Det er mulig at flere menn enn kvinner reagerer negativt på dette, uten at jeg kan begrunne for hvorfor. Respondentene i NMP får også en introduksjonstekst før spørsmålet, noe som skiller seg fra de undersøkelsen jeg sammenligner med, og kan gi utslag.

Alder

Videre viser datamaterialet fra NMP at jo lavere alder gir en økt sannsynlighet for å ha høyere tillit til barnevernet enn yngre ($p < 0.05$). I modell 2 – når jeg legger til partipolitisk orientering og verdisyn- mister dette resultatet sin statistiske signifikans, men i modell 3 – når jeg legger til ulike mål for tillit – har resultatet igjen signifikans. Dette funnet samsvarer med funnet fra rapportene til Bufdir (2021) der folk over seksti har en lavere tillit til barnevernet enn de under seksti. Også her viser resultatet seg å samsvare i analysen av dataene fra Norstat.

Christensen og Lægneid (2005) fant at økt alder kunne gi økt tillit til staten, basert på at eldre kan ha en mer kollektivistisk tankegang. Om effekten av en slik kollektivistisk tankegang er direkte, gjennom å stole på at barnevernet tar avgjørelser som ivaretar barnets beste, eller om økt tillit til staten gir en økt tillit til offentlige aktører, i tråd med Easton (1965) og Norris (2003) har jeg ikke dekning for å konkludere. Det at analysen av både NMP-dataene og Norstat-dataene gir det samme resultatet er uansett en indikasjon på at funnene er robuste. Hvorfor den aldrende befolkningen har mindre tillit til barnevernet vil bare bli spekulasjoner fra min del, men i den siste tiden har det vært mange negative saker fra «gamle dager» som er kommet opp i lyset, og kanskje gjør disse sakene seg gjeldene i hukommelsen til de eldre.

By eller bygd?

Folk bosatt på landsbygda har en noe lavere tillit til barnevernet enn de som bor i byene ($p < 0.1$) i modell 1. I modell 2 og 3 har ikke lenger dette en signifikant påvirkning på tilliten til barnevernet. Dette resultatet gjentar seg i analysen av dataene fra Norstat. Når jeg kun inkluderer de demografiske variablene viser det at jo «mindre» sted du bor på, jo lavere tillit har du til barnevernet, men når jeg inkluderer de ideologiske variablene, blir denne sammenhengen ikke lenger signifikant. I rapportene fra Bufdir (2018-2021) blir det konkludert med at folk på «landsbygda» har lavere tillit til barnevernet enn andre, men der blir det ikke kontrollert for politisk orientering eller holdninger i verdispørsmål. En måte å tolke dette på er at både politisk orientering, holdninger i verdispørsmål og holdninger til barnevernet påvirkes av å bo på bygden og at det er en indre sammenheng mellom disse variablene.

Utdanning

Ikke uventet har utdanningsnivå en signifikant påvirkning på tilliten til barnevernet i modell 1. Dette er den variabelen som påvirker tilliten mest, med en endring på 0,125 fra konstantleddet, som altså er verdien av tillit om alle forklaringsvariablene hadde hatt null i verdi – som betyr at når utdanningsnivået øker med en verdi så øker tilliten med 0,125. Til sammenligning gir alder, som er den variabelen med minst avvik fra konstantleddet, samtidig som den er signifikant, med en endring på 0,062 for hver økning i aldersverdi. I modell 2, når jeg legger til politisk orientering og verdisyn, er denne sammenhengen fortsatt signifikant, men når det blir kontrollert for generell tillit i modell 3 er ikke dette lenger en signifikant sammenheng. Dette er uventet med tanke på flere studier som har undersøkt sammenhengen mellom utdanning og sammenheng finner en tydelig sammenheng (Bouckaert og Wan de

Walle 2001; Christensen og Lægreid 2005). Dette tyder på at tilliten til barnevernet henger tett sammen med generell tillit og at det å stole på folk, og å ha tillit til andre institusjoner, er en viktigere forklaringsvariabel enn utdanning. Det er riktignok flere personer med høy utdanning som har høy tillit til barnevernet, men de har også høyere generell tillit. De med lav utdanning som har høy generell tillit vil også ha tillit til barnevernet. Fordi det generelle tillitsnivået er det som driver resultatene, mister utdanningsnivå signifikans når det blir kontrollert for tillit.

Inntekt

Høyere inntekt er forbundet med høyere tillit i modell 1. I modell 2 som inkluderer de demografiske variablene og modell 3, som også inkluderer tillitsvariabler, har ikke inntekt en signifikant påvirkning for tillitsnivået til barnevernet. Det betyr at inntekt ikke virker å forklare graden av tillit til barnevernet når jeg kontrollerer for andre forhold. I dataene fra Norstat har ikke inntekt en signifikant påvirkning på tilliten i noen av modellene, men her er inntekt målt gjennom inntekt i husholdningen og ikke til individet – noe som gjør en sammenligning vanskelig. I rapportene fra Bufdir (2021) konkluderes det med at inntekt påvirker tilliten til barnevernet. Dette viser igjen at det å kontrollere for andre forhold enn de demografiske kan endre resultatene. Ulik spørsmålsformulering kan også ha betydning. Andre forskningsresultater på feltet knytter inntekt opp mot tillit (Alesina og Ferrara 2002) og jeg vil ikke utelukke at inntekt kan korrelere med tilliten til barnevernet, selv om ikke det kommer frem i disse resultatene.

Religiøs tilhørighet

Når jeg ser på religiøs tilhørighet viser analysen at ingen av trosretningene påvirker tilliten i modell 1. Her har jeg brukt gruppen «tilhører ingen tro eller religiøse kirkesamfunn» som referanseverdi, og dermed må resultatene leses deretter – altså gir det å være kristen mer eller mindre sannsynlighet for å høy tillit til barnevernet enn det å ikke tilhøre noen tro eller kirkesamfunn? I modell 2 er det å være kristen tilknyttet den norske kirke noe som påvirker tilliten til barnevernet i en positiv retning, som vil si at i modell 2 ser det ut til at det å være kristen gir en økt tillit til barnevernet, mens denne sammenhengen ikke er signifikant i modell 3 – altså er ikke mønsteret i besvarelsene slik at det er statistisk sannsynlig at dette ikke skyldes tilfeldigheter. Det er derimot, i modell 3, en signifikant økning i tillit om respondenten har en katolsk tilhørighet. Jeg hadde motstridene forventning om funn her, der religion ofte blir satt sammen med høy sosial kapital (Putnam 2000; Fukuyama 2001), og tillit

(Jagodzinzki 2009; Smith 2003). Det kan forklare tilliten i det katolske trosmiljøet. Samtidig har det, spesielt i frikirkelige miljøer som pinsevevnenene, vært stor motstand i konkrete barnevernssaker²⁴. Derfor hadde jeg en forventning om at dette kunne virke inn på resultatet. Nå er det ikke så mange med frikirkelig bakgrunn i denne undersøkelsen, og det kan være vanskelig å finne et signifikant resultat når dette er tilfelle, eller det kan være at disse enkeltsakene det har vært oppslutning om, ikke har påvirket tilliten i de frikirkelige miljøene generelt. En annen ting det er verdt å nevne er andelen ikke-troende som, en undersøkelse utført av Borg bispedømme²⁵ viser, utgjør en stor andel av de som er medlem i den norske kirke, og dette gjør at denne gruppen ikke nødvendigvis er representativ for de kristne i landet.

Innvandrerbakgrunn

Analysen tyder på at det å ha innvandrerbakgrunn ikke påvirker tilliten til barnevernet i signifikant grad. Dette er et overraskende funn, spesielt med tanke på overrepresentasjonen av barn med innvandrerbakgrunn med tiltak gjennom barnevernet. Det er også forbundet med redusert tillit å ha en minoritetsbakgrunn (Alesina og Ferrara 2002). Også i den kvalitative studien der innvandrerforeldre ble intervjuet ble det uttrykt frykt for barnevernet med bakgrunn i manglende forståelse for kulturelle forskjeller (Fylkesnes mfl. 2015), men dette ser ikke ut til å påvirke tilliten innvandrerbefolkningen har til at barnevernet ivaretar barnets beste. Nå kan det hende at respondenter med innvandrerbakgrunn som deltar i NMP, i likhet med de fleste av de etnisk norske som deltar, tilhører en gruppe som generelt sett har større ressurser enn gjennomsnittet, og at det er vanskelig å nå ut til innvandrere som ikke behersker språket eller er integrerte. Det er også kun personer som står i folkeregisteret som kan bli spurt om å delta i NMP (Skjervheim mfl. 2020), og dette ekskluderer personer som kommer fra land utenfor EØS-området som er bosatt i Norge, men ikke har statsborgerskap (dette i henhold til folkeregisterloven). Det kan føre til at dette resultatet ikke bør sees på som representativt for alle innvandrere. En annen ting som bør nevnes her, er måten denne variabelen er operasjonalisert på: Spørsmålet «Har du eller dine foreldre (mor, far eller begge foreldre) innvandret til Norge?» kunne bli besvart med følgende alternativer: 1) Nei, 2) Jeg har selv innvandret til Norge, 3) Begge mine foreldre er innvandret til Norge, men jeg er født i Norge, 4) Min mor har innvandret til Norge, men min far og jeg er født i Norge, 5) Min far

²⁴ <https://www.dagbladet.no/nyheter/tusenvis-demonstrerte-mot-barnevernet-na-far-det-norsk-rumenske-paret-barna-tilbake/60388082>

²⁵ <https://www.nettavisen.no/nyheter/na-er-det-like-mange-ikke-troende-som-troende-i-kirken/s/12-95-3423690729>

har innvandret til Norge, men min mor og jeg er født her²⁶. Her laget jeg en dummy-variabel, der alle som svarte nei fikk verdien 0, og alle andre fikk verdien 1. En slik grovmasket inndeling kan være med å svekke nyansene i analysen, men gruppene ble så små, hver for seg, slik at jeg fant det mest nyttig å slå dem sammen. Et annet argument for en slik inndeling jeg har gjort, er at det i datainnsamlingen ikke er gjort forsøk på å skille mellom å være innvandret fra europeiske land, eller fra land som kulturelt skiller seg mer fra Norge, noe som uansett hvordan jeg valgte å dele det inn ville gjort tolkning av resultat til en usikker øvelse. Med en slik variabel ønsker man kanskje å si noe om hvordan ulik kulturell bakgrunn kan slå ut, men uten å få en oversikt over landbakgrunn blir det vanskelig å bruke denne variabelen til det. Det er en kjensgjerning²⁷ at de fleste innvandrere i Norge er fra land som ikke skiller seg vesentlig fra Norge generelt, og det er ingen grunn til å tro at fordelingen innad i gruppen med innvandrerbakgrunn i NMP skiller seg vesentlig fra denne fordelingen, kanskje heller motsatt.

Demografiske variabler som helhet

Som jeg redegjorde for i kapittel 2.2.2 er det klare demografiske faktorer som kjennetegner de familiene med ulike vedtak i barnevernet, som innvandrerbakgrunn, lav inntekt og lav utdanning og det kan tenkes at risikomomentet som det ligger i tillitskonseptet kan ha en effekt. Risiko og lite ressurser blir beskrevet jevnlig i tillitslitteraturen som noe som kan redusere tilliten (Offe 1999; Luhmann 1979; Sztompka 1999) En velutdannet kjernefamilie som befinner seg i middelklassen vil føle seg «trygge» for barnevernet, mens en enslig mor på uføretrygd vil kanskje føle at hun «må passe seg» for barnevernet i større grad, og denne følelsen av å være risiko-utsatt kan påvirke hvilke følelser man har til barnevernet. Også elementer fra sosial kapital kan være med på å forklare hvorfor de demografiske variablene forklarer ulikt tillitsnivå til barnevernet.

Flere demografiske variabler ser i utgangspunktet ut til å ha betydning for tilliten til barnevernet. Noen av disse forholdene mister sin signifikans når det blir kontrollert for politisk orientering, holdninger i verdispørsmål og markører på tillit og tilfredshet. Dette er funn som blir bekreftet av flere studier gjort på lignende felt (Christensen og Læg Reid 2005, Mahmud 2021). Dette blir også tydelig når jeg ser på forklart varians (R^2), det vil si hvor mye av de faktiske observasjonene som forklares av Modell 1. Dette er svært lavt. Modellen forklarer bare 4 prosent av variasjonen i tillit, noe som tyder på at demografiske forhold betyr

²⁶ Svarfordeling: 1) 90,6 %, 2) 5,7 %, 3) 0,4%, 4)1,7% og 5) 1,3 %

²⁷ <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-og-norskfodte-med-innvandrerforeldre>

veldig lite for hvorfor noen har mer eller mindre tillit til barnevernet. Når det gjelder hypotese 1a: Demografiske forhold påvirker tilliten til at barnevernet ivaretar barnets beste, vil jeg si at selv om noen av variablene har en signifikant korrelasjon med økt eller redusert tillit til barnevernet, så er det svært lite av variasjonen i tillit til barnevernet som blir forklart av demografiske variabler. Spørsmålet er hva som da kan forklare variasjonen i tillit?

Figur 5.2. Demografiske variablers forklaringskraft

5.2.2. Kan verdier og holdninger forklare grad av tillit til barnevernet?

Jeg skal nå teste hypotese 1b som er: *politisk orientering og holdninger i verdispørsmål påvirker tilliten til at barnevernet ivaretar barnets beste*. Her forventer jeg å finne at de med politisk orientering på høyresiden i politikken og verdikonservative holdninger har lavere tillit til barnevernet. Tilsvarende forventer jeg å finne at orientering til venstre i politikken, samt verdiliberale holdninger gir en høyere tillit til barnevernet. Modell 2 inneholder både de demografiske variablene og variabelene som måler markører for politisk orientering og holdninger i verdispørsmål. I denne gjennomgangen, inkluderer jeg også modell 3, som kontrollerer for generell tillit og forklarer hvorvidt det å inkludere disse variablene endrer noe fra modell 2.

Høyre-venstre aksene

Ser jeg på den egenrapporterte plasseringen på høyre-venstre aksene finner jeg ingen signifikant påvirkning på tilliten til barnevernet. Det betyr at hvor man plasserer seg på denne aksene ikke viser seg å ha en korrelasjon på hvordan de stiller seg til spørsmålet om tillit til barnevernet. På bakgrunn av teori om ulike bakgrunn for å plassere seg til høyre eller til venstre i aksene testet jeg ulike inndelinger med dummy-variabel for å se om resultatet endret seg om jeg kun testet de som plasserte seg lengst til høyre opp mot resten av gruppen, eller lengst til venstre, men dette hadde ingen effekt. Jeg hadde antatt at det å plassere seg til høyre på denne aksene, som ifølge Lachat (2017) kan samsvare med verdikonservative holdninger

ville redusere tilliten til barnevernet. Også Juhasz og Skivenes (2016) fant sammenheng mellom det å tilhøre venstresiden og ha høy tillit til barnevernet. Dermed hadde jeg en forventning om at dette skulle være korrelert, men dette fant jeg ikke belegg for i resultatene fra regresjonsanalysen.

En krysstabell som viser hvordan respondentene svarer på spørsmål om hvor de befinner seg på høyre-venstre akse, og hvilket parti de ville stemt om det var stortingsvalg i morgen, viser at det ikke nødvendigvis er en gjennomført konsistent sammenheng mellom hvor folk plasserer seg på akse, og hvilket parti man stemmer på. Som et eksempel finner man Arbeiderparti-velgere langs hele akse, fra 0 (venstre) til 10 (høyre). Derfor kan det være like viktig å se på partipolitisk tilhørighet for å se om dette har en sammenheng med tilliten til barnevernet.

Partipolitisk tilhørighet

I analysen er Arbeiderpartiet brukt som referansekategori²⁸. I befolkningsundersøkelsen til Bufdir (2021) på holdninger til barnevern konkluderer med Arbeiderparti-velgere er de velgerne som har høyest tillit til barnevernet. Avviket i forhold til Arbeiderparti-velgerne er oppgitt med et positivt eller negativt fortegn, som indikerer om man har henholdsvis mer eller mindre tillit til barnevernet enn de som stemmer Arbeiderpartiet. Analysen viser at ingen av velgerne fra andre partier har positivt fortegn, noe som betyr at også i denne undersøkelsen ser AP-velgerne ut til å ha høyest tillit til barnevernet. Ser jeg på de konkrete tallene, svarer 95,5 prosent av arbeiderpartivelgerne at de har tillit i noe grad, i stor grad eller svært stor grad, mens kun 71,5 prosent av velgerne til Fremskrittspartiet sier det samme. Som vist i tabellen er dette en signifikant forskjell. Velgerne til Senterpartiet og Høyre har også en signifikant lavere tillit til barnevernet, med henholdsvis 85 og 90 prosent som svarer at de har noe tillit, høy tillit eller svært høy tillit enn det velgere som stemmer Arbeiderpartiet har. Den gruppen som har størst avvik fra velgerne til arbeiderpartiet, nest etter FrP-velgerne, er velgere som oppgir at de vil stemme på «annet». Her ser jeg et tillitsnivå på 81 prosent. Denne avstanden i tillitsnivå er signifikant. Videre viser analysen at det for de andre partiene som er representert på stortinget ikke er noen statistisk signifikante forskjeller fra Arbeiderpartiets velgere. Ser jeg på modell 3 der egenskaper for tillit er inkludert er det kun Høyre-velgere som signifikant skiller seg ut. I rapportene fra Bufdir (2021) opplyser de at det er FrP velgere som

²⁸ Det betyr at tallene oppgitt i tabell 5.2 viser i hvilken grad tilliten til barnevernet er forskjellig fra det man finner hos Arbeiderparti-velgere.

skiller seg mest ut, med minst tillit til barnevernet. Dette er en velgergruppe som har minket betraktelig de siste årene, og mange av velgerne har gått til Senterpartiet – dermed ville det vært interessant å undersøke om Senterpartiets velgere som har lav tillit til barnevernet er velgere på flukt fra FrP. Dette vil det være mulig å undersøke med data fra NMP, men det er ikke gjort med tanke på rammene denne oppgaven har.

De som oppgir at de ønske å stemme på et annet parti enn de som er oppgitt som alternativer, (de partiene som i dag er representert på Stortinget) er de som er mest kritiske til barnevernet. Dette er en liten gruppe og det at resultatene likevel er signifikante, kan tyde på at det i denne grupper er en del med lav tillit til barnevernet. Blant partiene som ikke er representert på Stortinget er «partiet de kristne», som i sine hjertesaker har opprettelse av et «familievern». Dette partiet er et tydelig verdikonservativt parti med nei til abort, ja til nasjonalisme, tydelig støtte til Israel, nei til innvandring og privatisering av NRK som noen av sine «hjertesaker»²⁹. Elleve respondenter svarer at de stemmer partiet de kristne i et åpent tekstfelt, men jeg har ingen anledning til å skille ut disse elleve.

Enkelte partipolitiske tilhørigheter ser dermed ut til å påvirke tilliten til barnevernet, mens hvor man plasserer seg selv på høyre-venstre akse ikke har en effekt som forklarer variasjon i den avhengige variabelen.

Kulturforståelse

Jeg ba respondentene ta stilling til påstanden «Barnevernet har for liten kulturforståelse i sitt arbeid med familier med minoritetsbakgrunn». Her ser man at enighet i påstanden er signifikant korrelert med lavere tillitt til barnevernet i modell 2, som har både demografiske variabler og variabler på politisk orientering og holdninger i verdispørsmål, og at dette holder seg signifikant i modell 3 som også måler ulike former for tillit. Dette viser en robust korrelasjon mellom disse holdningene. Som tidligere beskrevet har en del av kritikken mot barnevernet, både historisk, men også i nyere tid vært at barnevernet ikke har vært flinke nok til å møte kulturelle minoriteter. Det er derfor naturlig og forventet at de som mener at barnevernet gjør en dårlig jobb på dette feltet har lavere tillit til barnevernet enn de som mener at barnevernet gjør en god jobb i sitt møte med minoritetsfamilier. Dette kan knyttes opp til hvordan man med QoG argumenterer for at nøytralitet i statsapparatet er en av de viktigste elementene for institusjonell tillit.

²⁹ se partiets hjemmeside: <https://dekristne.no/vare-hjertesaker/>.

Holdning til homofili

I hvilken grad man er enig i påstanden «Det er ikke bra for barn å vokse opp med homofile eller lesbiske foreldre» påvirker derimot ikke tilliten til barnevernet. Dette strider imot det jeg forventet å finne. Her hadde jeg en antakelse om at enighet i denne påstanden skulle korrelere med lav tillit til barnevernet, men dette gir ikke analysen noe grunnlag for å hevde. Hicks og Lee (2006) så en sammenheng mellom å være negativ til homofile og andre standpunkter som ofte er forbundet med et konservativt familiesyn, og selv om jeg i denne oppgaven ikke finner noen grunnlag for å konkludere, så kan det være at å undersøke dette i andre studier og med andre fremgangsmåter vil komme til andre resultat.

Vaksiner

Videre viser analysen at enighet i påstanden: «Alle barn bør følge vaksinasjonsprogrammet» gir en svak, men signifikant positiv effekt på tilliten til barnevernet. Det betyr at jo mindre respondenten er enig i at alle barn bør følge vaksinasjonsprogrammet, jo større blir sannsynligheten for at respondenten har lav tillit til barnevernet. Det skal nevnes at veldig mange var enige i denne påstanden (91 prosent), noe som betyr at når denne gruppen skiller seg signifikant ut, er den gruppen som ikke er enig i at alle barn bør følge vaksinasjonsprogrammet, en gruppe med særdeles lav tillit til barnevernet. Om jeg går inn konkret og ser på tallene svarer 21 prosent av de som er noe uenig, uenig eller svært uenig at alle barn bør følge vaksinasjonsprogrammet at de har liten eller ingen tillit til barnevernet. For de som er noe enig, enig eller svært enig i at barn bør følge vaksinasjonsprogrammet, er det samme tallet 5 prosent. Det er helt i tråd med forventet funn at de som er negative til at alle barn bør følge vaksineprogrammet, har lavere tillit til barnevernet. Det er ulike grunner til at folk er skeptiske til vaksineprogrammet, men det kan tyde på lav tillit til myndigheter og stat, samt en sterk mening om at hver familie selv må få bestemme hva som er best for dem (Hussain, Ahmed og Hussain 2018). Det er en rimelig antagelse at disse holdningene ikke går hånd i hånd med høy tillit til en statlig myndighet som barnevernet, og det mandatet de har.

Biologisk familie

Når jeg ser på påstanden «Det er til barns beste å vokse opp i sin biologiske familie», ser jeg at holdningen til dette påvirker tilliten til barnevernet. Jeg antar at påstanden: «Det er til barns beste å vokse opp i sin biologiske familie» blir av respondentene tolket i sin sammenheng med spørsmål om barnevernet. Uten kontekst er det tenkelig at enigheten ville vært høyere enn i dette tilfellet. Derfor er det naturlig å tenke at respondenten har satt det i kontekst med

barnevernet og at svarene viser enighet i at det alltid er best å vokse opp i sin biologiske familie, selv om forholdene i familien ikke er best mulige. Om man ser slik på det er dette er sterk markør for et syn på den biologiske familiens rett til familieliv, og hvor vide fullmakter staten skal ha for å gripe inn. Som beskrevet i teorikapittelet 3.3.3 viser det seg at det er økt oppslutning om barnevernets mandat til å gripe inn om barn lider under foreldrenes alkoholavhengighet. Samtidig det er lavere oppslutning for barnevernets mandat for å gripe inn i andre saker der barn lider på grunn av foreldrenes psykiske lidelser, eller psykisk utviklingshemming (Skivenes 2021, under publisering). I denne analysen viser variabelen seg å ha en svak og signifikant påvirkning på tilliten til barnevernet i modell 2, mens den mister sin signifikante effekt i modell 3. Dette er noe overraskende, da forventningen til denne variabelen var at enighet i påstanden ville svekke tilliten til barnevernet, og holde seg signifikant gjennom alle tre modellene. Når jeg senere ser på ulikheter mellom gruppene som mener at barnevernet ofte er for raskt ute, og de som mener at barnevernet ofte er for sent ute viser variabelen seg å ha en sterk og signifikant effekt i alle modellene, men med motsatte fortegn, så det kan tenkes at effekten her blir utvisket av to motsatte grupper, og dermed faller gjennom.

Økonomisk interesse

I teorikapittelet redegjorde jeg for tillit, og hvordan omdømme til en institusjon var viktig for tilliten. Jeg beskrev institusjonell tillit som noe som gjorde at en person tror at de som utfører en jobb eller oppgave for en institusjon, gjør dette på den måten det er ment å gjøres, med mulighet til å sanksjonere vedkommende om vedkommende bryter den forutsetningen. Derfor er det ikke overraskende at de som sier seg enig i påstanden «*barnevernet og de private aktørene som driver fosterhjemstjenesten har en økonomisk interesse av å plassere barn utenfor sin biologiske familie*» har lav tillit til barnevernet og at denne effekten er meget signifikant i både modell 2 og 3, selv om styrken svekkes noe i modell 3 når det blir kontrollert for tillit. Derimot er det overraskende hvor mange som var enig i påstanden.

Tidligere beskrevet i teorien er en av argumentene de som er svært kritisk til barnevernet, hevder at barnevernstjenesten har et økonomisk motiv når de fjerner barn fra familier. Før denne studien var det liten grunn til å tro at dette var en holdning som har spredd seg til den delen av befolkningen som ikke er svært kritiske til barnevernet. I undersøkelsen spurte jeg om hvor mange som var medlem av en barnevernskritisk facebookgruppe, eller fulgte barnevernskritiske blogger eller nettsteder, og bare en prosent av respondentene svarte bekreftende på det. Dermed var det ikke noen forventning om et høyt antall respondenter som

ville si seg enig i påstanden. Variabelen var ment å fange opp de med en svært kritisk holdning til barnevernet, med konspiratoriske tendenser på bakgrunn av Edda Stang sitt arbeid (2018). Når så 21 prosent av respondentene svarer at de er noe enig, enig eller svært enig i påstanden, og 35 prosent svarer at hverken er enig eller uenig i påstanden er dette et resultat som kom overraskende. Norge scorer 84 av 100 på CPI³⁰, der Danmark som er det landet med antatt minst korrupsjon scorer 88, noe som tyder på at det er lav mistanke om korrupsjon i Norge. Dette går rett inn i kjernen av begrepet tillit og QoG (Hardin 1999, Rothstein og Teorell 2008; Linde og Dahlberg 2021 under publisering), at når man tror at aktørene handler i strid med mandatet er ikke det forenlig med å ha tillit. Dette gjør det like interessant å finne ut av hvem som har, og hvorfor de har, en oppfattelse av at barnevernet beriker seg selv med sine avgjørelser. For selv om det er en signifikant sammenheng, og at denne oppfattelsen av hvordan barnevernet fungerer korrelerer med tilliten til barnevernet, kan det tenkes at både manglende tillit og enighet i at barnevernet baserer avgjørelser på sine egne økonomiske interesser, har felles bakenforliggende årsaker.

En analyse gjennomført uten denne variabelen viser at den er med på å trekke opp den forklarte variansen betraktelig. Uten denne faller den forklarte variansen for modell 3 fra 36 til 24 prosent. Om jeg ser litt nærmere på analysen uten denne variabelen inkludert, skjer det flere ting enn et fall på 12 prosent forklart varians. Andre forklaringsvariabler som ikke er signifikante i modell 3, ser ut til å gi signifikant lavere tillit når denne variabelen ikke er med i analysen, som å være FrP-velger, senterparti-velger, å få informasjon om barnevernet gjennom sosiale media og å ha lav tillit til demokrati, mens det å være for at alle bør følge barnevaksinasjonsprogrammet, å ha høyere utdanning og å ha islamsk tilhørighet gir et signifikant høyere tillitsnivå.

Dette at så mange respondenter sa seg enig i påstanden var overraskende. Dermed bestemte meg for å hente inn mer data, for å undersøke dette nærmere. Resultatet av dette presenterer jeg i kap. 5.4.

For raskt og for sent

Påstandene om «barnevernet er ofte for raskt ute med å plassere barn utenfor familien» og «barnevernet er ofte for sent ute med å plassere barn utenfor familien» blitt med som kontrollvariabler. Av analysen ser jeg at det bare er «Barnevernet er ofte for raskt ute...» som

³⁰ CPI er en indeks som måler oppfattet korrupsjon i offentlig sektor gjennom ekspertpanel og meningsmålinger. <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl>

påvirket tilliten til barnevernet i signifikant grad i både modell 2 og 3, selv om styrken på helningskoeffesienten faller noe i modell 3. Dette er et overraskende funn, for man skulle tro at disse to «motsatte feilene» som barnevernet kan gjøre, ville påvirket tilliten negativt i begge gruppen, men dette ser ikke ut til å være tilfellet. Dette kan tolkes dithen at de som mener barnevernet ofte er for sent ute i utgangspunktet, er en gruppe med høy tillit til statlige institusjoner og tillit generelt. Når de først besvarer spørsmål om tillit til barnevernet, svarer respondenten ut fra sitt generelle tillitsnivå, som er høyt. Når de deretter blir bedt om å ta stilling til påstanden om at barnevernet ofte er for sent ute med å gripe inn, kan en av to forklaringer være plausible: 1) denne gruppen som mener at barnevernet ofte er for sent ute, har høy tillit barnevernets evne til å ivareta barns beste. Eller 2) de besvarer først tillitsspørsmålet basert på sin i utgangspunktet høye tillitsnivå, men når de blir bedt om å ta stilling til om barnevernet ofte er for sent ute, «kommer de på» at dette kanskje er tilfelle. I den andre gruppen, der det å mene at barnevernet ofte er for raskt ute (eller kanskje de ikke skulle vært involvert i det hele tatt) gjenspeiler denne holdningen lav tillit til barnevernet. Dette er noe av bakgrunnen til at det skal bli interessant å analysere disse to variabelen som avhengige variabler, for å se på forskjeller mellom disse to gruppene.

Sammenlignet med Bufdir-rapporten er det i min studie flere som mener at barnevernet ofte er for raskt ute, med syv prosent i Bufdir-dataene mot 26 prosent i NMP dataene, men når det kommer til å mene at barnevernet ofte er for sent ute, er tallene nokså like mellom disse to datasettene 42 prosent og 45 prosent.

Informasjon om barnevernet

Tidligere forskning indikerer at hvor man har sin informasjon om barnevernet fra påvirker tilliten. I denne analysen er svarkategorien «fra tradisjonelle nyhetsmedier» brukt som referanseverdi. Her viser analysen at både direkte og indirekte kontakt fører til lavere tillit enn de som har hovedkilden til sin informasjon om barnevernet gjennom tradisjonelle nyhetskanaler. Det kan være vanskelig å vite hvem som er i den første gruppen – personer med privat eller profesjonell kontakt med barnevernet. Denne gruppen utgjør 18,5 prosent av respondentene. Fra Bufdir sine undersøkelser har rundt åtte prosent av respondentene vært i kontakt med barnevernet som privatpersoner (2021). Flertallet av disse har et positivt inntrykk av barnevernet. Vi kan dermed anta at det av disse 18,5 prosentene som oppgir at de har vært i direkte kontakt, har flertallet vært i profesjonell kontakt, men at de ikke utgjør ett massivt flertall. Av de som har vært i profesjonell kontakt kan vi anta at noen av disse jobber med barn, enten gjennom helse eller skole og at noen jobber enten direkte eller indirekte i eller

med barnevernet. At det å få sin informasjon indirekte gjennom familie og venner, gir en økt sannsynlighet for at man har lavere tillit til barnevernet er i overensstemmelse med tidligere forskning (Bufdir 2021). Her kan vi se for oss at de som er svært misfornøyde med barnevernet deler dette med de rundt seg, og om de ikke har noen annen kilde til informasjon, vil da basere seg på et ensidig inntrykk av barnevernet. Det er tenkelig at de som er misfornøyd med sin kontakt med barnevernet, og føler seg svært urettferdig behandlet, snakker høyere om dette enn de som er fornøyd med denne kontakten. Å få sin informasjon fra sosiale media har en signifikant påvirkning på tilliten i modell 2, men når jeg i modell 3 også kontrollerer for tillit er ikke lenger denne effekten signifikant. Det kan tolkes som at den gruppen som har sosiale media som sin hovedkilde til barnevernssaker i utgangspunktet har et lavt tillitsnivå. For de som oppgir at deres hovedinntrykk av barnevernet er basert på informasjon fra myndigheter, så har disse større sannsynlighet for å ha høyere tillit til barnevernet enn de som får sin informasjon fra tradisjonelle medier, og denne positive effekten er signifikant i modell 2, men også her forsvinner effekten ved å legge til tillitsvariabler i modell 3. Det kan tolkes som at de som har sitt hovedinntrykk fra myndighetene har et generelt høyt tillitsnivå, dermed ser det ut som at den påvirkningen det ser ut til å ha å få sin informasjon fra myndighetene blir kontrollert bort når også tillitsvariablene blir inkludert i analysen.

Forklaringskraft

Samlet sett har modell 2 en mye bedre forklaringskraft enn modell 1, med en R^2 på 0,345. Altså gir modell 2 en forklaring på 35 prosent av de observerte verdiene for tillit til barnevernet. Når det gjelder hypotese 1b: *politisk orientering og holdninger i verdispørsmål påvirker tilliten til at barnevernet ivaretar barnets beste*, vil jeg som ved hypotese 1a, si at det stemmer i noe grad, om enn litt større grad enn for 1a. Disse variabelene forklarer noe, men de forklarer ikke alt.

Figur 5.3. Demografiske og ideologiske variablers forklaringskraft

Det er tydelig at verdier og politiske holdninger sammenfaller med holdninger til barnevernet, motsatt er det 65 prosent av variasjonen i tilliten til barnevernet som står uforklart. Jeg legger i modell 3 til noen kontrollvariabler som ser på ulike tillitsvariabler og ser om disse også er med på å forklare variasjonen i tilliten til barnevernet.

5.2.3 Tillit avler tillit?

Ifølge tillitsteorien til Easton (1965) vil en person som har tillit til en offentlig institusjon, ofte ha tillit til andre offentlige institusjoner. Derfor er det å forvente at tillitsnivået til en institusjon korrelerer med tillitsnivået til en annen.

Tilfreds med demokratiet

I modell 3 ser det ut som at respondentenes tilfredshet med demokratiet ikke har en signifikant påvirkning på tilliten til barnevernet. Dette er et overraskende funn, med tanke på at i Christensen og Læg Reid sin artikkel ble dette presentert som den klart viktigste variabelen for å forklare tillit til staten (2005).

Tillit til Stortinget

Analysen viser at det å ha høy tillit til Stortinget er signifikant positivt korrelert med å ha høy tillit til barnevernet. Dette er et forventet resultat, og essensen i Easton og Norris sine teoretiske rammeverk, og tilsvarende funn går igjen i mange ulike studier på tillit (for eksempel: Mahmud 2019; Christensen og Læg Reid 2005).

Tilfreds med regjeringen

Hvorvidt man er tilfreds eller ei med dagens regjering³¹ har ingen signifikant påvirkning på tilliten til barnevernet. Her kunne man kanskje forventet, på bakgrunn av hjemmelagshypotesen at det å være tilfreds med regjering ville hatt en sammenheng med høyere tillit til en offentlig institusjon, som barnevernet, men en slik sammenheng finner jeg ikke.

Tillit til folk

Det å mene at folk flest er til å stole på, er meget høyt, og signifikant, korrelert med høy tillit til barnevernet. Dette er også, med bakgrunn i teorier om tillit, et forventet resultat.

Modell 3 har en forklart varians (R^2) som viser at modellen forklarer 36 prosent av variasjonen i tilliten til barnevernet, noe som ikke er en stor økning fra modell 2 med 34 prosent forklart varians. Det kan se ut som at tillitsvariabelene i noe grad spiser opp effekten av de ideologiske variablene, men gjør jeg en analyse av kun tillits-variablene, kommer den med en forklart varians på 14 prosent, og ved å legge til de ideologiske variablene øker dette til 30 prosent. Dermed kan det være at generell tillit forklarer en del av variasjonen i den avhengige variabel, men langt fra alt. Dette er en variabel som alene, eller sammen med andre, ofte blir brukt til å måle sosial kapital (Newton 2001).

Figur 5.4. Demografiske variabler, ideologiske variabler og tillitsvariablers forklaringskraft

³¹ Høyre, Venstre og KrF

Disse funnene viser at holdningsundersøkelser som kun baserer seg på demografiske variabler gir en begrenset kunnskap om hva som påvirker holdninger. I dette tilfellet gjelder det barnevernet, og det hadde vært spennende og undersøkt om holdninger til andre velferdsinstitusjoner også påvirkes av de samme forholdene. Samtidig er det fortsatt mye av variasjonen i grad av tillit til barnevernet som ikke er besvart.

Når det gjelder hypotese 1c: Politisk orientering og holdninger i verdispørsmål påvirker tilliten til barnevernet mer enn de demografiske forholdene, mener jeg at analysene gjort til nå underbygger den hypotesen.

5.2.4 Alternative analyser

Videre skal jeg klargjøre hvilke statistiske tester som er gjort på modellen for å se om dette gjør at funnene er robuste. Som tidligere nevnt har jeg valgt bort vekter i den multivariate analysen (se kapittel 4.3.3), men jeg gjorde også analysen med vekter (se appendiks 4) for å kontrollere for at dette ikke endret resultatene i svært stor grad. Med vekt ble flere variabler signifikante og økte sin effekt. Hadde det motsatte skjedd, hadde det vært en svakhet for de resultatene jeg til nå har presentert, men at de funnene som er gjort her holder seg også med vekter, og en del tendenser blir forsterket av vektene, gjør at jeg i alle fall kan være tryggere på resultatene mine. Jeg har og gjort de samme analysene som over, med ustandardiserte variabler, og heller ikke her avviker resultatene fra tidligere analyser.

5.3 Gir ulik kritikk ulike forklaringer?

Jeg skal nå presentere analysen av to avhengige variabler for å teste hypotese 2:

- a) *Det er en klar forskjell mellom de som mener at barnevernet griper inn for tidlig, og de som mener at barnevernet griper inn for sent.*

Denne forskjellen består av at:

- b) *de som mener at barnevernet griper inn for tidlig har en mer høyreorientert og verdikonservativ holdning enn de som mener barnevernet griper inn for sent, og at*
- c) *de som mener at barnevernet griper inn for sent har en mer venstreorientert og verdiliberal holdning enn de som mener barnevernet griper inne for tidlig.*

I denne delen av analysen setter jeg analysen av to avhengige variabler opp mot hverandre i en tabell. Jeg ønsker å undersøke, og synliggjøre, om det er forskjeller mellom de som har vært enige i påstanden «Barnevernet er ofte for raskt ute med å plassere barn utenfor familien» (heretter blir den omtalt som «for raskt ute»), og påstanden «Barnevernet er ofte for

sent ute ...» (heretter «for sent ute»). Jeg har i denne analysen fulgt mønsteret som tidligere, først laget en modell med forklaringsvariablene jeg ønsker å undersøke, de ideologiske variablene i dette tilfellet, før jeg har lagt til demografiske variabler i en modell, og til slutt en modell som også inkluderer tillitsvariablene. Dette har jeg gjort med begge de avhengige variablene. Her, i tabell 5.7 fremstiller jeg modellene som har høyest forklart varians, som er modellene som inneholder de ideologiske og de demografiske variablene. Alle seks modellene er å finne i Appendiks 4.

5.3.1 De som mener barnevernet er for raskt ute/for sent ute

Jeg presenterer analysen som dette: først tar jeg for meg variabelene som gir signifikante funn i modell 5, som har «for raskt» som avhengig variabel. Om noen av disse også er signifikante i modell 8 som har «for sent» som avhengig variabel, kommenterer jeg dette funnet umiddelbart. Videre gjennomgår jeg de funnene som kun er signifikante i modell 8. Så viser jeg resultater som ikke er signifikante, om disse går imot det jeg forventet å finne. Jeg redegjør først for funnene før jeg til slutt diskuterer forskjellene mellom de to gruppene.

Tabell 5.7 Sammenligning av OLS-regresjon med to ulike avhengige variabler.

	<i>Avhengig variabel:</i>	
	«for raskt ute»	«for sent ute»
	Modell 5	Modell 8
Venstre - høyre	0.017 (0.031)	-0.032 (0.038)
KrF	-0.083 (0.147)	0.214 (0.184)
H	0.096 (0.077)	0.001 (0.096)
FrP	0.327*** (0.106)	0.059 (0.133)
Venstre	0.018 (0.123)	-0.057 (0.154)
SV	0.061 (0.080)	-0.031 (0.100)
Senterpartiet	0.124* (0.070)	-0.087 (0.087)
MdG	-0.001 (0.092)	0.067 (0.115)
Rødt	0.204* (0.110)	-0.071 (0.138)
Ikke stemt	0.151 (0.168)	0.297 (0.210)
Blankt	0.244* (0.148)	-0.089 (0.185)
Ikke stemmerett	0.386** (0.193)	0.051 (0.241)
Annet	0.218 (0.137)	0.141 (0.171)
Liten kulturforståelse	0.218*** (0.022)	-0.015 (0.028)
Vokse opp med homofile	0.021 (0.025)	0.026 (0.032)
Positiv til vaksiner	0.016 (0.021)	0.103*** (0.026)
Biologisk best	0.085*** (0.022)	-0.077*** (0.028)
Økonomisk interesse	0.402*** (0.023)	-0.042 (0.029)

Direkte kontakt	-0.332*** (0.057)	0.310*** (0.072)
Indirekte kontakt	0.015 (0.060)	0.021 (0.075)
Myndigheter	-0.119 (0.075)	0.191** (0.094)
Sosiale media	0.090 (0.179)	-0.282 (0.229)
Kritisk SoMe	0.016 (0.023)	-0.054* (0.029)
Kvinne	-0.049** (0.023)	0.083*** (0.029)
Alder	0.015 (0.023)	-0.066** (0.029)
Rural	-0.029 (0.043)	0.052 (0.054)
Utdanning	-0.054** (0.023)	-0.003 (0.029)
Inntekt	-0.042* (0.024)	0.034 (0.030)
Norske kirke	-0.038 (0.050)	-0.006 (0.062)
Katolsk	0.286 (0.175)	-0.149 (0.218)
Annet kristen	0.154 (0.119)	-0.040 (0.148)
Annet, ikke kristen	-0.163 (0.327)	0.136 (0.409)
Islam	-0.079 (0.219)	-0.439 (0.274)
Innvandrerbakgrunn	0.058 (0.078)	-0.215** (0.098)
Konstantledd	0.510 (0.655)	5.261*** (0.819)
Enheter	1,534	1,533
R ²	0.398	0.072
Justert R ²	0.384	0.049
Residual std. feil	0.785 (df = 1496)	0.981 (df = 1495)
F Statistikk	26.787*** (df = 37; 1496)	3.133*** (df = 37; 1495)

Kilde: Norsk medborgerpanel runde 19 (2020)

Signifikansnivå: *p<0.05; **p<0.01; ***p<0.001

I modell 5 som har «for raskt» som avhengig variabel, er det flere partier som ser ut til å ha en korrelasjon med grad av enighet. Når det gjelder politiske partier er disse målt med Arbeiderpartiet som referanseparti, altså vil resultatene si noe om hvordan de ulike velgerne som gruppe kommer ut av det, sammenlignet med arbeiderpartivelgerne. Her er det å være Frp-velger, SP-velger og Rødt-velger, samt å ikke ha stemmerett, signifikant forbundet med økt enighet i påstanden om at barnevernet ofte er for raskt ute. Ser man på styrken på helningskoeffesienten, altså hvor mye hvert parti skiller seg fra referansepartiet, er det å være Frp-velger noe som gir mye større utslag enn det å være Høyre-velger, med 0,313 mot 0,184. Det å ikke ha stemmerett gir en enda kraftigere effekt med 0,537. Av de 28 som oppgir å ikke ha stemmerett har 20 innvandringsbakgrunn, uten at det fremkommer hvor de har innvandret fra. Da kunne man tro at det å ha innvandrerbakgrunn også gir en høy helningskoeffesient,

men det gjør det ikke (0,013). En nærmere kikk på dette viser at 20 av 241 respondenter med innvandrerbakgrunn oppgir å ikke ha stemmerett, og dermed utgjør ikke denne gruppen en stor del av innvandrere-responentene.

Ser man på resultatet fra analysen gjort tidligere, er det overraskende at gruppen av velgere som stemmer «annet» her ikke virker å ha en signifikant annen holdning enn arbeiderpartivelgere. Det kan virke underlig at så ulike velgere som Rødt og FrP velgere havner «på samme side» i denne saken, men ser jeg på de tre partiene som har velgere som mener at barnevernet er for raskt ute finner jeg protestpartier i Rødt og Frp, og Senterpartiet. Når det gjelder senterpartivelgere viser meningsmålinger at mange har skiftet fra Frp til Sp den siste tiden, og det ville vært interessant å ha undersøkt om respondentene det er snakk om her er en del av denne gruppen. I modell 8 som har «for sent» som avhengig variabel, er det ingen av disse som har en signifikant påvirkning på hvor enige de er i påstanden.

Det er flere av påstandene som er ment å avdekke holdninger i verdispørsmål som har en signifikant positiv påvirkning på enighet i en eller begge modellene. I modell 5, med «for raskt» som avhengig variabel, er det «barnevernet har for liten kulturforståelse i sitt arbeid med familier med minoritetsbakgrunn», «det er til barns beste å vokse opp i sin biologiske familie» og «barnevernet og de private aktørene som driver fosterhjemstjenesten har en økonomisk interesse av å skille barn fra sin biologiske familie». Disse funnene er ikke overraskende, da det gir mening at å inneha disse synspunktene på barnevernet gjør at du også mener at barnevernet er for raskt ute.

I modell 8 som har «for sent» som avhengig variabel gir enighet i påstanden «Det er til barns beste å vokse opp i sin biologiske familie» en lavere enighet i påstanden om at barnevernet ofte er for sent ute. Her er påstanden signifikant for begge de avhengige variablene. Denne påstanden ligger, som beskrevet i det teoretiske rammeverket, i kjernen av der det norske barnevernet skiller seg ut fra en del andre barnevernstjenester internasjonalt, og en utvikling som har vært de siste tjue årene, at det biologiske båndet ikke skal vektlegges i like stor grad.

Det å ha hatt direkte kontakt med barnevernstjenesten privat eller profesjonelt, virker å redusere enigheten i at barnevernet ofte er for raskt ute. I denne gruppen kan det befinne seg foreldre som har vært undersøkt av barnevernet, barn som har vært i barnevernstjenestens omsorg og folk som har profesjonell kontakt med barnevernet, som f.eks. helsesykepleiere, barnehageansatte, lærere eller tannleger. Dette resultatet blir gjenspeilet i modellene 8, der «for sent» er den avhengige variabelen. Her viser det at å ha sin hovedinformasjon om

barnevernet gjennom direkte kontakt, enten privat eller profesjonelt øker sannsynligheten for at man er enig i påstanden om at barnevernet ofte er for sent ute med å plassere barn utenfor sin biologiske familie. Dette er resultat som går igjen – det påvirker også tilliten negativt.

Av de demografiske variabelene er det kun to variabler som har signifikant påvirkning på den avhengige variabelen i modell 5; det å være kvinne gir en lavere enighet i påstanden om at barnevernet ofte er for raskt ute. Og det å ha høyere utdanning gir lavere enighet, enn det å ha lav, eller ingen utdanning. I modell 8, med for «sent» som avhengig variabel er det å være kvinne forbundet med mindre enighet i denne påstanden, mens utdannelse ikke har en signifikant påvirkning.

I modell 8 viser analysen en signifikant sammenheng mellom å være enig i at alle barn bør følge vaksinasjonsprogrammet og å være enig i at barnevernet ofte er for sent ute med å plassere barn utenfor sin biologiske familie. Å være vaksineskeptiker er ofte forbundet med å være anti-vitenskapelig (Hussain, Ahmed og Hussain 2018). I modell 5 som har «for raskt» som avhengig variabel, viser analysen ingen signifikant sammenheng mellom det å mene at alle barn bør følge vaksinasjonsprogrammet og enighet i at barnevernet ofte er for raskt ute

Det å ha innvandrerbakgrunn gir en lavere sannsynlighet for å være enig i barnevernet ofte er for sent ute med å plassere barn utenfor familien. Dette resultatet er forventet, men at dette ikke gir et signifikant utslag i modell 5 er overraskende.

Å mene at det ikke er bra for barn å vokse opp med homofile eller lesbiske foreldre gir ikke en signifikant høyere sjans for å være enig i noen av påstandene. Jeg hadde en forventning om at dette ville påvirke det å mene at barnevernet ofte er for raskt ute med å plassere barn utenfor familien, men heller ikke her hadde denne variabelen den forventede effekten.

Hva har disse resultatene å si for hypotesene? Når det gjelder hypotese 2a) *Det er en klar forskjell på de demografiske forholdene mellom de som mener at barn griper inn for tidlig, og de som mener at barnevernet griper inn for sent*, mener jeg at disse funnene bekrefter dette.

Det er ulike forhold som viser seg å korrelere med de to ulike påstandene. Og de tre forholdene som forklarer variasjon i den avhengige variabel i begge modellene har motsatt retning, det vil for eksempel si at det flere menn mener at barnevernet er for raskt ute, og flere kvinner mener at barnevernet er for sent ute. Men det betyr ikke at hele den mannlige delen av befolkningen mener en ting, og hele den kvinnelige delen av befolkningen mener noe annet. Ser jeg litt mer detaljert på tallene, (se tabell 5.8) så er 30 prosent av mennene enige i at barnevernet ofte er for raskt ute, mens for kvinner ligger dette tallet på 22 prosent. Når det

gjelder de som mener at barnevernet er for sent ute, sier 15 prosent av mennene seg enig i dette, mens 53 prosent av kvinnene er enige i denne påstanden. Når det gjelder det å vær enig i at barnevernet griper inn for sent, er disse tallene nokså like tallene fra Bufdir (2021), der 42 prosent mente at barnevernet griper inn for sent. Når det gjelder at barnevernet griper inn for tidlig, var dette kun på syv prosent i Bufdir-rapporten, mens her er det på 26 prosent.

Tabell 5.8 Forskjell på kvinner og menn, oppgitt i prosent

	For raskt			For sent		
	Menn	Kvinner	Gj.snitt	Menn	Kvinner	Gj.snitt
Uenig ³²	26	42	34	38	9	12
Enig	30	22	26	15	53	45
Hverken enig eller uenig	44	36	40	47	38	43

Kilde: Norsk medborgerpanel runde 19 (2020).

Når det gjelder 2b) *de som mener at barnevernet griper inn for tidlig, har en mer høyreorientert og verdikonservativ holdning enn de som mener barnevernet griper inn for sent*, mener jeg at tendensene, utover å vise at det er forskjeller, ikke nødvendigvis er alt for klare i den ene eller andre retningen. Både FrP og Rødt sine velgere mener at barnevernet ofte er for raskt ute, noe som gjør det vanskelig å holde på hypotesen om at det er de høyreorienterte velgere som mener dette. De to forholdene som virker å ha sterkest forklaringskraft er det å mene at barnevernet har en økonomisk interesse, og å ha vært i direkte kontakt med barnevernet.

Hypotese 2c) *De som mener at barnevernet griper inn for sent har en mer venstreorientert og verdiliberal holdning enn de som mener barnevernet griper inne for tidlig*, synes heller ikke å ha blitt bekreftet. Her er det å være positiv til vaksiner en holdninger som er med å påvirke, samt å ha hatt direkte kontakt med barnevernet og å være kvinne. Det å være positiv til at barn bør følge vaksinasjonsprogrammet er forbundet med en viss tiltro til staten, samt vitenskapen, men utover det er ikke dette alene nok til å si at denne gruppen er svært venstreorienterte eller verdiliberale.

5.3.2 Forklaringskraft

Det er en stor forskjell i hvor mye av de faktiske observasjonene som blir forklart i de to modellene. Modellene som skal forklare variasjoner i den avhengige variabelen «for raskt» gir

³² Uenig = noe uenig, uenig og svært uenig. Enig= noe enig, enig og svært enig.

en forklart varians på rundt 38/39 prosent. Den synker faktisk noe ved å legge til variabler som kontrollerer for tillit, mens den er høyest i modell 5 som inkluderer både de ideologiske og de demografiske variabler. Men dette betyr at selv om noen av modellens variabler har en statistisk signifikant korrelasjon med den avhengige variabelen, er det drøye 60 prosent av de observerte verdiene som ikke blir forklart av disse modellene. Hva angår modellene som tar for seg «Barnevernet er ofte for sent ute...» som avhengig variabel, synker den forklarte variansen kraftig til bare 4 prosent. Også her synker den forklarte variansen noe når det blir lagt til tillitsvariabler.

Konklusjonen av dette vil være at det å mene at barnevernet ofte er for raskt ute med å plassere barn utenfor hjemmet, delvis sammenfaller med politisk orientering og holdninger i verdispørsmål, men at det ikke er noen grunnlag for å tilskrive den ene eller andre politiske orienteringen noen særskilt påvirkningskraft basert på denne studien. På den motsatte side, det å mene at barnevernet ofte er for sent ute, kan ikke forklares, eller sammenfaller, med politisk orientering eller holdninger i verdispørsmål i særlig stor grad.

5.3.3 Diskusjon av funn

Det første som må adresseres i diskusjonen omhandler operasjonaliseringen og måling, samt bruken av de to variabelene som avhengige variabler. Det er klart at det er mange andre måter dette kunne vært løst på som hadde skapt en eller to variabler som hadde vært mer robuste. For eksempel ville et spørsmål som hadde utfordret respondenten til å svare enten eller, istedenfor å gi muligheten til å være enig eller uenig i begge alternativene. Når det er sagt mener jeg at måten det er utformet på i denne studien gir verdifull informasjon; det finnes folk som både mener barnevernet er for raskt og for sent ute. Det kan være to mulige forklaringer på det: 1) de oppfattet ikke at ordet «oftest» på den måten det var ment fra min side – som var å be respondenten å rapportere den feilen de mente barnevernet gjorde oftest, men ikke utelukket at de bare gjorde den feilen. Dette kunne vært løst med en variabel som var gjensidig utelukkende. 2) De oppfattet ordet «oftest» og tolket det slik det var ment, men er så sterkt uenige i barnevernets system at de markerer dette ved å være enig i begge påstandene. Dette hadde ikke blitt fanget opp om det var laget en variabel som var gjensidig utelukkende. Etter min oppfatning er det fordeler og ulemper med måten det ble gjort på i denne studien, men at det å vite at noen krysser av i begge kategoriene er funn som det er viktig å ha med, så kan man kanskje vurdere å designe surveyen på en annen måte en annen gang, for å få en annen vinkling på det samme temaet.

Hva angår selve resultatet – at det er klare forskjeller på disse to gruppene er det interessant å se at den gruppen som er kritiske fordi de mener at barnevernet er for sent ute er den gruppen som blir fanget opp når generell tillit til barnevernet blir målt. I analysene av modell 1, 2 og 3 som har tillit som avhengig variabel ser man at å mene at barnevernet er for raskt ute påvirker tilliten til at barnevernet fatter korrekte beslutninger, mens det å mene at barnevernet som oftest er for sent ute ikke påvirker tilliten signifikant. Dette betyr at denne kritikken ikke blir fanget opp av de tradisjonelle målingene på tillit til barnevernsetaten. Disse menneskene er heller ikke organiserte i sosiale media, eller tar til gatene med demonstrasjoner. Dermed er denne delen av kritikk mindre fremtredende i det offentlige ordskifte, med mindre det er aktuelle saker i media som løfter den delen av kritikken fram. Dette kan være nyttig å vite – både for media, men også for barnevernsetaten selv. Det eneste unntaket fra dette er de som har hatt direkte kontakt med barnevernet. Denne gruppen mener at barnevernet ofte er for sent ute, og de gir en lavere vurdering av tilliten de har til at barnevernet ivaretar barnets beste.

Videre ser jeg ved å både inkludere og ekskludere variabelen som måler enighet i påstanden om at «barnevernet og de private aktørene har en økonomisk interesse av å skille barn fra sin biologiske familie» fanger opp, og senker den statistiske signifikansen, på en del av de ideologiske variablene. Det kan tyde på at en av de sterke driverne for å være kritisk til at barnevernet griper inn for raskt, kan ligge i en oppfatning om at barnevernet tar avgjørelser, ikke fordi til det beste for barnet eller familien, men fordi de ivaretar egen økonomisk interesse.

I det teoretiske rammeverket, samt i bakgrunnskapittelet, fokuserte jeg en del på dette med «det beste for barnet» kontra «det biologiske aspektet». Det er et ganske tydelig skille mellom de som er veldig enige i påstanden om at det er best å vokse opp i sin biologiske familie, og de som ikke er fullt så enig i denne påstanden. Spørsmålet gir ingen andre premisser, men svarene kan tyde på at respondentene setter dette i sammenheng med de andre spørsmålet og svarer på om det er det beste å vokse opp i sin biologiske familie *selv om familien har noen utfordringer*. Denne variabelen skaper et sterkt skille mellom de to gruppene. Dette kan gjenspeile en oppfattelse av hva som skal være staten sin rolle, og i hvor stor grad staten skal ha en mening om hvordan den enkelte familie velger å løse barneoppdragelse og familieliv. Som beskrevet i kap. 3.3.2 er det høy aksept i Norge for at staten flytter barn ut av familien om barnet er skadelidende av de forholdene barnet lever i. Dette resultatet viser at styrken på det vernet den enkelte mener at den biologiske familien skal ha, er en medvirkende faktor til om man synes at barnevernet griper inn for tidlig eller for sent.

Det er interessant at de som har vært i direkte kontakt med barnevernet i så stor grad mener at barnevernet ofte er for sent ute. Her kan det tenkes at det er en del som er i profesjonell kontakt med barnevernet, som i sin arbeidshverdag er i kontakt med barn de er bekymret for. Da kan det tenkes at de synes at barnevernet jobber sent, og de er redd barn lider på grunn av dette. Å stå på utsiden i en slik situasjon, mens man er redd for at barn lider viser seg å redusere tilliten til barnevernet, da denne gruppen er den eneste som har en signifikant lavere tillit til barnevernet i analysen av tillit, som mener at barnevernet er for sent ute. De andre gruppene med lav tillit samsvarer med de som mener barnevernet er for raskt ute.

5.3.4 Hvor robuste er funnene?

Resultater som er like når de blir analysert på ulike måter kan regnes som robuste resultater. Her har jeg brukt en analyse basert på standardiserte variabler, uten vektning. I appendiks 4 ligger både denne, og analyser gjort på ustandardiserte variabler, samt med vektning. Dette gjelder modellene tilknyttet variablene «for raskt» og «for sent», men også modellene presentert tidligere med «tillit» som avhengig variabel. Disse analysene viser at resultatene som er presentert til nå i denne oppgaven står seg, selv ved ulik analysemetode. Noen analyser gir flere signifikante påvirkninger (som analysen med vekter), men disse resultatene står seg ikke uten vekter og er dermed mindre sikre enn resultatene presentert her. Trendene i alle analysene gir et likt bilde.

Nå har jeg gjennomgått resultatene av OLS-regresjonene jeg har utført på datasettet fra NMP. Jeg har underveis diskutert resultatene, og kommer tilbake til disse i konklusjonen. Videre skal jeg rapportere resultatene fra analysen av eksperimentene, og jeg starter med eksperimentet som ble gjennomført gjennom Norstat.

5.4 Privat vs. kommunal?

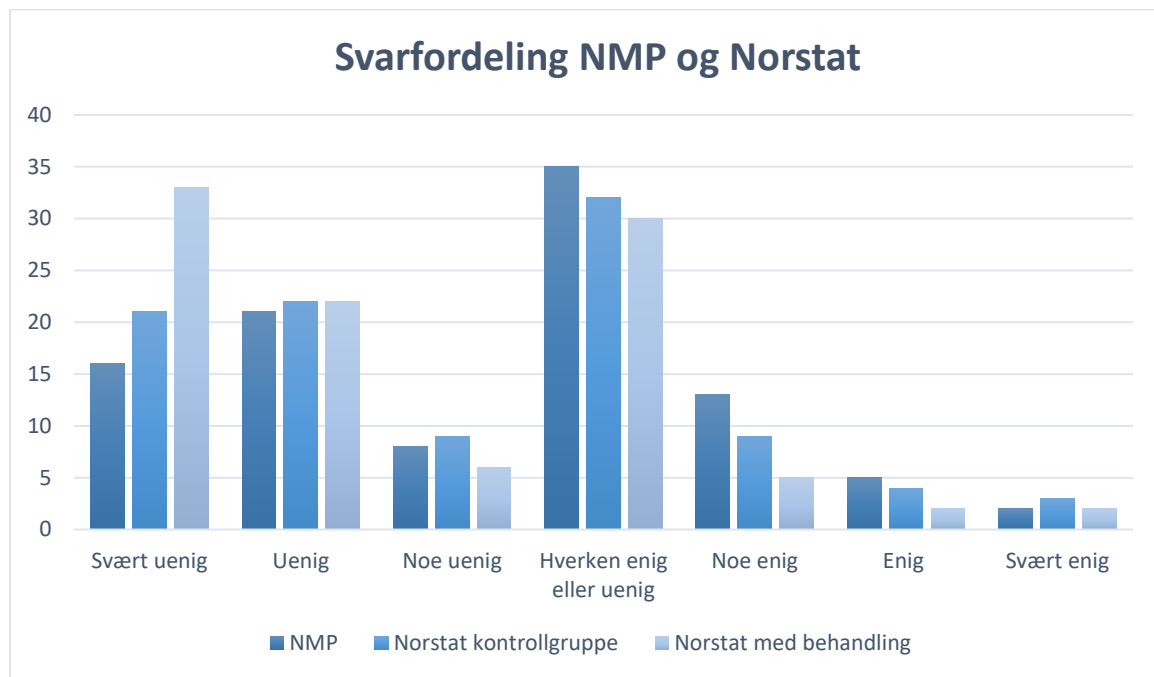
Ved en analyse av et eksperiment vil effekt av behandling, opp mot kontrollgruppen, si at man har oppnådd at respondenten reorienterer seg, mens manglende effekt kan tyde på at den behandlingen man utsetter respondenten for allerede er til stede før behandlingen blir gitt, og dermed og for kontrollgruppen (Levin, Schneider og Geath 1998).

At tjue prosent sa seg noe enig, enig eller helt enig i påstanden om at «Barnevernet og de private aktørene som driver fosterhjemstjenesten har en økonomisk interesse av å skille barn fra sin biologiske familie» er som tidligere beskrevet et overraskende funn. Slike overraskende funn som skiller seg fra forventingen bør etterprøves før man trekker noen konklusjoner. Her ble jeg sittende å lure på hva folk faktisk svarte på, og derfor hentet jeg inn

nye data gjennom Norstat, både for å kontrollere det første resultatet, men også ved å utføre et eksperiment på formuleringen for å se om denne påvirker hvordan folk svarer.

Her forventer jeg å finne at det vil være liten forskjell mellom NMP-dataene og Norstat-dataene der formuleringen er lik. Og at ved å endre formuleringen på påstanden, gir dette en mindre andel respondenter som sier seg enige.

Figur 5.5 Resultat av eksperiment i Norstat.

Kilde: Norsk medborgerpanel runde 19 (2020) og Norstat.

Som det kommer fram av figur 5.5 viser dataene fra NMP at 20 prosent svarer at de er noe enig, enig eller svært enig i påstanden om at barnevernet og de private aktørene har en økonomisk interesse av å skille barn fra sin biologiske familie. Tilsvarende tall for Norstat er 16 prosent. Dette utgjør en forskjell på fire prosent mellom datasettene. Når det gjelder eksperimentet utført i Norstat viser analysen at gjennomsnittsverdien endret seg fra 3,2 til 2,7 og at denne endringen er signifikant. Dermed kan det se ut som at begge forventningene til eksperimentet ble innfridd til en viss grad. Selv om enigheten er redusert med fire prosent er det et såpass høyt tall at det bekrefter at dette er en trend. Også det å endre formulering fra «[...]...og private aktørene som driver fosterhjemstjenesten...[...]

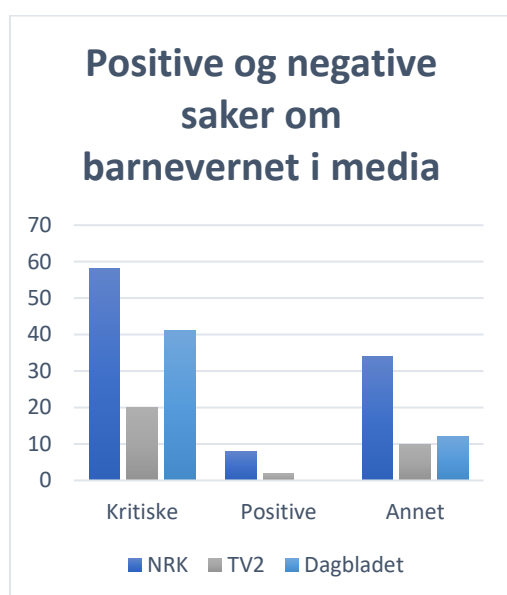
private aktørene også var involvert. Når det er sagt er det fortsatt min mening at andelen som sier seg enig, noe enig eller svært enig i påstander om økonomisk motiv for avgjørelser i barnevernssektoren er høyere enn det man kunne forvente å finne. Innenfor de som kan kalles barnevernsmotstandere er argumentet om at barnevernet er en pengemaskin en «etablert sannhet», men når man ser at en prosent av respondentene er medlem av slike grupper, mens mellom ni og 20 prosent mener at økonomisk interesse er avgjørende når barnevernet skiller barn fra familien er det tydelig at denne tankegangen har feste utenfor kjernen av det barnevernskritiske miljøet, og dette er betenkelig. Ser man tilbake til QoG teorien er korrupsjon og tjenestemenn i staten som ikke utfører sitt arbeid på en nøytral måte, en av de største hindrene for tillit, og legitimitet. Dermed vil det være alvorlig om mange mener at barnevernet setter sine egne økonomiske motiver før barnets beste. At også flere mener at de private fosterhjemsaktørene beriker seg selv på bekostning av familiers ve og vel, er også noe å ta til etterretning. Samtidig er det viktig å påpeke at dette bør følges opp med mer undersøkelser som kan nyansere bildet litt. Er det barnevernsetaten som system folk tenker på, som Niskanen (1971) omtaler som budsjettmaksimering, eller er det den enkelte barnevernsansatte som folk tror profiterer på å skille barn fra sin biologiske familie? Kan det være andre aktører – som sakkyndige som får oppdrag fra barnevernet, som i media har blitt beskyldt for å være enig med barnevernet for å få flere oppdrag, som ligger bak tankegangen om at økonomiske motiver ligger til grunn for avgjørelser? Dette ville det vært meget interessant, og ikke minst nyttig for forståelsen av barnevernsskepsis å se nøyere på dette.

5.5 Hvor mye påvirker media?

Tradisjonelle medier er for omtrent halvparten av respondentene hovedkilden til informasjon om barnevernet. Media har i sitt mandat å opptre som en «vaktbikkje» ovenfor statlige institusjoner, dermed er det å forvente at de skriver kritisk om barnevernet. En gjennomgang av tre mediers nettarkiv når det gjaldt stikkordet «barnevernet» viste at det i hovedsak skrives negativt³³ om barnevernet (se figur 5.6). Med et såpass overveldende fokus på negative saker er det viktig å undersøke hvilken påvirkning dette har for folks tillit til barnevernet.

³³ Her er det ikke gjort en differensiering om de negative sakene gjelder saker der barnevernet har grepet inn for tidlig/for mye/uten grunn, eller om de har grepet inn for sent. Undersøkelsen utført i Oktober 2020.

Figur 5.6. Mediers dekning av barnevernet

Dette viser tydelig at det er veldig mye mer negativ pressdekning av barnevernet enn positiv. I tabell 5.9 gjennomgår jeg konkret hvilken behandling de ulike eksperimentgruppene ble utsatt for gjennom eksperimentet.

Tabell 5.9 Utforming av eksperiment i NMP

Behandlingsgruppe	Tekstbehandling	Bildebehandling
Kontrollgruppen N = 488	Introtekst: Barnevernet skal ivareta barnets interesser. Ved bekymring for et barns oppvekstvilkår må barnevernet vurdere om omsorgsevnene til den biologiske familien er tilstrekkelig gode til at det er til det beste for barnet. Spørsmål: I hvilken grad har du tillit til at barnevernet ivaretar barnets beste?	Ingen bildebehandling

Behandling 1,
positiv
N = 459

[Introtekst]
Noen barn opplever det å ha bli tatt ut av en dysfunksjonell familiesituasjon er avgjørende for at de har fått et godt liv. Dette eksempelet fra en NRK-reportasje viser en slik historie.
[Spørsmål]

**Barnevernsbarn i Samnanger: –
Hadde ikkje vore i live i dag utan
barnevernet**

Behandling 2,
negativ, system
N = 480

[Introtekst]
Det norske barnevernet har blitt kritisert for å ta barn for tidlig ut av sin biologiske familie og at manglende samvær med biologiske foreldre etter omsorgsovertakelse vanskeliggjør tilbakeføring. Dette er tema i to dommer mot Norge i den Europeiske menneskerettsdomstolen i Strasbourg, som denne artikkelen fra NRK handler om
[Spørsmål]

**Norge dømt i to barnevernssaker i
Menneskerettsdomstolen**

Den europeiske Menneskerettsdomstolen (EMD) har dømt Norge i to nye barnevernssaker.

Behandling 3,
negativ, mangfold
N = 506

[Introtekst]
Det norske barnevernet har blitt beskyldt for å ha for lite forståelse for kulturforskjeller fra medlemmer av minoritetsgrupper som blant andre pinsevenner, romanifolk og innvandrere som hevder at deres kultur ikke blir forstått og respektert av barnevernet. Disse to nyhetssakene fra NRK belyser dette tema.
[Spørsmål]

**Ber Gud om hjelp i kampen
mot barnevernet**

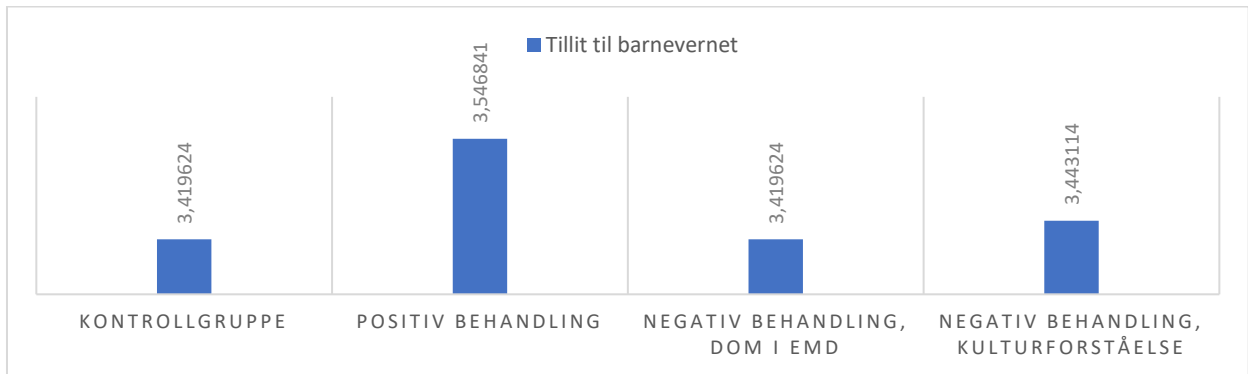
BUCURESTI (NRK): Barnevernsaka i Naustdal skapar storm blant pinsevenner over heile verda.

**Tar selvkritikk for manglende
kulturforståelse i barnevernet**

– Vi kan ikke leve med en situasjon der barnevernet mangler kunnskaper om samisk kultur og innforhold, sier sametingsråd Henrik Olsen. *
*a opp med barneministeren.

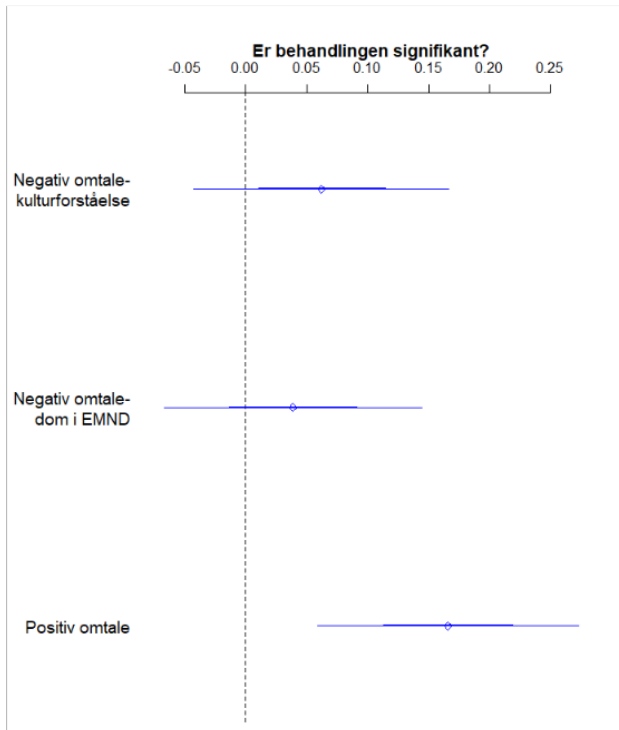
Figur 5.7 Resultat av eksperiment i NMP, gjennomsnittlig tillit.

Kilde: Norsk medborgerpanel runde 19 (2020)

Som det kommer frem av figur 5.7 er det svært liten forskjell i de ulike behandlingsgruppene. Den positive behandlingen gir en økning i gjennomsnittet på fire prosent, fra 3,41 til 3,55 (1. Ikke i det hele tatt – 5. I svært stor grad). Denne økning er marginal, men den er signifikant, dette vises i figur 5.8 ved at spredningen for denne gruppen ikke krysser nullpunktet. For de negative behandlingene er forskjellen fra kontrollgruppen meget liten, og som figur 5.8 viser, er de ingen signifikant effekt i disse gruppene.

Figur 5.8 Regresjonsmodell av eksperiment i NMP.

I et slikt eksperiment hvor man fremsetter ulike argumenter for respondentene, kan fraværet av effekt på variabelen et uttrykk for at disse argumentene er tatt høyde for av kontrollgruppen. I mitt tilfelle har de negative behandlingene respondentene får, ingen signifikant effekt, og det kan tolkes dithen at de negative argumentene mot barnevernet er allerede er tatt høyde for når respondentene besvarer spørsmålet, mens den positive behandlingen gjør at respondentene gir en noe høyere score på sin tillit til barnevernets evne til å sette barnets beste først. Det kan tyde på at de positive konsekvensene av barnevernets arbeid ikke nødvendigvis er det første folk tenker på når de blir spurt om sin tillit til barnevernet. Når man får lite eller ingen påvirkning av eksperimentet kan det være et resultat av at meningene om det bestemte tema allerede ligger fast. Har man sterke ideologiske overbevisninger om barnevernet, skal det mer til enn en avisartikkel til å påvirke denne holdningen. Men om man har gjort seg få eller ingen tanke om barnevernet på forhånd, vil eksperimentet være mer utslagsgivende på svarene som kommer. Siden mitt eksperiment gir såpass svake utslag, kan det tyde på at respondentene allerede har en oppfatning av barnevernet som ikke endres av en negativ medieomtale. Dette ville det vært mulig å undersøke på bakgrunn av tilgjengelig data, men er ikke gjort i denne oppgaven.

Med eksperimentet ønsket jeg å undersøke i hvilken grad negative og positive nyhetssaker påvirket holdninger til barnevernet. Det er i stor grad de negative sakene om barnevernet som dominerer nyhetsbildet og de siste årenes søkelys på dommene fra menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg kan og antas å svekke folks tillit til barnevernet, både på bakgrunn av teori om mediepåvirkning, men også på bakgrunn av van Hams funn av at kontroversielle saker kunne påvirke politisk støtte (2017). Mangelen på effekt av de negative framningene i eksperimentet kan tolkes slik at de negative sakene dominerer i så stor grad at å lese en negativ sak om barnevernet ikke reorienterer din oppfattelse og tillit til etaten. Når du kommer til nyhetssaker der kun den ene parten kan uttale seg fritt og den andre parten enten juridisk eller moralsk er bundet av en taushetsplikt kan det tenkes at leserne ikke stoler på at alle sider av saken er presentert i media. Dette kan gjøre at negative saker om barnevernet ikke påvirker holdningene til barnevernet. Det kan tenkes at hypotesen Skivenes (2020) fremsetter for å forklare økt tillit til barnevernet, tross kritisk medieomtale kan være noe av forklaringen, at «kritikken mot barnevernet har resultert i argumenter og informasjon som forklarer og forsvarer barnevernet og dets funksjon». En annen ting kan være at de negative sakene dominerer i så stor grad at det ikke oppfattes som kontroversielt å bli dømt i forbrudd på menneskerettighetene.

Det er slik at eksperimenter som viser en positiv effekt av en situasjon som kan være negativ gir generelt en større endring, enn om man bare fokuserer på det negative i en situasjon (Levin, Schneider og Geath 1998). I så måte er dette resultatet i tråd med dette, da det å bli påminnet at barnevernet kan redde barn fra å lide er å minne folk på det positive i en situasjon mange, basert på alle de negative medieoppslagene, kan forbinde med en viss risiko.

Jeg har nå redegjort for, og diskutert resultatene av eksperimentet gjennomført i Norstat og NMP. Helt til slutt i denne delen av oppgaven skal jeg redegjøre Norstat-resultatene og hvordan de er sammenlignet med dataene fra NMP.

5.6 Sammenligning av NMP og Norstat

I dataene fra Norstat finnes det ingen variabler som indikerer hvor respondentene befinner seg på en høyre-venstre akse, eller hvilket parti de tilhører. De er heller ikke spurt om trosretning eller om de har innvandrerbakgrunn. Jeg har derfor laget en tabell der jeg sammenligner de variablene som finnes både i Norstat-dataene og i NMP-dataene. Begge er gjort på standardiserte variabler, uten vektning. Tabellen ligger vedlagt i appendiks 5 og jeg vil her kort gjennomgå likheter og forskjeller mellom resultater fra de to datasettene. Jeg har igjen fulgt et mønster der jeg først har gjort en OLS-regresjon med de demografiske variablene (modell A), før jeg deretter har inkludert variablene som ser på holdninger i verdispørsmål modell B). Å gjøre sammenligning av to ulike datasett krever, som et minimum, at modellene inneholder de samme variablene, ellers vil en sammenligning være uten særlig holdbarhet.

Spørsmålsformuleringen har vært lik, med unntak av variabelen som ble utsatt for behandling i Norstat-innsamlingen (økonomisk interesse). Jeg har allikevel inkludert denne variabelen, siden den har vært inkludert i de tidligere analysene, men understreker at denne variabelen i modellene som viser resultatene fra Norstat-dataene vil halvparten ha fått en behandling som jeg tidligere har vist resultatet av – at den ene halvparten sier seg mindre enig i påstanden. Dette ser imidlertid ikke ut til å påvirke resultatet nevneverdig.

Hva angår de demografiske variablene er resultatene nesten identiske, med en liten endring i signifikansnivået ved tre anledninger. I A-modellene har alder noe høyere signifikans når jeg analyserer NMP dataene sammenlignet med Norstat-dataene. I B-modellene har Norstat-dataene en noe lavere signifikans når det gjelder utdanning, enn i NMP-dataene. Også variabelen utdanning har en endring i B-modellene, der signifikansen er lavere i Norstat-dataene enn i NMP-dataene. Den eneste av de demografiske variablene som har signifikans i det ene datasettet, men ikke det andre, er inntekt, som i A-modellen til NMP viser en

signifikant sammenheng med tillit. Denne signifikansen er ikke til stede i Norstat-dataene, og når jeg kontrollerer for holdninger i verdispørsmål i NMP-dataene er det ikke heller signifikant korrelasjon mellom inntekt og tillit lenger. Når jeg nå gjennomgår resultatene, vil jeg kun gå overfladisk inn der resultatene her samsvarer med tidligere resultater og teori, men gå noe mer inn i det, der resultatene viser andre effekter enn tidligere funn.

Hva angår kjønn har det å være kvinne en positiv korrelasjon med høyere tillit, en signifikant sammenheng i begge A-modellen, altså de som kun inneholder demografiske variabler, men når jeg i B-modellene inkluderer variabler for holdninger i verdispørsmål er ikke denne sammenheng signifikant. Dette samsvarer ikke med analysene gjort i kap. 5.2 der effekten av kjønn har signifikans i alle de tre modellene. Men, også der falt signifikansen fra å vise en sterk korrelasjon modell 2, som inneholde demografiske og ideologiske variabler, før den steg igjen i modell 3, som kontrollerte for tillitsvariablene. Om jeg først ser tilbake på teorien, er det mange som vil hevde at kjønn og tillit har en sammenheng (Chang og Chu 2006; Christensen og Legreid 2005), selv om det også finnes de som hevder det motsatte (Xiao og McCright 2015). I Bufdir sine rapporter viser de til at de ikke finner noen sammenheng mellom kjønn og holdninger til barnevernet, og Juhasz og Skivenes (2016) finner at kjønn og tillit til barnevernet har en sammenheng i flere land, men finner ingen signifikant sammenheng mellom kjønn og tillit til barnevernet i Norge. Det betyr at jeg ikke finner et sterkt empirisk belegg for å hevde at kjønn påvirker tilliten til barnevernet, men at det ikke kan utelukkes heller.

Resultatene her viser at økende alder i både Norstat og NMP-dataene er signifikant korrelert med lavere tillit i A-modellene, mens denne signifikansen forsvinner i B-modellene. Dette samsvarer med tidligere funn, og med teori. Også utdanning viser resultater som samsvarer med tidligere funn og teori, at høyere utdanning er positivt korrelert med høyere tillit til barnevernet.

Når det gjelder inntekt ser vi her at Norstat dataene og NMP dataene viser ulikt resultat. Her samsvarer NMP med de tidligere analysene, at høy inntekt er signifikant korrelert med høyere tillit til barnevernet i A-modellen, men ikke i B-modellen, noe som er naturlig – da de bygger på omtrent de samme variabelene. Men i Norstat-dataene har ikke inntekt en korrelasjon som er signifikant i noen av modellene. Her vet vi at datagrunnlaget til Norstat er noe mer representativt enn NMP, som kan forklare denne ulikheten i resultatene. Videre er det en sammenheng mellom å bo på steder med færre innbyggere, enn flere, i A-modellen når jeg analyserer Norstat-dataene. Her samsvarer ikke NMP-dataene med analyser av NMP-data

tidligere i oppgaven. Dette kan forklares av at det er ulike variabler som er involvert i de ulike analysene. Det at det å bo på bygda gir litt ulike resultater for om det påvirker tillit, gjør at det nok er et viktig element for meningsdannelse, men at det henger så komplekst sammen med ulike andre variabler, at det gir ulike resultat når vi gjør ulike analyser.

Hva angår forklaringsvariabelene som måler holdninger i verdispørsmål er det noen resultater her som skiller seg fra resultatene i hovedanalysen. Her skiller modellene seg mye fra hverandre, da jeg ikke har noen politiske variabler inkludert i disse analysene.

Det å mene at barnevernet har liten kulturforståelse står seg, meget signifikant, som noe som korrelerer med at man har lav tillit til barnevernet. Om man sier seg enig i at barnevernet har en økonomisk interesse av å skille barn fra sine familier, og å mene at barnevernet ofte er for raskt ute med å plassere barn utenfor familien påvirker tilliten til barnevernet negativt. Disse resultatene bekrefter funnene fra hovedanalysen, og viser at dette er robuste resultater.

I Norstat-dataene er det en signifikant korrelasjon mellom å mene at det ikke er bra for barn å vokse opp med homofile eller lesbiske foreldre og det å ha mindre tillit til barnevernet. I NMP-dataene er ikke denne korrelasjonen signifikant. Også når det gjelder vaksiner, blir resultatet annerledes fra hovedanalysen, ved at det i begge disse datasettene ser ut til å være en sammenheng mellom det å mene at alle barn bør følge barnevaksinasjonsprogrammet, og det å være positiv til barnevernet.

Når jeg ser på variabelen som måler enighet i at det er best for et barn å vokse opp i sin biologiske familie, finnet jeg en signifikant sammenheng mellom det og lavere tillit til barnevernet i Norstat-dataene, mens dette ikke er signifikant i NMP-dataene. Når jeg gjorde analysen med «for raskt» som den avhengige variabelen, viste det seg tidligere at dette endret svært mye for hvorvidt denne variabelen hadde signifikant effekt eller ikke. Veldig mye kan dermed tyde på at hvilken holdning man har til «det biologiske prinsipp» har en del å si for hvordan man tenker om barnevernet, og barnevernets oppgaver. Men, også her gjør de ulike resultatene det vanskelig å konkludere bastant.

En siste ting som denne sammenligningen er med på å bekrefte, er at forklaringskraften til B-modellene som inneholder både de demografiske og de ideologiske variablene er vesentlig mye høyere enn A-modellene som kun inneholder de demografiske variablene. Dette viser at funnene i hovedanalysen er robust og at det kan gi en mening å undersøke videre om man kan finne en politisk prosess som kan forklare tillit.

6.0 Konklusjon

Problemstillingen som er utgangspunktet for denne oppgaven - «Hva kan forklare manglende tillit til barnevernet i Norge?» - er langt fra ferdig besvart, men jeg har i denne oppgaven kommet med et bidrag til forklaringen. Jeg har gjennom to datainnsamlinger gjort undersøkelser på hvem som har tillit til barnevernet, og om det finnes noen fellestrekk som kan forklare denne tilliten, eller mangel på sådan. Jeg har gjort en del ulike analyser av dataene, både når det gjelder hvilke variabler som inkluderes i modellene, hvilke variabler jeg prøver å forklare og ulike sammenligninger, i tråd med den eksplorerende problemstillingen. Noen av funnene jeg har gjort, kan jeg feste en del tillit til, mens andre trenger å undersøkes nærmere.

Tidligere forskning har knyttet tillit til barnevernet til demografiske egenskaper, som kjønn, alder, inntekt etc. Gjennom analysen har jeg vist at flere av disse demografiske variablene er korrelert med tillitsnivået og at dette er signifikant, altså ikke bare en statistisk tilfeldighet. Dette støtter i utgangspunktet funn fra tidligere forskning. Det gjør også at jeg delvis kan bekrefte **hypotese 1a**: Demografiske forhold påvirker tilliten til at barnevernet ivaretar barnets beste. Grunnen til at jeg bare delvis kan bekrefte den kommer av at selv om noen av de demografiske variablene har statistisk signifikans er det svært lite av variasjonen i tillit som blir forklart av disse forholdene. Analysen viser også at noen av disse forklaringene ikke lenger er statistisk signifikante, når jeg samtidig undersøker politisk orientering og holdninger i verdispørsmål. Analysen viser at forklart varians, altså hvor mye av observasjonene i datasettet som blir forklart av politisk orientering og holdninger i verdispørsmål, er mye høyere enn det de demografiske variablene forklarer. Det gjør at jeg kan bekrefte **hypotese 1b**: «Politisk orientering og holdninger i verdispørsmål påvirker tilliten til at barnevernet ivaretar barnets beste» og **hypotese 1c**: «Politisk orientering og holdninger i verdispørsmål påvirker tilliten til barnevernet mer enn de demografiske forholdene.». Samtidig viser analysen at det fortsatt er mye uforklart varians, det vil si variasjon i tillitsnivå som ikke blir forklart av de forholdene jeg tester for. Siden formålet her var å teste disse to gruppene av variabler opp mot hverandre, og ikke hver enkelt variabel i seg selv har jeg ikke gått grundigere inn i de ulike variablene, og om man kan finne enda tydeligere skille mellom enkelte trekk ved å gjøre flere statistiske analyser. Jeg vil hevde at politisk orientering og holdninger i verdispørsmål har en så sterk korrelasjon med tillit til barnevernet, at det bør inkluderes, i det minste som kontrollvariabler, når man skal gjøre undersøkelser på tillit i fremtiden. Her vil det være en fordel å finne et samlende analytisk rammeverk for å

undersøke holdninger i verdispørsmål som kan benyttes i flere undersøkelser, for å øke validiteten.

Jeg formulerte to forskningsspørsmål som jeg har testet i denne oppgaven. Det første var: *Hva forklarer manglende tillit til barnevernet best – individuelle sosioøkonomiske forhold, eller politisk orientering og holdninger i verdispørsmål?* Til dette spørsmålet mener jeg at konklusjonen er at politiske orienteringer og holdninger i verdispørsmål forklarer manglende tillit til barnevernet bedre enn individuelle sosioøkonomiske forhold. Som en videreutvikling av dette spørsmålet undersøkte jeg ulikheter mellom to grupper som mangler tillit til barnevernet på to ulike punkter: de som mener at barnevernet griper inn for raskt, og de som mener at barnevernet griper inn for sent. Jeg mener at jeg kan bekrefte **hypotese 2a**: Det er en klar forskjell på de demografiske forholdene mellom de som mener at barn griper inn for tidlig, og de som mener at barnevernet griper inn for sent. Kjønn ser ut til å spille en rolle her, der kvinner i mindre grad mener at barnevernet griper inn for raskt, og i større grad mener at barnevernet griper inn for sent. Jo eldre man blir, jo mindre er man enig i at barnevernet griper inn for sent. Samtidig er det å ha høy utdanning korrelert med å ikke være enig i at barnevernet ofte griper inn for raskt og det å ha innvandrerbakgrunn korrelert med det å ikke være enig i at barnevernet griper inn for sent. Kjønn er den eneste variabelen som er signifikant hos begge grupper, noe som gjør at jeg kan konkludere med at, med unntak av kjønn, det er ulike demografiske variabler som påvirker de to ulike gruppene.

Hypotese 2b sier: «De som mener at barnevernet griper inn for tidlig har en mer høyreorientert og verdikonservativ holdning enn de som mener barnevernet griper inn for sent.», og **hypotese 2c**) De som mener at barnevernet griper inn for sent har en mer venstreorientert og verdiliberal holdning enn de som mener barnevernet griper inne for tidlig.

Disse hypotesen kan ikke umiddelbart bekreftes, men de kan ikke avkreftes heller. Her fant jeg at den første gruppen (de som mener at barnevernet ofte griper inn for raskt) sammenfaller i politisk orientering og holdning i verdispørsmål i en grad som er statistisk signifikant i analysen og som er mye sterkere enn det vi finner for den andre gruppen (de som mener at barnevernet ofte griper inn for sent). Både Rødt-velgere, Senterparti-velgere og Fremskrittspartiets velgere, samt de som ikke har stemmerett er sterkt presentert blant dem som mener barnevernet ofte er for raskt ute med å plassere barn utenfor hjemmet. Jeg kan dermed ikke konkludere med at dette er syn som sammenfaller med høyre-venstreaksen i politikken, men det kan jo tyde på at det å stemme på et protest- eller populistparti kan ha noe å si for hvilke holdninger man har til barnevernet. I gruppen av de som ikke har stemmerett

befinner det seg i hovedsak personer med innvandrerbakgrunn. Samtidig viser analysen at disse personene med innvandrerbakgrunn uten stemmerett ikke er representative for andre med innvandrerbakgrunn. Dermed kan det synes at den gruppen av innvandrere som tilsynelatende er minst integrert i Norge, har et annet syn på barnevernet, enn de som har stemmerett. Her er det også viktig å huske på at en med innvandrerbakgrunn, basert på operasjonaliseringen, kan være en person som er født i Norge, med en forelder født i Sverige.

Hva angår den siste gruppen, den som mener at barnevernet ofte er for sent ute er det to av de ideologiske variablene som har en signifikant korrelasjon med å være mer eller mindre enig i denne påstanden. Mener man at barn bør følge barnevaksinasjonsprogrammet er det en større sannsynlighet for at også mener at barnevernet ofte er for sent ute, og det samme om man ikke sier seg enig i at barns beste er å vokse opp i sin biologiske familie. Det er helt klart at når jeg ser på gruppen som mener barnevernet ofte er for sent ute, forklarer mine modeller veldig lite av variasjonen i enighet i denne påstanden. Om jeg ser tilbake på konklusjonen av at ideologiske variabler forklarer mer av variasjonen av tillit til barnevernet enn de demografiske variablene, kan analysen av «for raskt» og «for sent» tyde på at de som blir fanget opp som de med lav tillit til barnevernet, er den samme gruppen som mener at barnevernet er for raskt ute. Mens de som mener at barnevernet er for tidlig ute ikke har den samme lave tilliten til barnevernet, kanskje med unntak av de som er i privat eller profesjonell kontakt med barnevernet.

Der jeg hadde en forventning om at religiøs tilhørighet ville påvirke nivået av tillit, gav ikke analysen meg noen grunn til å konkludere i den retningen. Men om det allikevel er verdikonservative kristne miljøer med større skepsis mot barnevernet enn det som blir fanget opp i denne oppgaven, kan jeg ikke avvise. Dette kan skyldes bakgrunn et noe skeivt utvalg, der det er lav deltakelse fra geografiske områder der man kan forvente en større andel kristne enn i andre områder, som Sørlandet.

6.1 Systemforklaringer på tillit

I det teoretiske rammeverket til oppgaven definerte jeg institusjonell tillit slik: «Institusjonell tillit er troen på at det er utarbeidet et system og en kultur som gjør at lover og regler blir etterfulgt, og en oppfatning om at disse lover og regler er i tråd med ens egen moralske overbevisning». Her er det funn som viser tydelig at tilliten til barnevernet svekkes dersom man ikke tror at systemet og kulturen blir etterfulgt, og dette funnet mener jeg, både basert på teorier om tillit, logikk og på bakgrunn av resultatenes statistiske styrke, er et funn som jeg kan feste lit til. Funnene i denne oppgaven støtter opp om tidligere funn med hensyn til

upartiskhet og nøytralitet. Har man en opplevelse av at personer ansatt i en institusjon baserer sine avgjørelser på andre ting enn det de egentlig skal gjøre, finner denne personen institusjonen svært lite tillitsvekkende. En implikasjon av dette funnet, er at det vil være viktig for barnevernet å fatte transparente beslutninger så langt det lar seg gjøre. Åpenhet bør være et viktig område for barnevernet om de ønsker å styrke sin legitimitet. Slik som beskrevet når jeg redegjorde for tillitsbegrepet – det kan være trekk ved institusjonene som fremmer tilliten. I denne oppgaven mener jeg at jeg har fått belyst hvor viktig elementene som ligger til grunn for QoG-begrepet er, og særskilt vil jeg fremme dette med et nøytralt byråkrati som viktig. De to tingene som hadde størst forklaringskraft var hvorvidt man hadde en oppfattelse av at avgjørelser ble fattet på bakgrunn av økonomisk insentiv, og om man mente at barnevernet hadde for liten kulturforståelse i sitt møte med minoritetsfamilier. Om en institusjon svikter sitt mandat på disse to områdene vil man oppleve en institusjon som ikke behandler alle borgere likt. Når det er sagt har jeg ikke gjort en undersøkelse som kan si noe om barnevernet faktisk fatter beslutninger basert på økonomisk insentiv, eller om de faktisk har for lite kulturforståelse, men hvorvidt oppfattelsen av at dette skjer påvirker tilliten til barnevernet. Når jeg så har lagt frem tall som sier at det er liten grunn til å tro at barnevernet feiler på disse områdene mer enn andre barnevern, så har min oppgave også forsøkt å finne ut av hva som kan forklare at innbyggere innad i Norge kan ha en ulik oppfattelse av disse tingene. Som det ligger i QoG-begrepet – det å tro at ikke får lik behandling i møte med en statlig institusjon, fører til lavere tillit. Hva er til felles for de som mener at barnevernet har liten kulturforståelse, og hva er til felles for de som mener at barnevernet fatter beslutninger på bakgrunn av økonomisk vinning?

Videre tyder resultatene i denne oppgaven på at tillit til andre institusjoner, eller folk, har noe å si for tilliten til barnevernet. Dette er holdninger som er svært korrelert, men en tverrsnittanalyse gir liten mulighet for å si noe om den kausale sammenhengen her. Det er allikevel nok av teoretisk materialet til å kunne anta at disse tingene påvirker hverandre i noe grad. Også politisk støtte, som gjerne blir målt med tilfredshet med demokratiet har også vist seg å ha en korrelasjon med tilliten til barnevernet.

Når det gjelder den undringen jeg ga uttrykk for i teorikapittelet, om hvorvidt tillit også kan forstås som en politisk prosess, ikke bare en handlingsbasert prosess eller en psykologisk prosess, mener jeg at mine funn gir en viss støtte til dette synet. Det hadde vært spennende å gjøre mer for å se om ideologiske holdninger kan bidra som en årsaksforklaring for holdninger til staten.

Det andre forskningsspørsmålet: Påvirker negativ eller positiv omtale i nyhetsmediene tilliten til barnevernet? ble testet gjennom et surveyeksperiment i. **Hypotese 3:** Respondenter som blir utsatt for en negativ påstand om barnevernet vil ha mindre tillit til at barnevernet ivaretar barnets beste enn de som blir utsatt for ingen eller positiv påstand. Her ble respondentene utsatt for tre ulike behandlinger, og responsen ble sjekket opp mot en kontrollgruppe. Konklusjonen av dette eksperimentet er at negativ omtale har ingen effekt på den umiddelbare tilliten man responderer å ha til barnevernet, mens positiv omtale øker tilliten noe. Den langsiktige virkningen av positiv og negativ medieomtale er det allikevel ikke mulig for meg å si noe om. Barnevernet blir i hovedtrekk omtalt negativt i mediene, og dermed er alle eksponert for denne typer saker jevnlig og hvorvidt det er med på å trekke ned tilliten på det generelle plan har ikke denne studien noen mulighet å fange opp. Jeg vil dermed ikke konkludere med at negative nyhetsoppslag i det lange løp ikke er med på å påvirke tilliten til barnevernet negativt. Den positive vinklingen førte til en umiddelbar høyere tillit, så om barnevernet ønsker å høyne tilliten i befolkningen kunne det kanskje være formålstjenlig å jobbe med å få ut positive saker fra barnevernets arbeid i mediene.

6.2 Forslag til fremtidig forskning

Som sagt – årsaken til variasjon i tillit til barnevernet er ikke ferdig forklart med denne oppgaven. Det er mange spennende «puzzles» igjen å utforske.

Selv om jeg i denne oppgaven ikke finner en direkte sammenheng mellom politisk preferanse når det kommer til venstre eller høyresiden eller verdikonservative holdninger og manglende tillit til barnevernet, er det flere aspekter som bør undersøkes før en slik hypotese avfeies, for det er tydelig at disse tingene har en sammenheng med tilliten til barnevernet. Jeg tenker at holdninger til likestilling, familieliv og roller i hjemmet og holdninger til abort, er holdninger som det kan være aktuelt å se på i sammenheng med manglende tillit til barnevernet. Her ville videre kvantitative undersøkelser som i enda større grad avklarer ideologiske forhold, kombinert med å undersøke enda bredere holdninger til ulike aspekter ved barnevernet. Det ville også vært spennende å gjøre kvalitativ forskning, med dybdeintervjuer rundt de samme temaene. Her ville det vært interessant og gjort studier direkte i frikirkelige miljøer, for å se om det var en opphopning av barnevernsskeptikere i denne gruppen. Samtidig kunne man også gjort det motsatt, og intervjuet barnevernsskeptikere og sett om det var en større andel der med et kristent, verdikonservativt livssyn.

Holdningen som blir avdekket i denne oppgaven, om at barnevernet og fosterhjemstjenesten har økonomisk interesse av å skille barn fra familien bør også undersøkes nærmere. Det ville være interessant å få mer nyanserte svar på hva respondentene faktisk mener når de gir uttrykk for et slikt synet. Det ville også vært interessant å gjøre en analyse med denne variabelen som avhengig variabel, for å undersøke hva som kan forklare denne holdningen.

Jeg mener at det ville vært interessant, og viktig, å gjøre en studie på barnevernsfeltet som Grendestad, Cappelen og Skiple (2016) har gjort på justismord og falske frifinnelser. Hvilken feil mener den norske befolkningen er «best» at barnevernet gjør – at foreldre som begår omsorgssvikt får ha barna boende hos seg, eller at foreldre som ikke begår omsorgssvikt får barna tatt fra seg? I min oppgave sier respondentene noe om hvilken feil de tror barnevernet gjør oftest, men ikke hvorvidt de mener den feilen er «farligere» enn den andre feilen. Å koblet dette opp mot politisk orientering og holdninger i verdispørsmål kunne gitt viktige funn for å forklare ulike holdninger til hvilken rolle staten skal ha ovenfor familien. Dette ville også vært en viktig avklaring med tanke på legitimiteten til barnevernet. Siden barnevernets mandat blir utformet politisk, og politiske vedtak i et liberalt demokrati trenger støtte i befolkningen for å være legitime, vil det være viktig at barnevernets mandat gjenspeiler befolkningens normative oppfatning for hvilken makt staten skal ha, og hvordan de skal forvalte denne makten, når de griper inn i familielivet.

Litteraturliste

- Alesina, Alberto og Eliana La Ferrara. 2002. «Who trusts others?» *Journal of Public Economics* 85(2): 207–234. [https://doi.org/10.1016/S0047-2727\(01\)00084-6](https://doi.org/10.1016/S0047-2727(01)00084-6)
- Barabas, Jason og Jennifer Jerit. 2010. «Are Survey Experiments Externally Valid?» *American Political Science Review* 104 (5):226-242. <https://www.jstor.org/stable/40863718>
- Barne- og familiedepartementet. 2021. «Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernsloven.» Prop. 133 L (2020-2021). Oslo: barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/f325e4de00fb472f85a7a2b94124f531/no/pdfs/prp202020210133000dddpdfs.pdf>
- Barne- og likestillingsdepartementet. 2009. «Om lov om endringer i barnevernsloven.» Ot.prp. nr. 69 (2008-2009). Oslo: Barne og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-69-2008-2009-/id556260/>
- Barnevernsloven. *Lov om barneverntjenester* av 17.juni 1992 nr. 15. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=barnevernsloven>
- Bennet, Linda L.M. og Stephen Earl Bennet. 1990. *Living with Leviathan: Americans Coming to Terms with Big Government*. Lawrence: University Press of Kansas.
- Benoit, Kenneth og Michael Laver. 2006. *Party Policy in Modern Democracies*. London: Routledge.
- Berger, Arthus Asa. 2014. *Media and Communications Research Methods: An Introduction to Qualitative and Qvantative Approches*. Los Angeles:Sage Publication, Inc.
- Bohn, Cornelia og Alois Hahn. 2002. «Patterns of inclusion and exclusion: property, nation and religion.» *Soziale Systeme*, 8(1), 8-26. <https://doi.org/10.1515/sosys-2002-0103>
- Bol, Damien. 2019. «Putting Politics in the Lab: A Review of Lab Experiments in Political Science.» *Government and Opposition* 54 (1): 167–90. 10.1017/gov.2018.14.
- Booth John A., og Mitchell A. Seligson 2009. *The Legitimacy Puzzle in Latin America. Political Support and Democracy in Eight Nations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bouckaert, Geert og Steven Van de Walle. 2001. «Government performance and trust in government.» Paper for the Permanent Study Group on Productivity and Quality in the Public Sector at the EGPA Annual Conference 2: 19–42.
- Bourdieu, Pierre. 1986. «The forms of capital». I *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood. 241-258.

- Braithwaite, Valerie. 1998. «Communal and Exchange Trust Norms: Their Value Base and Relevance to Institutional Trust.» I *Trust and Governance*, 46-74. New York: Russel Sage Foundation
- Brynhildsrud, Kasten. 2016. «Trenger vi et biologisk prinsipp i barnevernloven? Noen betraktninger i kjølvannet av NOU 2012: 5 og Prop. 106 L (2012–2013).» *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernsrettslige spørsmål* 14(3): 264, 298. <https://doi.org/10.18261/issn.0809-9553-2016-03-03>
- Bufdir. 2018. Årsrapport for 2017. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
- Bufdir. 2019. Årsrapport for 2018. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
- Bufdir. 2020. Årsrapport for 2019. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
- Bufdir. 2021. Årsrapport for 2020. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
- Burns, Kenneth, Tarja Pösö, og Marit Skivenes. 2016 *Removals of children by the child welfare system—variations and differences across countries*. New York: Oxford University Press, 2016.
- Cappelen, Corneluis A., Gunnar Grendstad og Jon Kåre Skiple. 2016. «Avveiningen mellom justismord og falske frifinnelser: en surveyundersøkelse av folks rettsoppfatning.» *Tidsskrift for Rettsvitenskap* 129(02-03): 107-137. https://www.idunn.no/tfr/2016/02-03/avveiningen_mellom_justismord_og_falske_frifinnelser_en_su
- Chang, E. C., & Chu, Y. H. (2006). Corruption and trust: Exceptionalism in Asian democracies? *The Journal of Politics*, 68(2), 259–271. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2508.2006.00404.x>
- Christensen, Tom og Per Lægred, 2005. «Trust in Government: The Relative Importance of Service Satisfaction, Political Factors, and Demography.» *Public Performance & Management Review* 28(4): 487-511. [10.1080/15309576.2005.11051848](https://doi.org/10.1080/15309576.2005.11051848)
- Christensen, Tom og Per Lægred. 2003. «Trust in Gouvenrment – the Significanse of Attitudes Towards Democracy, the Public Sector and Public Sector Reforms». Working Paper 7. <https://bora.uib.no/bora-xmlui/handle/1956/1400>
- Clifford, Graham, Halvor Fauske, Willy Lichtwarck og Edgar Marthinsen, 2015. «Minst hjelp til dem som trenger det mest?» *Sluttrapport fra forsknings- og utviklingsprosjektet Det nye barnevernet*. Nordlandsforskningrapport 6. Bodø: Nordlandsforskning.
- Coleman, James S. 1990. «Commentary: Social Institutions and Social Theory.» *American Sociological Review* 55(3): 333-339. 10.2307/2095759
- Cramer, Katherine J. 2016. *The politics of resentment: Rural consciousness in Wisconsin and the rise of Scott Walker*. Chicago:University of Chicago Press.

- Cramer, Katherine. J. 2012. «Putting Inequality in Its Place: Rural Consciousness and the Power of Perspective.» *American Political Science Review* 106 (3): 517-532. <https://doi.org/10.1017/S0003055412000305>
- Dahlberg, Stefan og Jonas Linde 2018. «Socialization or Experience? Institutional Trust and Satisfaction with Democracy among Emigrants in Different Institutional Settings» *The Journal of Politics* 80(4): 1389-1393. <https://doi.org/10.1086/698661>
- Davidson, Debra J., og Wiluam R. Freudenburg. 1996. «Gender and environmental risk concerns: A review and analysis of available research». *Environment and behavior* 28(3): 302-339. <https://doi.org/10.1177/0013916596283003>
- Davison, Walter Phillips. 1983. «The third person effect in communication.» *Public Opinion Quarterly* 47 (1): 1-15. <https://doi.org/10.1086/268763>
- Dennis Chong og James N. Druckman, 2007. «Framing Theory». *Annual Review of Political Science* 10 (1):103-126. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.10.072805.103054>
- Direktoratet for forvaltning og IKT. 2017. Innbyggerundersøkelsen 2017. Kantar TNS. <http://dx.doi.org/10.18712/NSD-NSD2882-1-V1>
- Diver, Alice. 2014. *A Law of Blood-ties - The 'Right' to Access Genetic Ancestry*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-01071-7_8
- Druckman, James N og Arthur Lupia. 2012. «Experimenting with Politics.» *Science* 335 (3):1177-1179. [10.1126/science.1207808](https://doi.org/10.1126/science.1207808)
- Druckman, James N., Donald P Green, James H. Kuklinski og Arthur Lupia. 2011. «Experimentation in Political Science». I *Cambridge handbook of experimental political science*, redigert av James N. Druckman, Donald P Green, James H. Kuklinski og Arthur Lupia, 3-15. Cambridge University Press.
- Durkheim, Émile. 2008. [1915] *The elementary forms of the religious life*. New York: Dover Publications.
- Easton, David. 1975. «A Re-Assessment of the Concept of Political Support.» *British Journal of Political Science* 5(4); 435-457. <http://www.jstor.org/stable/193437>
- Elster, Jon. 2000. «Om tillit». *Sosiologi i dag* 30 (3):
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, og Mikael Persson. 2017. «Political Support in the Wake of Policy Controversies», i *Myth and Reality of the Legitimacy Crisis*, redigert av Carolien van Ham, Jacques Thomassen, Kees Aarts, og Rudy Andeweg, 172-190. Oxford: Oxford University Press.
- Falck-Eriksen, Asgeir og Marit Skivenes. 2019. «Right to Protection.» i *Children`s Rights in Norway. An Implementation Paradox?*, redigert av Malcolm Langford, Marit

Skivenes og Karl Harald Søvig. Oslo:Universitetsforlaget.
<https://doi.org/10.18261/9788215031415-2019>

- Feldman, Stanley. 1988. «Structure and Consistency in Public Opinion: The Role of Core Beliefs and Values.» *American Journal of Political Science* 32 (2): 416-40. 10.2307/2111130.
- Field John. 2005. *Social Capital and Lifelong Learning*. Bristol: The Policy Press
- Foley, Michael. W., Bob Edwards og Mario Diani. 2001. «Social capital reconsidered». I *Beyond Tocqueville: Civil society and the social capital debate in comparative perspective*, redigert av Bob Edwards, Michael W. Foley og Mario Diani, 266–280. Hanover, NH: University Press of New England
- Folkeregisterloven. *Lov om folkeregistrering* av 9. desember 2016 nr. 88.
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2016-12-09-88#KAPITTEL_4
- Franco, Annie, Neil Malhotra, Gabor Simonovits og L. J. Zigerell. 2017. «Developing Standards for Post-Hoc Weighting in Population-Based Survey Experiments.» *Journal of Experimental Political Science* 4, (2):161-172. 10.1017/XPS.2017.2
- Franzén, Eva, Bo Vinnerljung, Anders Hjern. 2008. «The epidemiology of out-of-home care for children and youth: A national cohort study.» *British Journal of Social Work* 38 (6):1043-1059
- Fukuyama, Francis. 2001. «Social capital, civil society and development», *Third World Quarterly* 22(1): 7-20. [10.1080/713701144](https://doi.org/10.1080/713701144)
- Fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, årsrapport 2019.
<https://www.fylkesnemndene.no/nn/om-fylkesnemndene/arsrapport/>
- Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R., & Nygren, L. 2015. «Frykten for barnevernet- En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger.» *Tidsskriftet Norges Barnevern* 92(02): 81-96.
- Gaines, Brian J., James H. Kuklinski og Paul J. Quirk. 2007. «The logic of the survey experiment reexamined.» *Political Analysis* 15 (1): 1-20.
- Gerber, Alan, Kevin Arceneaux, Cheryl Boudreau, Conor Dowling, Sunshine Hillygus, Thomas Palfrey, Daniel R. Biggers og David J. Hendry. 2014. «Reporting Guidelines for Experimental Research: A Report from the Experimental Research Section Standards Committee». *Journal of Experimental Political Science*, 1:81-98. 10.107/xps.2014.11
- Gerring, John. 2012. *Social Science Methodology. A Unified Framework*. Second Edition. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gilbert, Neil, Nigel Parton og Marit Skivenes. 2011. *Child protection systems. International trends and orientations*. Oxford: Oxford University Press.

- Gilbert, Neil. 1997. *Combating Child Abuse. International Perspectives and Trends*. New York: Oxford University Press
- Gilley, Bruce. 2009. *The right to rule: How States Win and Lose Legitimacy*. New York: Colombia University Press.
- Gulbrandsen, Tryge. 2000. «Om tillit». *Sosiologi i dag* 30 (3): 67-95.
- Gunther, Albert C. 1998. «The persuasive press inference: Effects of mass media on perceived public opinion.» *Communication Research* 25(5): 486-504.
- Hagen, Gerd. 2001. *Barnevernets Historie: Om Makt Og Avmakt I Det 20. århundret*. Oslo: Akribe.
- Hardin, Russel. 1999. «Do we want trust in government? » *I Democracy and trust*, redigert av Mark E. Warren. Cambridge: Cambridge University Press.
- Haugsgjerd, Atle og Staffan Kumlin. 2019. «Konsensus om den norske velferdsstaten?» i *Velgere og Valgkamp. En studie av stortingsvalget 2017*, redigert av Johannes Bergh og Bernt Aardal. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Haugsgjerdet, Atle, Signe Bock Seggaard. 2020. *Politisk tillit, lokaldemokrati og legitimitet: Kunnskapsstatus og utviklingstrekk*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning
- Heeringa, Steven G, Brady T. West og Patricia A. Berglund. 2017. *Applied Survey Data Analysis*. 2. utgave. Milton: CRC Press.
- Hermansen, Silje Synnøve Lyder, 2019. *Lær deg R. En innføring i statistikkprogrammets muligheter*. Bergen:Fagbokforlaget
- Hicks, Gary R. og Tien-Tsung Lee. 2006. «Public Attitudes Toward Gays and Lesbians.» *Journal of Homosexuality* 51(2): 57-77. [10.1300/J082v51n02_04](https://doi.org/10.1300/J082v51n02_04)
- Hirschman, Albert O. 1970. *Exit, Voice, and Loyalty. Responses to decline in firms, organizations and states*. Cambridge: Harvard University Press.
- Hoffman, Aaron. 2002. « Conceptualization of Trust in International Relations.» *European Journal of International Relations* 8(3):375–401. <https://doi.org/10.1177/1354066102008003003>
- Hooghe og Kern (2017) – I *Handbook of political trust*, redigert av Sonja Zmerli og Tom W.G. van der Meer, 89-103. Massachusetts: Edward Elgard Publishing Inc.
- Huber, John D. 1989. «Values and Partisanship in Left–Right Orientations: Measuring ideology.» *European Journal of Political Research* 17(5): 599–621. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1989.tb00209.x>
- Hussain, Azhar, Syed Ali, Madiha Ahmed og Sheharyar Hussain. 2018. «The Anti-vaccination Movement: A Regression in Modern Medicine.» *Cureus* 10(7): e2918 . <https://doi.org/10.7759/cureus.2919>

- Hvinden, Bjørn, og Gissing, Ranveig. 2005. *Sosial kapital. Innstilling fra et utredningsutvalg oppnevnt av Norges Forskningsråd*. Oslo: Norges forskningsråd.
- Imai, Kosuke. 2017. *Quantitative Social Science. An Introduction*. New Jersey: Princeton University Press.
- Ivarsflaaten, Elisabeth, Stefal Dahlberg, Erla Løvseth, Hege Høivik Bye, Lisa Bjånesøy, Gisela Böhm, Rouven Doran mfl.2021. Norsk medborgerpanel Runde 19.
- Jacoby William G. 2011. «Attitude Organization in the Mass Public: The Impact of Ideology and Partisanship.» I *The Oxford Handbook of American Public Opinion and the Media*, redigert av George C. Edwards III, Lawrence R. Jacobs, and Robert Y. Shapiro. Online Publication:10.1093/oxfordhb/9780199545636.003.0027
- Jagodzinski, W. 2009. «The impact of religion on values and behavior.» *関西学院大学社会学部紀要* 107: 19-34. <http://hdl.handle.net/10236/2581>
- Johannessen, Asbjørn, Per Arne Tufte og Line Christoffersen. 2016. Introduksjon for samfunnsvitenskapelig metode. Oslo:Abstrakt.
- Johansson, Ing-Marie. 2010. «The multicultural paradox: The challenge of accommodating both power and trust in child protection.» *International Social Work* 54(4): 535–549. <https://doi.org/10.1177/0020872810383448>
- Juhasz, Ida, og Skivenes, Marit. 2016. «The Population's Confidence in the Child Protection System – A Survey Study of England, Finland, Norway and the United States (California).» *Social Policy & Administration* 51(7): 1330– 1347. 10.1111/spol.12226.
- Kellstedt, Paul M., og Guy D. Whitten 2018. *Fundamentals of Political Science Research*. Cambridge: Cambridge University Press.
- King, G. 1986. «How Not to Lie with Statistics – Avoiding common mistakes in Quantitative Political Science.» *American Journal of Political Science* 30(3): 666-687. <https://doi.org/10.2307/2111095>
- Kleven, Øivind. 2016. «Norge på tillitstoppen i Europa». *Samfunnsspeilet* 2. <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/nordmenn-pa-tillitstoppen-i-europa>
- Knutsen, Oddbjørn. 1995. «Value Orientations, Political Conflicts and Left–Right Identification: A comparative study.» *European Journal of Political Research* 28(1): 63–93. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1995.tb00487.x>
- Kuenzi, M. T. 2008. «Social capital and political trust in West Africa: A comparative series of national public attitude surveys on democracy, markets and civil society in Africa» *Afrobarometer working paper* 96.

- Lachat R. Which way from left to right? On the relation between voters' issue preferences and left–right orientation in West European democracies. *International Political Science Review*. 2018;39(4):419-435. 10.1177/0192512117692644
- Lee, Raymond L og Claire M. Renzetti. 1993. «The Problems of Researching Sensitive Topics: An Overview and Introduction.» I *Researching Sensitive Topics*, redigert av Claire M. Renzetti og Raymond M. Lee. London: Sage.
- Lee, Raymond L. 1993. «Doing Research on Sensitive Topics.» I *Researching Sensitive Topics*, redigert av Claire M. Renzetti og Raymond M. Lee. London: Sage.
- Lensvelt-Mulders, Gerty. 2008. «Surveying sensitive topics.» I *The international Handbook of Survey Methodology*, redigert av D. de Leeuw, Joop J. Hox, og Don A. Dillman, 461- 478. London/New York: Taylor & Francis.
- Levi, M. 2004. «Trust, Sociology of». *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*: 15922-15926. Amsterdam: Elsevier.
- Levin, Irwin P., Sandra L. Schneider og Gary J. Gaeth. 1998. «All frames are not created equal: A typology and critical analysis of framing effects». *Organizational behavior and human decision processes* 76(2): 149-188.
- Linde, Jonas og Stefan Dahlberg. 2021. Under publisering. «Quality of Government and Political Support.» I *Oxford Handbook of Quality of Government*, redigert av Andreas Bågenholm, Monika Bauhr, Marcia Grimes, og Bo Rothstein. Oxford: Oxford University Press.
- Lippmann, Walter. 1922. *Public opinion*. New York: Macmillan,
- Lowndes, Vivien. 2000. «Women and Social Capital: A Comment on Hall's 'Social Capital in Britain'.» *British Journal of Political Science* 30(3); 533-537.
<http://www.jstor.org/stable/194007>
- Luhmann, N. 1979. *Trust and Power*. Chichester: John Wiley & Sons
- Magalhães, Pedro C. 2017. «Economic Outcomes, Quality of Governance, and Satisfaction with Democracy.» I *Myth and Reality of the Legitimacy Crisis: Explaining Trends and Cross-National Differences in Established Democracies*, redigert av Caroline van Ham, Jacques Thomassen, Kees Aarts, og Rudy Andeweg. 154- 169. Oxford: Oxford University Press.
- Mahmud, Rifat. 2021. «What explains citizen trust in public institutions? Quality of government, performance, social capital, or demography» *Asia Pacific Journal of Public Administration*. Online publication. [10.1080/23276665.2021.1893197](https://doi.org/10.1080/23276665.2021.1893197)
- Marthinsen, Edgar, Willy Lichtwarck, Halvor Fauske, og Graham Clifford. 2013. «Hva mener vi med Det nye barnevernet?» I *Det nye barnevernet* redigert av Edgar Marthinsen og Willy Lichtwarck, 13-36. Oslo: Universitetsforlaget.

- Midtbø, Tor. 2007. *Regresjonanalyse for samfunnsvitere. Med eksempler i SPSS*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Miratrix, Luke W., Jasjeet S. Sekhon, Alexander G. Theodoridis, og Luis F. Campos. 2018. «Worth Weighting? How to Think About and Use Weights in Survey Experiments.» *Political Analysis* 26 (3):275-291. 10.1017/pan.2018.1.
- Mishler, William, og Richard Rose 2001. «What Are the Origins of Political Trust?: Testing Institutional and Cultural Theories in Post-communist Societies.» *Comparative Political Studies* 34(1): 30–62. <https://doi.org/10.1177/0010414001034001002>
- Mullinix, Kevin J., Thomas J. Leeper, James N. Druckman og Jeremy Freese. 2015. «The generalizability of survey experiments.» *Journal of Experimental Political Science* 2(2): 109-138.
- Mutz, Diana C. 2011. *Population-Based Survey Experiments*. Princeton: Princeton University Press.
- Möllering, Guido. 2006. *Trust: Reason, routine, reflexivity*. Amsterdam:Emerald Group Publishing.
- NESH. 2016. Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi, av de nasjonale forskningsetiske komiteene. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi/>
- Neuman, W. Russel, Marion R. Just og Ann N. Crigler. 1992. *Common knowledge: News and the construction of political meaning*. University of Chicago Press.
- Newton, Kenneth og Pippa Norris. 1999. «Confidence in Public Institutions: Faith, Culture or Performance?». Paper for presentations at the Annual Meeting of the American Political Science Association, Atlanta 1-5 september 1999.
- Newton, Kenneth. 1997. «Social Capital and Democracy.» *American Behavioral Scientist*, 40(5): 575–586. <https://doi.org/10.1177/0002764297040005004>
- Niskanen, J. 1971. *Bureaucracy and representative government*. New Jersey: Transaction Publisher.
- Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM). 2020. «Hvorfor dømmes Norge i EMD? En statusrapport om barnevernsfeltet.» <https://www.nhri.no/rapport/barnevern/>
- Norris, Pippa 1999. *Critical Citizens. Global Support for democratic Governance*. New York:Oxford University Press.
- Norsk medborgerpanel runde 19, 2020. Data innsamlet av Ideas2Evidence for Norsk medborgerpanel, Universitetet i Bergen.
- Norstat 2021. Datainnsamling. Oppdatert 27.05.2021. <https://norstat.no/hva-vi-tilbyr/datainnsamling>

- North, Douglass C. 1991. «Institutions.» *Journal of Economic Perspectives* 5 (1): 97-112.
10.1257/jep.5.1.97
- NOU 2012: 5. *Bedre beskyttelse av barns utvikling. Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. Oslo: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2012-5/id671400/>
- NOU 2016: 16. *Ny barnevernslov — Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Oslo: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-16/id2512881/>
- Offe, Claus. 1999. How can we trust our fellow citizens? I *Democracy and trust*, redigert av Mark E. Warren, 43-85. Cambridge: Cambridge University Press.
- Paschalis Arvanitidis, Athina Economou og Christos Kollias. 2020. «What explains the EU north-south gap in institutional trust: socioeconomic conditions or behavioural differences? A case study.» *European Politics and Society*, [10.1080/23745118.2020.1815381](https://doi.org/10.1080/23745118.2020.1815381)
- Paschalis, Arvanitidis, Athina Economou og Christos Kollias. 2020. «What explains the EU north-south gap in institutional trust: socioeconomic conditions or behavioural differences? A case study» *European Politics and Society*.
10.1080/23745118.2020.1815381
- Peng, Lu. 2014. «A comparative analysis of political confidence in the BRICS countries.» *Japanese Journal of Political Science* 15(3): 417–441.
- Pfeffermann, Danny. 1993. «The Role of Sampling Weights When Modeling Survey Data.» *International Statistical Review* 61(2): 317-337. doi:10.2307/1403631
- Picot, Aurélie. 2014. «Transforming Child Welfare: From Explicit to Implicit Control of Families.» *European Journal of Social Work* 17 (5):689-701.
10.1080/13691457.2014.932273.
- Pitlik, Hans, og Martin Rode. 2017. «Individualistic Values, Institutional Trust, and Interventionist Attitudes.» *Journal of Institutional Economics* 13 (3): 575-598.
10.1017/S1744137416000564.
- Putnam, R. D. 2000. *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York:Simon and Schuster.
- Putnam, Robert D., Robert Leonardi og Raffaella Y. Nanetti. 1993. *Making Democracy Work: Civic Tradition in Modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.
- PytlikZilling, Lisa M. og Christopher D. Kimbrough. 2017. «Consensus og Conceptualizations and Definitions of Trust: Are We There Yet?.» *Interdisciplinary perspectives on trust*, redigert av Ellie Shockley, Tess M.S.Neil, Lisa M. PytlikZilling og Brian H. Bornstein,17-47. Cham:Springer.
<https://doi.org/10.1007/978-3-319-22261-5>

- Ringdal, Kristen. 2013. *Enhet og mangfold : Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Rokkan, Stein og Seymour M. Lipset. 1967. Party systems and voter alignments: cross-national perspectives. New
- Rothstein, Bo og Dietlind Stolle. 2002. «How Political Institutions Create and Destroy Social Capital: An Institutional Theory of Generalized Trust». Paper prepared for the 98th Meeting of American Political Science Association in Boston.
- Rothstein, Bo og Jan Teorell 2008. What Is Quality of Government? A Theory of Impartial Government Institutions. *Governance*, 21: 165-190. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0491.2008.00391.x>
- Rousseau, Denise M., Sim B. Sitkin, Ronald S. Burt, og Colin Camerer. 1998. «Not So Different After All: A Cross-Discipline View Of Trust.» *Academy of Management Review* 23(3): 393–404. <https://doi.org/10.5465/amr.1998.926617>
- Shadish, William R., Thomas D. Cook og Donald T. Campbell. 2002. *Experimental and quasi-Experimental Design for Generalized Causal Interference*. Boston: Houghton Mifflin.
- Skivenes 2020. «Har befolkningen tillit til barnevernet?». *Forskning.no*. <https://blogg.forskning.no/blogg-stat-og-individ/har-befolkningen-tillit-til-barnevernet/1664888>
- Skivenes, Marit. 2011. «Norway: Toward a Child-Centric Perspective.» I *Child Protection Systems: International Trends and Orientations*, redigert av Nigel Parton, Marit Skivenes og Neil Gilbert, 154–80. Oxford: Oxford University Press.
- Skivenes, Marit. 2016. «Rettigheter som utfordrer.» *Bergens Tidende*. 1. desember
- Skivenes, Marit. 2021. Under publisering. Se <https://blogg.forskning.no/blogg-stat-og-individ/nar-bor-barnevernet-gripe-inn/1689888> for informasjon
- Skjervheim, Øivind, Asle Høgestøl, Olav Bjørnebekk, Amund Eikrem og Joachim Wettergreen. 2020. Norwegian Citizen Panel 2020, Nineteenth Wave – Methodology report. Bergen: Ideas2Evidence.
- Smith, Corwin E. 2003. *Religion as social capital: Producing the common good*. Baylor University Press.
- Soss, Joe. 1999. «Welfare Application Encounters: Subordination, Satisfaction, and the Puzzle of Client Evaluations.» *Administration & Society* 31(1):50–94. <https://doi.org/10.1177/0095399999400935493>
- SSB 2021. Statistisk sentralbyrå. Barnevernsstatistikk. Seksjon for helse-, omsorg- og sosialstatistikk. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/barne-og-familievern/statistikk/barnevern>

- Stang, Edda. 2018. «Resistance and protest against Norwegian Child Welfare Services on Facebook-different perceptions of child-centring.» *Nordic Social Work Research* 8(3): 273-286. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2018.1427139>
- Stolle, Dietlind, og Jane Lewis. 2002. «Social capital—an emerging concept.» *Contested concepts in gender and European social politics*, redigert av Barbara Hobson, Jane Lewis og Birte Siim, 195-229. Northampton:Edward Elgar
- Sun, Zhongdang Pan Ye og Lijang Shen. 2008. «Understanding the third-person perception: Evidence from a meta-analysis.» *Journal of Communication* 58 (2): 280-300. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2008.00385.x>
- Sztompka, Piotr. 1999. *Trust: A Sociological Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Søvig, Karl Harald. 2020. «Kommentar til høstens barnevernssaker mot Norge». *Juridika*. <https://juridika.no/innsikt/kommentar-til-h%C3%B8stens-barnevernssaker-mot-norge>
- Tankebe, Justice. 2013. «Viewing Things Differently: The Dimensions of Public Perceptions of Police Legitimacy.» *Criminology* 51(1): 103-135. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2012.00291.x>
- Tyler, Tom R. 2006. «Restorative Justice and Procedural Justice: Dealing with Rule Breaking.» *Journal of Social Issues* 62(2): 307-326. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2006.00452.x>
- Tyler, Tom R. og Yuen J. Huo. 2002. *Trust in the Law. Encouraging Public Cooperation with the Police and Courts*. New York: Russen Sage Foundation.
- van der Meer, Tom W. G. 2017. «Dissecting the Causal Chain from Quality of Government to Political Support.» I *Myth and Reality of the Legitimacy Crisis*, redigert av Carolien van Ham, Jacques Thomassen, Kees Aarts, og Rudy Andeweg, 136-155. Oxford: Oxford University Press.
- Wacquant, Loïc. 2002. «The sociological life of Pierre Bourdieu.» *International Sociology* 17(4): 549-556.
- Warren, Mark E. 1999. *Democracy and Trust*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Weber, Max. [1922]. 1978. *Economy and Society. An Outline of Interpretive Sociology*, redigert av Guenther Roth og Claus Wittich. Berkeley: University of California Press
- Welch, Michael R., David Sikkink, Eric Sartain og Carolyn Bond. 2004. «Trust in God and trust in man: The ambivalent role of religion in shaping dimensions of social trust.» *Journal for the scientific study of religion*, 43(3), 317-343. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5906.2004.00238.x>

- Whewell, T. 2016. Norway's Barnevernet: They took our four children... then the baby. BBC News – magazine. Available at: <https://www.bbc.com/news/magazine-36026458>
- Wollebæk, Dag, og Per Selle. 2004. «The Role of Women in the Transformation of the Organizational Society in Norway.» *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 33(3): 120-144. <https://doi.org/10.1177/0899764004265429>
- Xiao, Chenyang, and Aaron M. McCright. 2013. «Gender Differences in Environmental Concern: Revisiting the Institutional Trust Hypothesis in the USA.» *Journal of Primary Care & Community Health* 47, (1): 17-37. <https://doi.org/10.1177/21501327211004735>.
- Zaller, John, og Stanley Feldman. «A Simple Theory of the Survey Response: Answering Questions versus Revealing Preferences.» *American Journal of Political Science* 36(3): 579-616. <https://doi.org/10.2307/2111583>.
- Zmerli, Sonja, Kenneth Newton og Jozè Montero. 2007. «Trust in people, confidence in political institutions, and satisfaction with democracy». I *Citizenchip and Involvement in European Democracies*, redigert av Jan W. van Deth, José Ramon Montero og Anders Westholm. Routledge, 2007.

Appendiks

Appendiks 1. Surveyutforming

Behandlingsgrupper	Spørsmål:
Behandlingsgruppe 1 (Kontrollgruppe)	Barnevernet skal ivareta barnets interesser. Ved bekymring for et barns oppvekstvilkår må barnevernet vurdere om omsorgsevnene til den biologiske familien er tilstrekkelig gode til at det er til det beste for barnet. I hvilken grad har du tillit til at barnevernet ivaretar barnets beste?
Behandlingsgruppe 2	Noen barn opplever det å ha bli tatt ut av en dysfunksjonell familiesituasjon som avgjørende for at de har fått et godt liv.
Positiv behandling	Dette eksempelet fra en NRK-reportasje viser en slik historie.
Behandlingsgruppe 3	Det norske barnevernet har blitt kritisert for å ta barn for tidlig ut av sin biologiske familie og at manglende samvær med biologiske foreldre etter omsorgsovertakelse vanskeliggjør tilbakeføring. Dette er tema i to dommer mot Norge i den

	Europeiske menneskerettsdomstolen i Strasbourg, som denne artikkelen fra NRK handler om.
Behandlingsgruppe 4	norske barnevernet har blitt beskyldt for å ha for lite forståelse for kulturforskjeller fra medlemmer av minoritetsgrupper som
Kultur- og minoritetsforståelse	blant andre pinsevenner, romanifolk og innvandrere som hevder at deres kultur ikke blir forstått og respektert av barnevernet. Disse to nyhetssakene fra NRK belyser dette tema.

Tabell 3.2.

Spørsmål:	Svaralternativer
Fra hvilken av disse kanalene har du ditt hovedinntrykk av barnevernet fra?	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennom direkte kontakt, enten privat eller profesjonell. • Indirekte informasjon gjennom familie eller venner. • Fra myndighetene – som skole, helsestasjon eller barnevernet. • Fra tradisjonelle medier, som aviser og TV. • Gjennom sosiale medier som Facebook, blogger eller alternative nyhetskilder.
Er du medlem av en eller flere barnevernskritiske grupper på Facebook, og/eller følger du blogger/nettsider med kritikk av barnevernet som hovedbudskap?	<ul style="list-style-type: none"> • Ja • Nei
Påstandsrekke:	
Under ser du en rekke påstander vi vil at du skal ta stilling til.	
Det er ikke bra for barn å vokse opp med homofile eller lesbiske foreldre.	
Alle barn bør følge vaksinasjonsprogrammet.	
Det er til barns beste å vokse opp i sin biologiske familie.	<ul style="list-style-type: none"> • Svært enig • Enig • Noe enig

Barnevernet har for liten kulturforståelse i sitt arbeid med familier med minoritetsbakgrunn.	<ul style="list-style-type: none"> • Verken enig eller uenig • Noe uenig • Uenig • Svært uenig
Barnevernet og de private aktørene som driver fosterhjemstjenesten har en økonomisk interesse av å skille barn fra sin biologiske familie.	
Barnevernet er ofte for raskt ute med å plassere barn utenfor familien.	
Barnevernet er ofte for sent ute med å plassere barn utenfor familien.	

Appendiks 2. Skjematisk oversikt over variabler benyttet i analysen, med operasjonalisering.

Der Norstat samsvarer med NMP er kodene fra datasettet oppgitt samtidig.

Variabelnavn fra NMP/ Variabelnavn fra Norstat	Variabelinnhold/Svaralternativ	Variabelnavn i R/ variabelnavn i modell
c18pk12	Hvor stor grad av tillit har du til stortinget? 1. I svært stor grad 2. i stor grad 3. i noe grad 4. i liten grad. 5 ikke i det hele tatt.	tts18/ Tillit til storting
Operasjonalisering:	Snudd skalering i analysen	
c18pk15 (sammenstilt variabel)	De fleste mennesker er til å stole på/du kan ikke være for forsiktig. 0-kan ikke være forsiktig nok. 10 – De fleste er til å stole på.	ttfolk18/ Tillit til folk
c18pktilfreds3 (sammenstilt variabel)	Hvor tilfreds er du med dagens regjering? 1. svært tilfreds. 2 tilfreds. 3. noe tilfreds. 4. lite tilfreds. 5 ikke tilfreds i det hele tatt.	tilfreds18/ Tilfreds med regjering

Operasjonalisering	Skaleringen er snudd i analysen	
r19pk204	Hvilket parti ville du stemt på dersom det var stortingsvalg i morgen? 1. Kristelig folkeparti. 2. Høyre. 3. Fremskrittspartiet. 4. Venstre. 5. Sosialistisk venstreparti. 6. Senterpartiet. 7. Miljøpartiet de Grønne. 8. Arbeiderpartiet. 9. Rødt. 10. Ville ikke stemt. 11. ville stemt blankt 12. har ikke stemmerett. 13. Annet	pth/ partinavn
r19meme4a r19meme4_ran Treatmentvariabel/ UNBNOq1	I hvilken grad har du tillit til at barnevernet ivaretar barnets beste? (Kontroll) 1. I svært stor grad 2. i stor grad 3. i noe grad 4. i liten grad. 5 ikke i det hele tatt. 97. ikke svart	tbvk/ tillit til barnevern kontrollgruppe/ Tillit
Operasjonalisering	Skalering er snudd i analysen. 97:NA	
r19meme4b	I hvilken grad har du tillit til at barnevernet ivaretar barnets beste? (Treatment1/Positiv) 1. I svært stor grad 2. i stor grad 3. i noe grad 4. i liten grad. 5 ikke i det hele tatt. 97. ikke svart	tbv1/ Positiv behandling
Operasjonalisering	Skalering er snudd i analysen. 97:NA	
r19meme4c	I hvilken grad har du tillit til at barnevernet ivaretar barnets beste? (Treatment2/For mye/EMD) 1. I svært stor grad 2. i stor grad 3. i noe grad 4. i liten grad. 5 ikke i det hele tatt. 97. ikke svart	tbv2/ N behandling sys
Operasjonalisering	Skalering er snudd i analysen. 97:NA	
r19meme4d	I hvilken grad har du tillit til at barnevernet ivaretar barnets beste? (Treatment3/kulturforståelse) 1. I svært stor grad 2. i stor grad 3. i noe grad 4. i liten grad. 5 ikke i det hele tatt. 97. ikke svart	tbv3/ N behandling min.
Operasjonalisering	Skalering er snudd i analysen. 97: NA	
r19meme5 / UNBNOq2	Fra hvilken av disse kanalene har du ditt hovedinntrykk av barnevernet fra? 1. Gjennom direkte kontakt, enten privat eller profesjonelt. 2. Indirekte kontakt gjennom familie eller	hibv/ Direkte kontakt/ Indirekte kontakt/ Myndigheter/

	venner. 3. Fra myndigheter, som skole, helsestasjon eller barnevernet. 4. Fra tradisjonelle medier som Facebook, blogger eller alternative nyhetskilder. 97. ikke svart.	Tradisjonelle medier/ Sosiale medier/
Operasjonalisering:	97: NA	
r19meme6	Er du medlem av en eller flere barnevernskritiske grupper på Facebook, og/eller følger du blogger/nettsider med kritikk av barnevernet som hovedbudskap?	mkfb/ Medlem FB
	1. Ja. 2. Nei. 97. Ikke svart	
Operasjonalisering:	97: NA	
r19meme7_1/ UNBNOq3a_1 UNBNOq3b_1	Det er ikke bra for barn å vokse opp med homofile eller lesbiske foreldre.	hf/ Neg til homofile
	1. svært enig. 2. Enig. 3. Noe enig. 4. Verken enig eller uenig. 5. Noe uenig. 6. Uenig. 7. Svært uenig. 97. Ikke svart.	
Operasjonalisering:	Skalering er snudd i analysen. 97: NA	
r19meme7_2/ UNBNOq3a_2 UNBNOq3b_2	Alle barn bør følge vaksinasjonsprogrammet.	vp/ Pos. til vaksiner
	1. svært enig. 2. Enig. 3. Noe enig. 4. Verken enig eller uenig. 5. Noe uenig. 6. Uenig. 7. Svært uenig. 97. Ikke svart.	
Operasjonalisering:	Skalering er snudd i analysen. 97: NA	
r19meme7_3/ UNBNOq3a_3 UNBNOq3b_3	Det er til barns beste å vokse opp i sin biologiske familie.	bf/ Biologisk best
	1. svært enig. 2. Enig. 3. Noe enig. 4. Verken enig eller uenig. 5. Noe uenig. 6. Uenig. 7. Svært uenig. 97. Ikke svart.	
Operasjonalisering:	Skalering er snudd i analysen. 97: NA	
r19meme7_4 / UNBNOq3a_4 UNBNOq3b_4	Barnevernet har for liten kulturforståelse i sitt arbeid med familier med minoritetsbakgrunn.	fkf/ liten kulturforståelse
	1. svært enig. 2. Enig. 3. Noe enig. 4. Verken enig eller uenig. 5. Noe uenig. 6. Uenig. 7. Svært uenig. 97. Ikke svart.	

Operasjonalisering:	Skalering er snudd i analysen. 97: NA	
r19meme7_5/ UNBNOq3a_5 UNBNOq3b_5	Barnevernet og de private aktørene som driver fosterhjemstjenesten har en økonomisk interesse av å skille barn fra sin biologiske familie. 1. svært enig. 2. Enig. 3. Noe enig. 4. Verken enig eller uenig. 5. Noe uenig. 6. Uenig. 7. Svært uenig. 97. Ikke svart.	bvtp/ øk. intr.
Operasjonalisering:	Skalering er snudd i analysen. 97: NA	
r19meme7_6 UNBNOq3a_6 UNBNOq3b_6	Barnevernet er ofte for raskt ute med å plassere barn utenfor familien. 1. svært enig. 2. Enig. 3. Noe enig. 4. Verken enig eller uenig. 5. Noe uenig. 6. Uenig. 7. Svært uenig. 97. Ikke svart.	fr/ BV er ofte for raskt
Operasjonalisering:	Skalering er snudd i analysen. 97: NA	
r19meme7_7/ UNBNOq3a_7 UNBNOq3b_7	Barnevernet er ofte for sent ute med å plassere barn utenfor familien. 1. svært enig. 2. Enig. 3. Noe enig. 4. Verken enig eller uenig. 5. Noe uenig. 6. Uenig. 7. Svært uenig. 97. Ikke svart.	fs/ BV er ofte for sent
Operasjonalisering:	Skalering er snudd i analysen. 97: NA	

r19P1/ gender	Kjønn 1. Gutt/mann. 2. Jente kvinne	kjonn/ Kvinne/Mann
r19P4_2/	Høyeste fullførte utdanning (Detaljert) 1.ingen fullført utdanning. 2. Grunnskole. 3. Videregående skole/allmenn etc. 4. Videregående skole /yrkesfag. 5. Vitnemål fra påbygging til vgs. 6. Høyskole/univ – mer enn to mindre enn tre. 7. Høyskole 3-4 år. 8. Universitet 3-4. 9. Høyskole 5-6 år. 10. Univeritet 5-6 år. 11. Forskernivå. 12. Ingen av disse. 97. Ikke svart.	utddet/ Utdanning
Operasjonaliseing:	12/97: NA	
r19P5_1	Fødselsår	adet/

	1. 1939 eller tidligere. 2. 1940-1949. 3. 1950-1959. 4. 1960-1969. 5. 1970-1979. 6. 1980-1989. 1990 eller senere.	Alder
c18bk29	Har du eller dine foreldre (mor, far eller begge foreldre) innvandret til Norge? (sammenstilt variabel ³⁴)	innv/ Innvandrerbakgrunn
	1. Nei. 2. Jeg har selv innvandret til Norge. 3. Begge mine foreldre har innvandret til Norge, men jeg er født i Norge. 4. Mor har innvandret til Norge, men jeg og min far har ikke innvandret. 5. Far har innvandret til Norge, men jeg og min mor har ikke innvandret. 97. ikke svart. 98. Ikke spurt.	
Operasjonalisering	1.Nei 2.de som har svart 2-5. 97/98: NA	
r11bk40_recode c18bk40_recode	Tilhører du en religion eller et religiøst kirkesamfunn?	tro/ Norske kirke/ Katolsk/ Annet kristen/ Annet ikke-kristen/ Islam
	1. Den Norske Kirke. 2. Katolske kirke. 3. Andre kristne trossamfunn. 4. Andre ikke-kristne religioner. 5. Islam. 6. Tilhører ikke noen religion eller religiøse kirkesamfunn. 97. ikke svart. 98. ikke spurt.	
Operasjonalisering	97/98: NA	
c18bk35	Hvilken beskrivelse passer best på området du bor i?	rururb/ By/bygd
	1. En storby 2. En forstad eller i utkanten av en storby. 3. En liten eller mellomstor by. 4. Et bygdesentrum. 5. Et spredtbygd strøk. 97. Ikke svart. 98. Ikke spurt.	
Operasjonalisering	97/98: NA	
c18bk25 Sammenstilt variabel	Hva er inntekten din for tiden? Brutto årsinntekt er:	inntekt/ Inntekt
	1. < 150.000 2. 150 001 – 300 000 3. 300 001 – 400 000 5. 500 001 – 600 000 6. 600 001 – 700 000 7. 700 001 – 1 000 000 8. > 1 000 000 97. Ikke svart. 98. Ikke spurt.	
Operasjonalisering:	97/98: NA	

³⁴ Mangler det fra runde 19?

c18pktlfreds4	Hvor tilfreds er du med måten demokratiet fungerer på i Norge?	tmd/ tilfreds med demo
	1.svært tilfreds. 2 tilfreds. 3. noe tilfreds. 4. lite tilfreds. 5 ikke tilfreds i det hele tatt. 97. ikke svart. 98. Ikke spurt	
	1.I svært stor grad 2. i stor grad 3. i noe grad 4. i liten grad. 5 ikke i det hele tatt. 97. ikke svart	
Operasjonalisering:	97: NA	
r19Weight2	vekt	v2
Norstat		
age	Hva er din alder?	alder
	1.15-17 år. 2. 18-29 år. 3. 30-39 år. 4. 40-49 år. 5. 50-59 år. 6. 60 + år.	
NO_city_size	Bor du i?	Bygd
	1. Oslo. 2. By med mer enn 50.000 innbyggere. 3. By med mellom 5 000 og 50 000 innbyggere. 4. Tettsted. 5. Landsbygd.	
NO_household_income	Hva er husstandens bruttoinntekt (før skatt)?	Inntekt
	1. Under 300.000. 2. 300 001- 400 000. 3. 400 001-500 000. 5. 500 001- 700 000. 6.700 001-900 000. 7. Mer enn 900.000.	

Appendiks 3. Krysstabell

Tabell : Krysstabell for variabelene «for raske» og «for sene».

	Svært uenig	Uenig	Noe uenig	Hverken enig eller uenig	Noe enig	Enig	Svært enig
Svært uenig	5	5	1	12	38	23	28
Uenig	1	18	16	54	110	95	9
Noe uenig	0	2	31	40	141	18	2
Hverken enig eller uenig	0	2	6	593	126	28	0
Noe enig	1	10	49	71	147	12	4

Enig	0	29	21	36	20	32	4
Svært enig	10	9	8	17	12	6	7

Appendiks 4. Regresjonsmodeller – ustandardiserte og med vektor.

<i>Avhengig variabel</i>			
Tillit, ustandardiserte variabler			
	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Kvinne	0.118*** (0.042)	-0.067* (0.039)	-0.091** (0.041)
Alder	0.032** (0.013)	0.016 (0.012)	0.025* (0.013)
Rural	-0.068* (0.041)	-0.059 (0.036)	-0.060 (0.038)
Utdanning	0.048*** (0.008)	0.013* (0.007)	0.012 (0.008)
Inntekt	0.027** (0.012)	-0.007 (0.010)	-0.015 (0.011)
Norske kirke	0.046 (0.046)	0.074* (0.041)	0.047 (0.043)
Katolsk	0.013 (0.173)	0.197 (0.145)	0.253* (0.153)
Annet kristen	-0.039 (0.107)	0.128 (0.098)	0.059 (0.107)
Annet, ikke kristen	-0.345 (0.325)	-0.167 (0.271)	-0.229 (0.269)
Islam	-0.114 (0.200)	0.162 (0.181)	0.319 (0.227)
Innvandrerbakgrunn	-0.107 (0.074)	-0.011 (0.065)	0.004 (0.069)
Venstre - høyre		-0.016 (0.011)	-0.004 (0.012)
KrF		-0.069 (0.122)	-0.088 (0.125)
H		-0.127** (0.064)	-0.166** (0.069)
FrP		-0.306*** (0.089)	-0.139 (0.094)
Venstre		0.029 (0.102)	-0.052 (0.109)
SV		-0.102 (0.067)	-0.087 (0.069)
Senterpartiet		-0.136** (0.058)	-0.086 (0.060)
MdG		-0.072 (0.076)	-0.074 (0.078)
Rødt		-0.0005 (0.091)	0.126 (0.098)
Ikke stemt		-0.191 (0.139)	-0.163 (0.166)
Blankt		-0.026 (0.123)	0.087 (0.133)
Ikke stemmerett		0.019 (0.160)	0.138 (0.177)
Annet		-0.262** (0.114)	-0.197 (0.121)

Liten kulturforstå		-0.073*** (0.016)	-0.067*** (0.017)
Neg til homofile		-0.001 (0.013)	0.002 (0.013)
Pos. til vaksiner		0.047*** (0.016)	0.032* (0.017)
Biologisk best		0.022* (0.013)	0.007 (0.014)
Øk. intr.		-0.130*** (0.014)	-0.108*** (0.015)
Direkte kontakt		-0.160*** (0.048)	-0.117** (0.051)
Indirekte kontakt		-0.116** (0.050)	-0.123** (0.052)
Myndigheter		0.108* (0.062)	0.102 (0.066)
Sosiale media		-0.337** (0.152)	-0.256 (0.159)
Medlem FB		0.292 (0.253)	0.231 (0.252)
BV er ofte for raskt		-0.178*** (0.016)	-0.168*** (0.016)
BV er ofte for sene		-0.004 (0.017)	0.002 (0.018)
Tilfreds med demo			0.044 (0.028)
Tillit til storting			-0.115*** (0.029)
Tilfreds med regjer.			-0.004 (0.024)
Tillit til folk			0.036*** (0.010)
Positiv behandling	0.105* (0.057)	0.091* (0.049)	0.082 (0.051)
N behandling sys	-0.002 (0.056)	0.022 (0.048)	0.003 (0.050)
N behandling min.	0.008 (0.055)	0.001 (0.047)	0.018 (0.050)
Konstantledd	2.818*** (0.106)	4.249*** (0.322)	4.140*** (0.380)
Observations	1,604	1,531	1,368
R ²	0.055	0.361	0.386
Adjusted R ²	0.046	0.345	0.366
Residual Std. Error	0.789 (df = 1589)	0.650 (df = 1491)	0.641 (df = 1324)
F Statistic	6.570*** (df = 14; 1589)	21.619*** (df = 39; 1491)	19.362*** (df = 43; 1324)

Note:

Signifikansnivå: *p<0.05; **p<0.01; ***p<0.001

Avhengig variabel:

	Tillit til barnevernet, ikke standardisert, vektet		
	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Kvinne	0.090** (0.045)	-0.053 (0.040)	-0.070* (0.041)
Alder	0.054*** (0.014)	0.021* (0.012)	0.022* (0.013)
Rural	-0.143*** (0.045)	-0.091** (0.038)	-0.121*** (0.039)

Utdanning	0.038*** (0.009)	-0.005 (0.007)	-0.010 (0.007)
Inntekt	0.003 (0.013)	-0.014 (0.011)	-0.017 (0.011)
Norske kirke	0.008 (0.051)	0.107** (0.043)	0.079* (0.044)
Katolsk	-0.301 (0.196)	0.038 (0.158)	0.272 (0.167)
Annet kristen	-0.091 (0.111)	0.405*** (0.099)	0.124 (0.109)
Annet, ikke kristen	-0.711** (0.307)	-0.319 (0.243)	-0.451* (0.233)
Islam	-0.255* (0.141)	0.163 (0.129)	0.248* (0.138)
Innvandrerbakgrunn	-0.243*** (0.082)	-0.116* (0.069)	-0.060 (0.072)
Venstre - høyre		0.007 (0.011)	0.016 (0.012)
KrF		-0.413*** (0.132)	-0.309** (0.131)
H		-0.228*** (0.069)	-0.263*** (0.072)
FrP		-0.416*** (0.086)	-0.174* (0.089)
Venstre		0.185* (0.102)	0.125 (0.110)
SV		-0.167** (0.070)	-0.103 (0.070)
Senterpartiet		-0.207*** (0.060)	-0.111* (0.061)
MdG		-0.063 (0.079)	-0.061 (0.079)
Rødt		0.213** (0.091)	0.279*** (0.093)
Ikke stemt		-0.298** (0.139)	-0.193 (0.160)
Blankt		-0.195 (0.119)	0.037 (0.130)
Ikke stemmerett		0.034 (0.196)	0.314 (0.225)
Annet		-0.294*** (0.113)	-0.232* (0.124)
Liten kulturforstå		-0.034** (0.017)	-0.030* (0.017)
Neg til homofile		-0.015 (0.013)	-0.015 (0.013)
Pos. til vaksiner		0.022 (0.016)	0.016 (0.016)
Biologisk best		0.004 (0.013)	-0.005 (0.013)
Øk. intr.		-0.165*** (0.014)	-0.129*** (0.015)
Direkte kontakt		-0.274*** (0.052)	-0.164*** (0.053)
Indirekte kontakt		-0.125*** (0.048)	-0.109** (0.049)
Myndigheter		-0.013 (0.065)	0.021 (0.067)
Sosiale media		-0.099 (0.110)	-0.019 (0.112)
Medlem FB		0.339* (0.196)	0.228 (0.188)
BV er ofte for raskt		-0.201*** (0.016)	-0.193*** (0.016)
BV er ofte for sene		-0.044*** (0.016)	-0.030* (0.016)
Tilfreds med demo			0.048* (0.028)
Tillit til storting			-0.137*** (0.027)
Tilfreds med regjer.			-0.001 (0.023)
Tillit til folk			0.045*** (0.009)
Positiv behandling	0.063 (0.062)	0.105** (0.052)	0.061 (0.052)
N behandling sys	-0.029 (0.060)	0.005 (0.049)	-0.050 (0.050)
N behandling min.	0.030 (0.059)	-0.029 (0.049)	-0.028 (0.050)
Konstantledd	2.991*** (0.116)	4.766*** (0.288)	4.559*** (0.351)
Observations	1,604	1,531	1,368
R ²	0.056	0.428	0.483
Adjusted R ²	0.047	0.413	0.467
Residual Std. Error	0.843 (df = 1589)	0.653 (df = 1491)	0.620 (df = 1324)
F Statistic	6.686*** (df = 14; 1589)	28.656*** (df = 39; 1491)	28.822*** (df = 43; 1324)

Note:

Signifikansnivå: *p<0.05; **p<0.01; ***p<0.001

Appendiks 5: Tabell som sammenligninger data fra Norstat og NMP:

	NORSTAT		NMP	
	Avhengig variabel		Avhengig variabel	
	tillitt		tillitt	
	A	B	A	B
Kvinne	0.144** (0.058)	0.032(0.051)	0.158*** (0.050)	-0.049(0.045)
Alder	-0.062** (0.030)	-0.027(0.026)	0.045* (0.024)	0.011(0.021)
Utdannelse	0.149*** (0.029)	0.044* (0.025)	0.149*** (0.026)	0.065*** (0.022)
inntekt	-0.030(0.029)	-0.0003(0.025)	0.069*** (0.027)	-0.031(0.023)
bygd	-0.009** (0.004)	-0.005(0.004)	-0.077(0.049)	-0.063(0.042)
Liten kulturforståelse		-0.112*** (0.025)		-0.093*** (0.022)
Negativ til homofile		-0.083*** (0.026)		-0.016(0.023)
Positiv til vaksiner		0.108*** (0.024)		0.087*** (0.021)
Biologisk best		-0.238*** (0.027)		0.036(0.022)
Økonomisk interesse		-0.233*** (0.027)		-0.232*** (0.025)
for raskt		-0.210*** (0.028)		-0.324*** (0.026)
for sent		-0.008(0.024)		0.004(0.021)
Konstantledd	3.152***	4.378***	3.516*** (0.109)	5.186*** (0.217)
Enheter	976	976	1,681	1,653
R ²	0.044	0.342	0.048	0.327
Justert R ²	0.039	0.334	0.045	0.322
Residual Std. Feil	0.867 (df = 970)	0.722 (df = 963)	0.967 (df = 1675)	0.813 (df = 1640)
F Statistikk	8.946*** (df = 5; 970)	41.656*** (df = 12; 963)	16.915*** (df = 5; 1675)	66.387*** (df = 12; 1640)

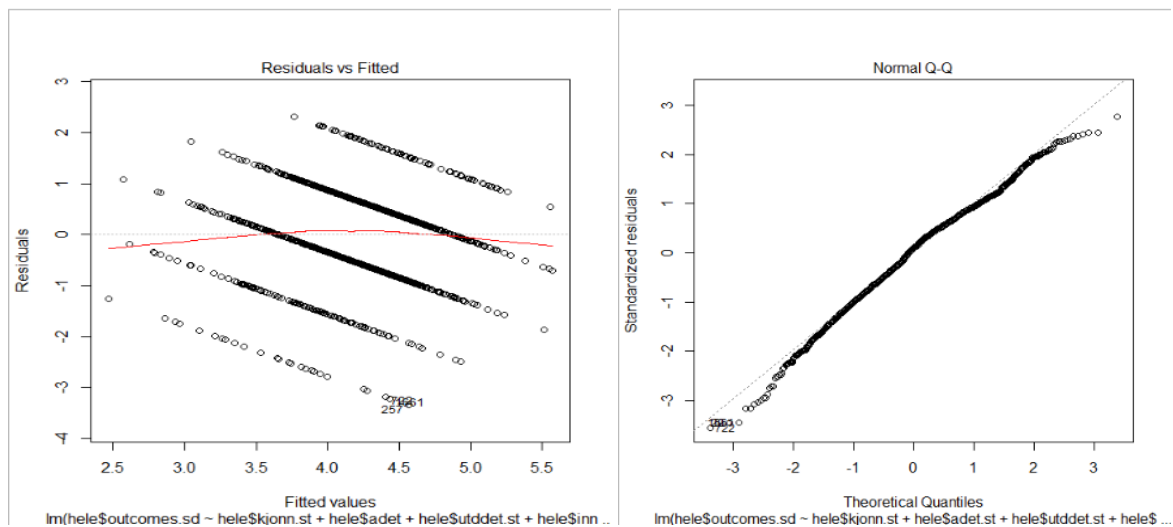
Signifikansnivå: *p<0.05; **p<0.01;
***p<0.001

Appendiks 6. Modelldiagnostikk

Her viser jeg et utdrag av modelldiagnostikken.

Heteroeskedastisitet: Ingen tegn til at residualene er normalfordelte i den grad at det bryter med OLS-forutsetningene.

Residualplott: (Modell 3, standardiserte variabler)

studentized Breusch-Pagan test for modellen 1, 2 og 3:

Her kan jeg ikke utelukke heteroskedastisitet, men siden jeg benytter meg av surveydata, og at utvalget er stort, er ikke dette bruddet på forutsetning noe som påvirker analysen.

```
data: osd1  
BP = 31.084, df = 18, p-value = 0.02815
```

studentized Breusch-Pagan test

```
data: osd1  
BP = 31.084, df = 18, p-value = 0.02815  
BP = 72.715, df = 39, p-value = 0.0008443
```

studentized Breusch-Pagan test

```
data: osd2  
BP = 80.374, df = 35, p-value = 1.996e-05
```

studentized Breusch-Pagan test

```
data: osd3
```

Multikollinearitet:

Variabelen hele\$pth (partitilhørighet) er den variabelen som viser mest multikollinearitet, og den blir høyere jo flere variabler som blir lagt til. Den er ikke for høy til at jeg kan bruke den.

Modell 1			Modell 2			Modell 3		
hele\$kjonn.st	1.134085	1	hele\$kjonn.st	1.348539	1	hele\$kjonn.st		1.388638
1.064934			1.161266			1	1.178405	
hele\$ld	1.120126	5	hele\$adet	1.297106	1	hele\$adet.st		1.337069
1.011409			1.138906			1	1.156317	
hele\$a	1.072684	1	hele\$utddet.st	1.329677	1	hele\$utddet.st		1.337706
1.035705			1.153116			1	1.156592	
hele\$utddet.st	1.229986	1	hele\$inntekt.st	1.398384	1	hele\$inntekt.st		1.407577
1.109048			1.182533			1	1.186414	
hele\$inntekt.st	1.301961	1	hele\$tro	1.819243	5	hele\$tro		1.848925
1.141035			1.061669			5	1.063388	
hele\$tro	1.292642	5	hele\$nyin	1.213858	1	hele\$nyin		1.210047
1.026001			1.101752			1	1.100021	
hele\$nyin	1.167635	1	hele\$hva.st	2.341308	1	hele\$hva.st		2.612234
1.080572			1.530133			1	1.616241	
hele\$treat	1.023946	3	hele\$spth	4.340806	12	hele\$spth		5.749137
1.003952			1.063079			12	1.075598	
			hele\$fkf.s.sd	1.090812	1	hele\$fkf.s.sd		1.103382
			1.044420			1	1.050420	
			hele\$hf.s.sd	1.533197	1	hele\$hf.s.sd		1.561035
			1.238224			1	1.249414	
			hele\$vp.s.sd	1.069973	1	hele\$vp.s.sd		1.084404
			1.034395			1	1.041347	
			hele\$bf.s.sd	1.213901	1	hele\$bf.s.sd		1.218527
			1.101772			1	1.103869	
			hele\$hibv	1.316638	4	hele\$hibv		1.350415
			1.034983			4	1.038265	
			hele\$mkfg.sd	1.053313	1	hele\$mkfg.sd		1.072339
			1.026310			1	1.035538	
			hele\$treat	1.080209	3	hele\$tmd		1.918479
			1.012942			1	1.385092	
			> vif(osd3)			hele\$tts18.s.sd		1.871536
						1	1.368041	
						hele\$tilfreds18.s.sd		1.982695
						1	1.408082	
						hele\$ttf18.sd		1.251667
						1	1.118779	
						hele\$treat		1.107642
						3	1.017185	

Appendiks 7: OLS-regresjon med indeksvariabel

<i>Dependent variable:</i>			
	st		
	(1)	(2)	(3)
hva.st	0.048*	0.057**	0.067**
	(0.025)	(0.027)	(0.032)
fkf.s.sd	0.254***	0.257***	0.275***
	(0.025)	(0.025)	(0.027)
hf.s.sd	0.073***	0.038	0.056*
	(0.027)	(0.030)	(0.031)
vp.s.sd	-0.096***	-0.075***	-0.067***
	(0.024)	(0.025)	(0.025)
bf.s.sd	0.122***	0.099***	0.090***

	(0.025)	(0.026)	(0.027)
hibv1	-0.513*** (0.065)	-0.503*** (0.068)	-0.416*** (0.075)
hibv2	0.041 (0.069)	0.013 (0.071)	0.010 (0.069)
hibv3	-0.262*** (0.086)	-0.220** (0.089)	-0.218** (0.090)
hibv5	0.307 (0.209)	0.176 (0.213)	0.101 (0.159)
mkfg2	0.009 (0.345)	-0.002 (0.365)	0.036 (0.269)
kjonnn2		-0.249*** (0.055)	-0.213*** (0.058)
adet.st		0.051* (0.027)	0.027 (0.028)
utddet.st		-0.084*** (0.027)	-0.077*** (0.028)
inntekt.st		-0.072** (0.028)	-0.086*** (0.030)
tro1		-0.010 (0.058)	0.022 (0.062)
tro2		0.190 (0.208)	-0.143 (0.239)
tro3		0.002 (0.134)	-0.136 (0.151)
tro4		-0.041 (0.391)	0.478 (0.335)
tro5		0.088 (0.260)	0.160 (0.195)
nyin2		0.226** (0.091)	-0.014 (0.102)
tmd.s.sd			0.002 (0.034)
tts18.s.sd			-0.013 (0.032)
tilfreds18.s.sd			0.027

			(0.033)
tff18.sd			-0.046 (0.435)
treat2	-0.043 (0.069)	0.004 (0.070)	0.107 (0.074)
treat3	-0.011 (0.068)	-0.016 (0.069)	0.070 (0.071)
treat4	0.028 (0.067)	0.039 (0.067)	0.163** (0.070)
Constant	3.610*** (0.404)	3.938*** (0.433)	3.697*** (0.427)
Observations	1,636	1,548	1,382
R ²	0.161	0.192	0.199
Adjusted R ²	0.155	0.180	0.183
Residual Std. Error	0.960 (df = 1622)	0.942 (df = 1524)	0.906 (df = 1354)
F Statistic	23.983*** (df = 13; 1622)	15.735*** (df = 23; 1524)	12.467*** (df = 27; 1354)
Note:	Signifikansnivå: *p<0.05; **p<0.01; ***p<0.001		

Appendiks 8. R-pakker

Rio. 2021. Chan C, Chan GC, Leeper TJ, Becker J. *rio: A Swiss-army knife for data file I/O*.

R package version 0.5.26.

Car. 2019. Fox J, Weisberg S. *An R Companion to Applied Regression*, Third edition. Sage, Thousand Oaks CA

Stargazer. 2018. Marek Hlavac

Lmtest. 2002. Zeileis A, Hothorn T. "Diagnostic Checking in Regression Relationships." *R News*, 2(3), 7–10.

Questionr. 2020. Julien Barnier, François Briatte, Joseph Larmarange

